

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 5. AVGUSTA 1982

ŠTEVILKA: 30 • LETO: XXXI

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajst-dnevnik in od 1. januarja 1982 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Vav. Naslov: Uredništvo Železarnja, SZ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščan prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

STANE DOLANC NA OSREDNJI PRIREDITVI OB 100-LETNICI GASILSKEGA DRUŠTVA ŽELEZARNE

Osrednje prireditve ob 100-letnici industrijskega gasilskega društva in 45-letnici poklicne gasilske in reševalne čete Železarnje sta se poleg številnih drugih predstavnikov udeležila tudi zvezni in republiški sekretar za notranje zadeve Stane Dolanc in Tomaž Ertl.

Na glas trobente: »gori, gori«, so se v soboto, 31. julija, pred gasilskim domom Železarnje, pred številnimi gosti in izjemno majhnim številom delovnih ljudi in občanov postrojile

desetine poklicnih gasilcev in reševalcev iz železarn Ravne, Store in Jesenice ter Verige Lesce in Plame-na Kropa, katerim so se pridružili tudi predstavniki okoliških gasilskih

društev. Po raportu poveljnika poklicne gasilske in reševalne čete Sandija Kotnika predsedniku častnega predsedstva teh jubilejnih prireditvev, zveznemu sekretarju za notranje zadeve Stanetu Dolancu in odigranju državne himne, je najprej spregovoril predsednik industrijskega gasilskega društva naše železarnje Dušan Sikošek.

Po tem, ko je pozdravil vse prisotne, je predsednik Sikošek orisal stoletni razvoj industrijskega gasilskega društva in 45-letni razvoj poklicne gasilske in reševalne čete Železarnje, ki je najtesneje povezan z razvojem fužinarstva oziroma železarstva. »Če današnje organizirano požarno varnost ocenjujemo v vsej njeni celovitosti, v povezanosti z vsemi gasilskimi društvi in civilno zaščito,« je nadaljeval predsednik, »potem lahko smelo trdimo, da smo uspeli in da so gasilci po svoji sposobnosti in opremljenosti na taki ravni, da so skupno

(Nadaljevanje na 9. strani)

S sobotne proslave ob 100-letnici gasilstva v Železarni (Foto I. Kučina)

NADALJNI RAZVOJ DRUŽBENO-EKONOMSKIH ODNOSOV V ŽELEZARNI NA MRTVEM TIRU

Že precej časa je preteklo, odkar smo v Železarni po obsežnih analizah, ocenah in razpravah sprejeli projekt »nadaljnega razvoja družbenoekonomskih odnosov v Železarni«, o katerem tu in tam tudi spregovorimo, ugotovimo, da so nekateri podprojekti v delu, drugi pa se še niso začeli izvajati. Čeprav so nosilci podprojektov konkretno določeni, jih nihče ne vpraša, kaj počenajo, oziroma zakaj se svojih nalog še niso lotili. Čeprav so lanski kongres samoupraviteljev Jugoslavije in letošnji kongresi zveze komunistov poudarili, da je sestavni del stabilizacijskih prizadevanj krepitev in nadaljnji razvoj družbenoekonomskih odnosov, da bodo delavci dejansko postali gospodari pogojev in rezultatov svojega dela, oziroma celotne družbene reprodukcije, v Železarni nismo prav nič pospešili tovrstnih aktivnosti. Zadovoljimo se s posameznimi ugotovitvami in to je največkrat vse.

Ker se že nekaj časa pogovarjamo o možnih kandidatih za člane poslovnega odbora Železarnje, ki bi bili hkrati tudi odgovorni za posamezne delovne skupnosti, bo tokrat beseda o ustavnem položaju delovnih skupnosti v delovni organizaciji. Tudi to je namreč podprojektna naloga, da se uredi samoupravni status delovnih skupnosti. Naj takoj na začetku še enkrat poudarimo, kar smo že večkrat doslej, da so delovne skupnosti samoupravni subjekti, ki medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev delovnih skupnosti in uporabnikov njihovih storitev, to je temeljnih organizacij združenega dela, delovne organizacije pa tudi skupnosti med seboj, urejajo s samoupravnim sporazumom. Delovne skupnosti, kar pri nas nekaj tega že imajo, morajo imeti tudi iste samoupravne dokumente kot temeljne organizacije.

Na osnovi tega, oziroma ustave in zakona o združenem delu, morajo delovne skupnosti imeti vodjo delovne skupnosti, za katerega veljajo ista določila zakona o združenem delu, kakor za vodje TOZD, glede njihovega imenovanja, pravic, odgovornosti in dolžnosti. To pomeni, da je sedanji status naših delovnih skupnosti nezakonit, sicer imajo statute in samoupravne dokumente, s katerimi urejajo delovna razmerja in nekaj formalnih pravic, nimajo pa urejenega pridobivanja dohodka na osnovi svobodne menjave dela in nimajo svojih vodij, kot določa zakon o združenem delu, ker jih vodijo člani poslovnega odbora Železarnje.

Vse to dokazuje, da je status delovnih skupnosti kot samoupravnih subjektov popolnoma neurejen. Za to, da na tem področju nismo nič naredili in da so delavci v delovnih skupnostih osem let po sprejemu ustave in šest let po sprejemu zakona o združenem delu še vedno brez pravic in več ali manj obravnavani kot mezdna delovna sila, najbrž ni opravičila. Še manj, ker ustavna ureditev delovnih skupnosti pomeni tudi racionalno organiziranje in učinkovito funkcioniranje strokovnih služb, kar je v sedanjih zaostrenih pogojih gospodarjenja in v bitki za gospodarsko stabilizacijo še kako pomembno. Velik del krivde leži na samih delavcih v delovnih skupnostih, nič manjši pa tudi na sindikalni organizaciji, ki bi se morala glede na svoje ustavne in kongresne naloge boriti za tak položaj delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih, kot ga določata ustava in zakon o združenem delu.

Pri ustavnem opredeljevanju statusa delovnih skupnosti v naši železarni bi morali tudi ponovno proučiti bodoči status delavcev v nekaterih strokovnih službah, ki jim zakon o združenem delu omogoča, da se lahko organizirajo kot organizacija združenega dela. Pri tem zakon opredeljuje komercialne posle pri uresničevanju prometa blaga in storitev, raziskovanje trga, inženiring, znanstveno raziskovalna dela in strokovna dela pri reševanju tehnoloških problemov (laboratoriji, preizkusne postaje idr.), dela za elektronsko obdelavo podatkov, dela s strokovnim izobraževanjem kadrov in druga dela, ki jih določa zakon.

Vse to kaže, da nas samo na tem področju pri urejanju družbenoekonomskih odnosov, poleg celovitega urejanja dohodkovnih odnosov v Železarni in med TOZD, delegatskega sistema in drugih vprašanj, čaka ogromno dela, za katerega odlašanje ni nobenega opravičila. Poleg ustave in zakona o združenem delu imamo že dovolj literature in idejnopoličnih opredelitev pa tudi osemletne izkušnje pri svobodni menjavi dela med delavci v materialni proizvodnji in delavci v samoupravnih interesnih skupnostih.

Ustavna ureditev statusa delovnih skupnosti pa seveda pomeni tudi nekoliko drugačen sestav poslovnega odbora Železarnje, kot je sedaj, da bo dejansko koordinator dela poslovnih organov oziroma vodij temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti v sestavi delovne organizacije.

PREDLOG ZA IZDAJO NOVEGA ZAKONA O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je bil v SR Sloveniji sprejet leta 1972 in je bil doslej petkrat noveliran. Aprila letos je zvezni zbor Skupščine SFR Jugoslavije sprejel novi zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

(Nadaljevanje na 4. strani)

FINANČNO-RAČUNOVODSKI SEKTOR V PRVEM POLLETJU

V finančno računovodskem sektorju so v prvem polletju po posameznih področjih opravili vsa operativna dela v zvezi z zaključnim računom 1981 in z obema periodičnima obračunoma 1982. Tudi v zvezi s tekočimi gospodarskimi dogodki je bilo nekaj sprememb in novosti tako v računovodstvu, finančah in v oddelku analiz.

V oddelku glavne knjige so bila izvršena vsa redna dela v zvezi z zaključnim računom 1981 in mesečnimi obračuni celotnega prihodka in njegova razporeditev po plačani realizaciji tako za prvo tromesečje in polletni periodični obračun za leto 1982. V zvezi s periodičnim obračunom so bili izdelani vsi predpisani obrazci po temeljnih organizacijah, izračunani prispevki SIS, davki družbenopolitičnim skupnostim ter obveznosti, sprejete s samoupravnimi sporazumi za SIS materialne proizvodnje. Mesečna izdelava kontokorentnega računa - uvoza in kontrola pri Narodni banki.

Oddelke računovodstva prihodkov in dohodka je bil poleg rednega dela angažiran še pri ugotavljanju vzrokov izgube in obveščanju vodstvenih organov, pri sestavljanju sanacijskih programov in pri spremembi samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih pri ustvarjanju skupnega prihodka in določanju internih cen ter ugotavljanju uspeha temeljne organizacije po spremenjenem samoupravnem sporazumu. Poleg teh nalog, ki so že uspešno izvedene, pa je oddelke sodeloval tudi pri projektu izdelave računalniške sistema realnih planskih kalkulacij, ki naj bi omogočil izdelavo kalkulacij

lastnih cen proizvodov, ki bi bile primerljive s prodajnimi cenami.

Pri spremembi samoupravnega sporazuma o medsebojnih odnosih pri ustvarjanju skupnega prihodka in določanju internih cen so naleteli na vrsto problemov, ki so jih v prvem tromesečju uspešno premagali, tako da so že prvo četrtletje obračunali po spremenjenih pogojih (vključevanje storitvenih temeljnih organizacij v skupni prihodek). Poleg sporazuma je bilo potrebno spremeniti tudi dva računalniška projekta: planski stroški in plansko dejanski stroški. Seveda pa s tem ni rečeno, da se sam sistem v bodoče ne bo več menjal. Prizadevali si bodo, da bodo tudi ta sistem prilagajali zahtevam vseh temeljnih organizacij.

(Nadaljevanje na 6. strani)

UGOTOVITI, KJE SO VZROKI NAŠIH TEŽAV

V sredo, 28. julija, je bila seja izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata Železarnje, na kateri so obravnavali polletne poslovne rezultate in ukrepe za izboljšanje položaja. Seje so se udeležili tudi predsedniki izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih, predsedniki osnovnih organizacij ZSMS v Železarni in člani občinskega odbora sindikata delavcev proizvodnje in predelave kovin.

Polletne poslovne rezultate je razložil Boris Pesjak. Povedal je, da je realizacija plana za 2,8 odstotka manjša, kot smo načrtovali, manjša pa je tudi realizacija prodaje. Vzroka za to sta v neizpolnjevanju planiranega izbora proizvodov in v nižjih cenah naših izdelkov. Produktivnost se je sicer povečala, vendar

smo naredili manj kvalitetnih izdelkov, zato nismo ustvarili dovolj dohodka od prodaje, ki je za 14 odstotkov manjša, kot smo načrtovali. Izvozne načrte smo izpolnili, saj smo na konvertibilno področje izvozili za 11,2 milijona dolarjev izdelkov (100%), zaostajamo pa na klirinškem

(Nadaljevanje na 2. strani)

SLAVNOSTNA SEJA VSEH TREH ZBOROV SKUPŠČINE OB PRAZNIKU OBČINE

Na slavnostni seji vseh treh zborov skupščine občine Jesenice 30. julija, ob letošnjem 1. avgustu - prazniku naše občine, so po krajšem kulturnem programu in slavnostnem govoru predsednika skupščine občine Franca Breliha, podelili tudi letošnja občinska priznanja »1. avgust«, medobčinski svet ZZB NOV za Gorenjsko pa je podelil priznanja posameznikom in organizacijam za dolgoletno ohranjanje revolucionarnih vrednot narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije. Predsednik Franc Brelih je v svojem govoru dejal:

Vsaka obletnica pomeni določeno prelomnico, ko poizkušamo analizirati delo in rezultate dela, ki smo jih dosegli v preteklem obdobju in si istočasno načrtati cilje, katere želimo in moramo doseči v naslednjem obdobju. Taka obletnica je tudi naš občinski praznik; vsakič grenak in ponoven spomin, vselej opomin in spodbuda nam in generacijam, ki prihajajo.

1. avgust 1941! Dan, ki je za železarske Jesenice pomenil veliko prelomnico. Postopno oblikovanje

akcijske enotnosti delavskega razreda je pripomoglo, da smo tudi na našem območju fašistično agresijo pričakali pripravljeni. Zato ni bil slučaj, da so se že nekaj mesecev po vdoru fašističnih sil tudi jeseniški delavci v oboroženem spopadu srečali z okupatorjem. Napad jeseniških borcev na nemško enoto na Obranci je bil izjemno pomemben dogodek in nedvomno eden odločilnih pri nadaljnjem razvoju NOB na našem območju. Čeprav sta Ferdo

(Nadaljevanje z 8. strani)

V JULIJU PRECEJ POD PLANOM

Prvi zbirni, vendar še ne dokončno obdelani podatki oziroma kazalci naše delovne uspešnosti v mesecu juliju niso preveč spodbudni. V vseh najpomembnejših kazalcih smo namreč občutno zaostali za planiranimi količinami.

Po podatkih, ki jih zbira-jo v statistični službi sektorja za ekonomiko in organizacijo, so proizvodne temeljne organizacije v juliju dosegle 115.089,9 tone skupne proizvodnje in za družbenim načrtom zaostale za 10,2 %, za operativnim programom pa za 4,4 %. V preteklem mesecu so za prodajo izdelale 30.974,3 tone izdelkov ali 88 % družbenega načrta, oziroma 90,9 % operativnega programa.

Delavci v TOZD Plavž so v juliju izdelali 13.066,7 tone groblja in za družbenim načrtom, ki je bil enak operativnemu programu, zaostali za 3,9 %. V TOZD Jeklar na pa so delavci v tem času izdelali 37.133,5 tone surovega jekla in za družbenim načrtom, ki je enak operativnemu programu, zaostali za 6,7 %.

Podrobne podatke o doseženih rezultatih v posameznih TOZD v preteklem mesecu boste lahko s komentarjem prebrali v naslednji številki.

UGOTOVITI, KJE SO VZROKI NAŠIH TEŽAV

(Nadaljevanje s 1. strani)

področju, vedno imamo za drugo polletje na tem področju več naročil in bomo nadoknadili primanjkljaj. Razmerje med uvozom in izvozom je zelo ugodno in najboljše do sedaj. Celoten prihodek je večji kot v lanskem letu, vendar za 14,6 odstotka manjši, kot smo načrtovali, saj nismo dosegli plana prodaje. Dohodek je manjši kot lani in predstavlja samo 74,5 odstotka plana, čisti dohodek pa 60 odstotkov plana. S čimtim dohodkom ni pokrito niti izplačevanje osebnih dohodkov v prvih šestih mesecih. V prvem polletju imamo 201 milijon din izgube, vzroki zanjo pa so v manjši realizaciji, povečanih stroških deviznega poslovanja, večji zavarovalnini in v povečanem številu reklamacij. Tiste temeljne organizacije, ki imajo izgubo, v prvem polletju nimajo sankcij na osebni dohodek, saj se izplačuje na podlagi samoupravnega sporazuma o skupnem dohodku, sredstva pa pokrivanje osebnih dohodkov pa gredo iz rezervnih skladov. Vendar pa bomo prisiljeni ob koncu leta osebne dohodke zamrzniti na poprečje leta 1981, če se položaj ne bo izboljšal.

V razpravi so udeleženci poudarili, da bi pri reklamacijah morali bolj upoštevati dejstvo, da finalisti niso toliko odgovorni za reklamacije, saj že dobijo slab material. Zato bi morali za reklamacije odgovarjati tisti, ki so na začetku produkcijske verige. V nadaljevanju so ugotovili, da večino jekla naredimo sami in ga tudi prodamo na domači trg, zato to ni opravičilo za reklamacije. Poleg tega so viri za dobavo vložka približno isti kot lani in se ne moremo opravičevati z zunanjimi dejavniki. Ugotoviti moramo, kje so vzroki naših slabosti in poiskati konkretne rešitve za vsako temeljno organizacijo in delovno skupnost. Ne moremo zahtevati pomoči od drugih in iskati objektivne okoliščine, ampak moramo resno poprijeti za delo in

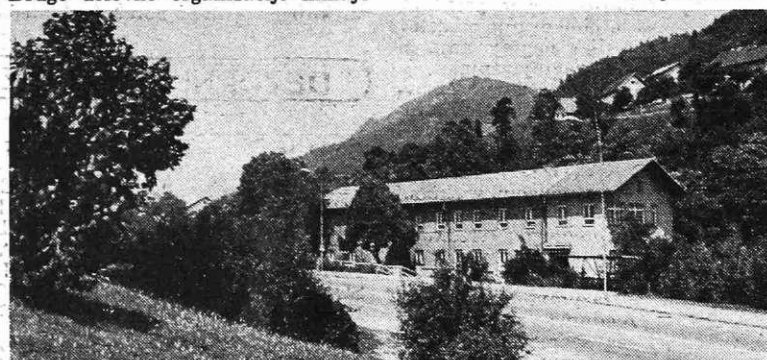
pokazati vrata tistim, ki nočejo delati. Nekateri se namreč še vedno ne zavedajo, v kako težkem in resnem položaju smo. Če bomo v Železarni uvedli red in disciplino, bomo tudi od drugih lahko zahtevali, da izpolnjujejo svoje obveznosti.

V nadaljevanju so razpravljali o možnostih za povišanje osebnega dohodka. Prevladovalo je mnenje, da osebne dohodke moramo povečati, saj bodo drugače najboljši delavci odšli iz Železarn, ker v drugih delovnih organizacijah v oči osebni dohodki niso padli, oziroma so celo porasli. Ugotovili so, da ni realnih možnosti, da bi povišali osebne dohodke, saj imamo izgubo, torej nismo ustvarili dovolj prihodka. Druge delovne organizacije nimajo

primanjkljaja, mi ga pa imamo in zato ni jasno, kako naj povečujemo osebne dohodke. Na podlagi doseženih poslovnih rezultatov se lahko pogovarjamo samo o tem, za koliko bomo osebne dohodke zmanjšali in kaj bomo storili, da ne bodo še bolj padali.

Ob koncu so se pogovarjali o oskrbi s surovinami in energijo in ugotovili, da so surovine preskrbljene, problem je dobava koksa in mazuta. Zagotovila za električno energijo so, vendar ne vedo, koliko so zanesljiva. Večja okvara na termoelektrarni bi nas namreč lahko pokopala. Dobava starega železa je zagotovljena, preskrba s koksom pa je bolj kritična.

Lilijana Kos

Naša obratna ambulanta (Foto I. Kučina)

»BOTRI INFLACIJE«

Nisem imela namena odgovarjati na polemični članek, ki je bil objavljen na moj kratki in po vašem tok. Lakota »emotionalni« odgovor v 29. številki Železarja. Vendar vsebuje ta članek precej obtožb, zato sem primorana nanj odgovoriti, vendar bo moj odgovor kratek in ponovno, če hočete, »emotionalen«.

Kratek bo zato, ker sem nasproti vam v neenakopravnem položaju. Vi imate namreč nekaj, kar je danes najbolj dragoceno, to je čas, jaz ga pa na žalost nimam in zato se v polemiki z vami, kot smo temu vča-

sih rekli, »vdam«. Sodobno bi lahko rekli kapituliram, vendar sem ljubitelj kratkih in preprostih razlag, v kar me je prisilila dolgoletna praksa in delo samo.

Napaka, ki mi jo očitate, je nedvoumna in jasna, lahko rečem, da je bilo napak celo več. Prvo, kot predstavnik strokovne službe sem morala ob predlogu te akcije in načinu financiranja dati svoje mnenje in takega, kot sem ga napisala, bi ga ponovno in še za kako drugo akcijo s takim namenom. Smatram celo, da me je zato ta družba tudi šolala in da sem dolžna v takih akcijah tvorno sodelovati, oziroma če hočete, pomagati. Če tega ne bi, potem je moja naloga kot strokovnjaka prenehala. Naredila sem celo več pregledov, sem prospekte ter drugo čtivo in sestavila vso razlago, ki ste jo bili dolžni izdelati strokovnjaki na centru. To je bila vsekakor moja napaka.

Kar pa se tiče strokovnega razglabljanja o inflaciji, imate prav, vendar, lepo vas prosim, izgradnja Kredarice ni niti olimpiada v Sarajevu, niti kako svetovno prvenstvo v streljanju, kar financiramo iz vseh mogočih in nemogočih virov, zadnje celo iz fonda solidarnosti, ki smo ga zbirali za potres v Črni gori (članek v Delu). Res je, da bi se ta denar lahko vložil v izgradnjo nekega proizvodnega objekta, če bi banka hotela te obveznosti sprejeti v ta namen. Menim pa, prav tako tudi ostala slovenska javnost, da ima obnova Kredarice popolnoma drugo mesto in res ni pošteno od nas, ki živimo v občini, v katero sodi Kredarica, da skušamo reševati vprašanje prevelike družbene porabe ravno na tem primeru.

Strinjam se, zrno do zrna pogača, vendar moramo ločiti več stvari. Pri izgradnji doma na Kredarici bo opravljeno še veliko prostovoljnega dela, v tej ali oni obliki. TOZD bodo prispevale poleg obveznic še v materialu ipd. Trdite, da je PD Ljubljana-Matica v privilegiranem položaju, seveda je in to zato, ker se je zbralo tam nekaj ljudi, ki hočejo tvorno sodelovati, nikjer pa ni rečeno, da take akcije na Jesenicah ne moremo speljati. Kar se mene tiče, sem iz vaših strokovnih nagajen pričakovala ideje v tej smeri, in če se boste take akcije lotili, jo bomo s skupnimi močmi tudi rešili. To polemiziranje me pa spominja zgolj na nekaj drugega, čemur pravimo po domače »nevoščljivost« in to do PD Ljubljana-Matica.

Na koncu še pojasnilo: pri obveznicah ne gre za protizakonite špekulacije, ker je obveznica plačilno sredstvo. Inflacije se pa moramo lotiti in to na široki fronti, vendar ločimo zrno od plevele in pustimo to postojanko na miru.

Kar se mene tiče, nimam več kaj dodati, da se ne bi bralci zabavali po nepotrebnem na račun tovrstnega medsebojnega obračunavanja. Za menoj in našo strokovno službo so polletni obračuni in bilance, žal ne preveč uspešne, ker smo bili tudi mi žrtve inflacije in odhajam na, upam vsaj, zaslužni dopust.

Pa srečno, je rekel cesar, minister Gregor pa nič.

Jelka Vidali

INOVATORJI O NOVATORSTVU

Čeprav zaradi dopustov še nismo zaključili serije razgovorov s predstavniki odborov samoupravnih delavske kontrole, bomo z današnjim prispevkom začeli objavljati razgovore z inovatorji in avtorji tehničnih izboljšav iz naše železarn. Za prvega sogovornika smo izbrali MIRKA ZUPANA, vodja vzdrževanja v jeseniških obratih.

Že 27 let dela v Železarni. Prvih petnajst let je delal v reparaturni delavnici, nato pa je bil postavljen za vodja električarjev na jeseniškem področju, po reorganizaciji vzdrževanja leta 1977 pa je postal vodja obrata. »Ker smo električarji in ključavničarji združeni v enem obratu, ne moremo več reči: zaradi električarjev ni zastojev, svoje naj naredijo ključavničarji ali pa obratno, kot se je to dogajalo včasih. Sedaj moramo na vzdrževanje gledati kot na celoto, kar je tudi prav,« je bolj za šalo pojasnil. »Vzdrževalci smo večkrat deležni kritike. Delavci takoj vidijo, če je kdo za hip sedel, ko so do vratu zakopani v delo, pa jih nihče ne opazi. Mislim, da večina vzdrževalcev v resnici zelo dobro dela.

Z avtomatizacijo proizvodnje se bo v obratih vedno večalo število vzdrževalcev, vse manj pa bo delavcev v proizvodnji. Zaradi novih strojev morajo vzdrževalci biti tudi vedno bolj usposobljeni za delo. Še pred petnajstimi leti ni bilo težko priučiti električarja za delo v obratu, danes pa je drugače. Tudi šolanje ne more dati zadostnega znanja, ampak le osnovno. Pojavljajo se vedno nove naprave in vsak mora slediti razvoju tehnike, če hoče pri svojem delu biti uspešen.

Odbor za gospodarstvo v TOZD Energetika mu je odobril enkratno posebno nagrado za tehnično izboljšavo, ki jo je izvedel v kisikarni Sava na batnem kompresorju Ingersoll 450. Pri vsakokratnem začetku obratovanja se je na enosmernem generatorju po dveh ali treh urah pojavila napaka – močno iskrenje na kolektorju, zaradi česar so morali klektor večkrat brusiti. Razmišljali so že o nakupu novega generatorja, ki stane dvesto tisoč DM. Mirko je sestavil usmerniško napravo ter jo vgradil. S to izboljšavo je dosegel, da do zastojev ne prihaja več. V dveh letih, od kar je izboljšavo izvedel, še ni bilo zastoj na tem kompresorju.

Pogoste okvare na kompresorju so me spodbudile, da sem začel razmišljati o izboljšavi,« je povedal. »V reparaturni delavnici smo predelali trifazni transformator, ki zdaj dobro služi svojemu namenu.« Najbrž ni odveč povedati tudi, da je izboljšava izvedena z domačimi sestavnimi deli in domačim materialom, kar njeno vrednost še povečuje.

Ravno sedaj pripravlja predlog za novo izboljšavo, ki sta jo izvedla skupaj s sodelavcem in ki je že vpeljana v TOZD Elektrode, ta čas pa jo še preizkušajo.

Mirko meni, da vzdrževalci premalo uveljavljajo pravico do priznanja tehničnih izboljšav. Mnogokrat se zgodi, da jih sploh ne prijavijo, tako da je število izboljšav veliko večje, kot je to prikazano. »Vzdrževalci so mnogokrat prisiljeni iskati tehnične rešitve in izvajati razne predelave že zaradi pomanjkanja rezervnih delov. Takih primerov je po vsej Železarni precej, vendar mnogi niso nikjer registrirani. Vzdrževalci so tudi tisti, ki lahko s pomočjo tehničnih izboljšav največ prispevajo k odpravi zastojev, saj tisti, ki se s strojem sam ukvarja, najbolj vidi, kaj je narobe. Tudi delavci za stroji ugotavljajo napake, ker svoje stroje dobro poznajo. Včasih tudi predlagajo izboljšave, vendar bi lahko naredili več. Veliko več bi bilo lahko na tem področju storjenega tudi, če bi za stroji delali strokovno usposobljeni oziroma kvalificirani delavci, ali pa taki, ki imajo z delom pridobljene zmožnosti. Sicer pa je precej odvisno od vsakega posameznika oziroma od njegovega odnosa do dela.

»Ljudje imajo ideje,« je še dodal, »toda, kako jih spraviti v življenje. Avtor tehničnih izboljšav ima včasih več težav s tem, kako svojo zamisel prikazati in napisati predlog, kot pa z inovacijo samo. Sam sem velikokrat pomagal ljudem spraviti na papir predloge za inovacije. Drug tak problem je iskanje dokazil, da je neka inovacija ali tehnična izboljšava vredna toliko in toliko. Včasih se to da ekonomsko ugotoviti, drugič pa ne. Kako potem določiti vrednost izboljšave? Vseeno je danes to nekoliko bolj urejeno, kot je bilo nekoč.

S svojim predlogom nisem imel težav, čeprav sem moral precej časa čakati na rešitev, več kot leto dni. Nekateri mi tudi očitajo, da to ni nobena novost. Novost res ni, je pa izboljšava, ki je pripomogla k zmanjšanju zastojev.

Povedal je tudi, da delavci pravijo, da tehnik ali inženir prej uspe s svojim predlogom kot oni. Meni, da ni razloga za to. Kdorkoli bi dal predlog, kot je njegov, bi moral uspeti.

»Slušal sem,« je še dodal, »da se je dogajalo, da je dal kak delavec predlog za inovacijo ali za tehnično izboljšavo, zraven pa je brž pristavil svoj lonček še kdo od vodilnih in bil pri nagradi udeležen več kot tisti, ki je predlog dal. To se ne bi smelo dogajati, saj ljudem jemlje voljo do dela na tem področju, čutijo pa se tudi opeharjene.«

Mirko tudi meni, da bi inovacijsko dejavnost še bolj pospešili, če bi neposredni vodje bolj spodbujali delavce k razmišljanju ter če bi jim pri izvajanju izboljšave in pri pisanju predlogov nudili potrebno pomoč. Predlagano inovacijo ali izboljšavo je treba hitro rešiti in uveljaviti. Tudi pametno nagrajevanje bi najbrž spodbujalo ljudi k večji inovacijski dejavnosti.

LETO DNI NOVE ATC – SODELOVANJE Z ERC

Preteklo je prvo leto delovanja nove avtomatske telefonske centrale, ki je tako kot vsaka nova naprava imela veliko začetnih težav. V glavnem so te že za nami, vsakodnevno pa se pojavljajo okvare, katere delavci centrale ocenjujejo kot reden pojav na vseh takih napravah. Pogoj za čim manjše število vsakodnevnih okvar je dobro preventivno vzdrževanje in redno preizkušanje vseh funkcij ATC.

Delavcem centrale precej preglaiv povzročajo nekateri uporabniki telefonskih priključkov z nepravilnim rokovanjem. Tako, na primer, veliko uporabnikov ne počaka znaka prosto pred izbiranjem določene telefonske številke. Drug pogost pojav je površno odlaganje telefonskih slušalk.

Glede povečane porabe rezervnih delov v centru menijo, da premalo pazimo na telefonske aparate, katerih koristnost opazimo šele takrat, ko ne delujejo. Naj omenimo le podatek, da so v letu dni zamenjali prek 50 telefonskih aparatov; ki so bili delno ali povsem uničeni.

Menimo, da se je potrebno tudi pri nas za pogled majhnih stroškov varčno obnašati. Tako bi se morali glede stroškov vprašati tudi pri naročanju in telefoniranju izven Železarn, ki je prepogosto za osebne potrebe in brez občutka za čas. Poprečni mesečni račun za PTT storitve je 350.000,00 din. Prav bi

bilo, da bi se vsakdo izmed nas vprašal, kolikšen je tudi njegov delež!

Na tem področju so se delavci ATC povezali z elektronskim računskim centrom, kjer poleg telefonske evidence obdelujejo podatke stanja števec poštne pogovorov za vsak telefonski priključek v Železarni. Tako dobijo mesečni pregled (število impulzov) in število impulzov od začetka delovanja ATC. Pregled stanja števec za letošnji junij bodo dali na ogled in oceno vsem TOZD in delovnim skupnostim. Upajo, da podatki ne bodo ostali v predalhi sami sebi namen.

V letu dni obratovanja ATC so vključili večino zahtevanih novih telefonskih priključkov. Nadaljnji cilj centrale je postopno širjenje telefonskega kablovskega omrežja v tistih delih železarn, kjer bo potreba po širjenju telefonskih zvez sestavni del sodobnega tehnološkega procesa.

MNENJA IN STALIŠČA V ZVEZI S SREČANJEM ŽELEZARJEV – BORCEV NOV IN MLADINE

Odbor aktiva borcev NOV Železarn je 20. julija v zvezi s prijavami na letošnje srečanje železarjev – borcev NOV, ki bo 21. avgusta v Ravnah, prejel iz Zirovnice tole pismo, ki ga objavljamo v celoti:

»Kakšna sramota za Železarno. Borci upokojenci nismo več upoštevani! Vse svoje moči smo pustili v Železarni in se borili s puško v roki za lepše življenje, sedaj pa nismo toliko vredni, da bi se vsaj enkrat v letu srečali in malo pozabavali.

Vprašamo vas, ali je to socializem ali egoizem? Torej sedaj nismo več zaželeni, ko smo vam priborili svobodo!

Ali je to srečanje res samo za mladino in še za nekatere neborce? Pozdrav, borci upokojenci!«

Dragi tovariši, borci upokojenci-železarji!

Strinjam se z vsebino pisma, v kateri navajate, da imate kot upokojeni delavci in borci NOV tudi vi željo in pravico do srečanja. Dosedanja praksa v zvezi s tem je bila, da so se na srečanja železarjev-borcev NOV vabili tudi vsi borci-upokojenci železarji iz tistega področja, kjer je srečanje bilo. Zato so se lani tega srečanja, ki je bilo na Mežakli, udeležili tudi upokojeni delavci-borci NOV železarn Jesenice. Ker pa je letošnje srečanje v Ravnah, se bodo tega srečanja udeležili upokojeni delavci-borci NOV železarn Ravnne. Pri tem ne gre za omalovaževanje upokojenih delavcev-borcev NOV, ampak za čisto tehnični, v današnjem času pa tudi finančni problem.

Za udeležbo vseh bi namreč morali organizirati za prevoz kar cel vlak in veliko število avtobusov, da bi z železniške postaje v Ravnah zvozili vse udeležence do sedem km oddaljenega prireditvenega prostora. To pa so veliki stroški.

Da bi v prihodnje zmanjšali kar precej velike prevozne stroške, hkrati pa zajeli čim več železarjev-borcev NOV, je bilo že na seji 28. junija letos dano v razmislek, da bi ta srečanja v bodoče nekoliko drugače organizirali. Obstoji mišljenje, da bi taka srečanja ostala še naprej in da bi prerasla v srečanje železarjev, drugo mišljenje pa je, da bi bila srečanja delavcev-borcev NOV železarn Jesenice vsako leto samo na našem območju in da bi na tak način gojili povezanost aktivnih delavcev in upokojencev-borcev NOV naše železarn. Že prihodnje leto bo v Železarni zaposlenih tako majhno število borcev NOV, da srečanja v sedanji obliki ne bi imela več pravega pomena. Podobno pa je tudi v drugih železarnah.

Kot vidite, se o tem razmišlja in smo prepričani, da se bo v zvezi s tem našla takšna oblika in način, da bosta vsem kar najbolj ustrezala.

Odbor aktiva ZB NOV
Železarn Jesenice

Kontrola šarža na Lectromelt električni peči (Foto I. Kučina)

DELO SEKTORJA ZA EKONOMIKO IN ORGANIZACIJO V PRVEM POLLETJU

V okviru sektorja za ekonomiko in organizacijo deluje pet oddelkov, in sicer: oddelke za ekonomske analize in planiranje, elektronsko računski center, oddelke za organizacijo dela, oddelke za študij dela, časa in nagrajevanje ter oddelke za zaščito industrijske lastnine. V letošnjem prvem polletju je delo po oddelkih potekalo takole:

ODELEK ZA EKONOMSKO ANALIZO IN PLANIRANJE

Delo oddelka je bilo v prvem polletju letošnjega leta usmerjeno v:

- pripravo predlogov finančnih planov TOZD, delovnih skupnosti in Železarne za leto 1982,
- pripravo in uvedbo novih dohodkovnih odnosov v storitvenih TOZD,
- izdelavo planov TOZD in DO v vojnih razmerah (količinskih in vrednostnih),
- priprava ekonomskih delov investicijskih elaboratov,
- planiranje ekonomskih odnosov s tujino in izdelava devizne bilance,
- delo z ERC (pretok materiala med TOZD — rebalans jekla, prenos plana na računalnik),
- sodelovanje pri mesečnem programiranju proizvodnje,
- izdelava raznih analiz,
- delo na projektih (metodologija planiranja).

Poleg tega so na oddelku opravili tudi vse ostale redne naloge: analize izpolnjevanje plana, analize uspešnosti, izdelavo statističnih poročil, kalkulacije, izračune menjalnih razmerij itd.

Zaradi zapoznelih sistemskih zakonov so plan za leto 1982 sprejemali v dveh delih, in sicer količinskega v decembru 1981, finančnega pa skupaj z zaključnim računom koncem februarja. V tem obdobju je bil v Železarni uspešno izveden referendum o uvedbi dopolnitvenih dohodkovnih odnosov v storitvenih TOZD. Na osnovi novih določil so izdelali v marcu preračun oziroma prerezporeditev celotnega finančnega plana za leto 1982 po TOZD oziroma za delovno organizacijo.

Nadaljevali so tudi s pripravami na izgradnjo jeklarne II, dodatno k temu pa so izdelali tudi ekonomski del investicijskih elaboratov finalizacije debele pločevine, HV Javornik, izdelave VAC žice in aglomeriranih praškov.

Izdelali so analizo uspešnosti TOZD Jeklarna, izračun deležev uvoza v lastni ceni reprezentantnih proizvodov ipd.

V drugem četrtletju so pripravili oceno poslovanja Železarne do konca leta 1982 in izhodišča za spremembo srednjeročnega plana za obdobje 1981—1985. Dopolnili so minimalne kazalce razvoja do leta 1985 za potrebe zavoda za planiranje.

Zavodu SRS za statistiko so posiljali poročila v predpisanih rokih, pa tudi poročila za Splošno združenje črne metalurgije Beograd so bila poslana pravočasno.

Pristopili so k analizi dosedanjih poročil analiz in informacij in pripravili predlog za boljše informiranje v Železarni.

ELEKTRONSKO RAČUNSKI CENTER

V centru so v prvem polletju 1982 vpeljevali nove dohodkovne odnose, pripravljali letne prehode in kvartalne obračune na starih informacijskem sistemu in testirali IMS mreže ter pripravili prve obdelave in on line povezave v novem informacijskem sistemu.

Po posameznih oddelkih je stanje sledeče:

- oddelke za sisteme: Aktivnosti so potekale na nalogah za rebalans plana in pripravi nalog na projektu prodaje, za projekt spremljanje proizvodnje ter projekt šaržnega kartona. Naloge na področju materialnega poslovanja, vzdrževanje in naročila nabave so v fazi izdelave manuelov oziroma dizajnov. Aktivnosti potekajo še na vzdrževanju starih projektov in vpeljavi mrežnih programov za razne remonte in spremljanje projektov.

- Oddelke za programiranje in vzdrževanje programov: Izdelani so bili programi za projekt novih dohodkovnih odnosov, spremembe v letnih prehodih in kvartalnih obračunih za posamezne obdelave. Izdelani so bili še programi za rebalans plana in postavljene osnove standardov dela v IMS ter več programov na zahtevo uporabnikov.

- Sistemski software: Ponovno so generirali sistem, in sicer so postavili novo mrežo ter tako izboljšali performance. Izdelali so prvi koncept dela na S/I.

- Banka podatkov: Postavljena je bila banka podatkov za prvi del projekta spremljanje naročil in kontrola proizvodnje. Vpeljali so belgijske pakete za delo v IMS in izdelali standarde dela za delo v IMS.

- Strojna obdelava: Še vedno obstajajo problemi zamejanja ob konicah (R 3 in OD). V strojni so delali približno eno izmeno in pol.

- Razno: Opravljene so bile nekatere aktivnosti na področju procesnih sistemov. Precej nalog pa je bilo opravljenih za zunanje uporabnike in to na področju svetovanja, programiranja in nudenja ostalih storitev.

V centru obstajajo še vedno nekatere problemi, kot so:

- pomanjkanje ustreznega kadra,
- neustrezno in nezadostno nagrajevanje posameznih nalog,
- neustrezen položaj obdelave podatkov v Železarni,
- nedokončana mikroorganizacija centra.

ODELEK ZA ORGANIZACIJO DELA

Izdelane so bile številne naloge s področja organizacije poslovanja, izdelave navodil in uvedbe organizacijskih ozbojšav kot, na primer:

- izdelava osnutka mikroorganizacije komercialnega sektorja v Železarni,
- sodelovanje in izdelava metodologije za izdajo certifikata za žerjave (metodologijo je pregledal in odobril republiški sekretariat za delo),
- izdelava elaborata ureditve skladišnega poslovanja v TOZD Jeklarna,
- izdelava navodil za gospodarjenje z nosilnimi sredstvi v Železarni,
- izdelava analize uvedbe žigosnih ur (do sedaj je instaliranih 19 žigosnih ur, s pripravami pa se nadaljuje za nadaljnje montaže žigosnih ur),
- izdelava analize stojnin,
- sodelovanje in izdelava predloga za racionalnejše delo rešilnih postaj,
- sodelovanje pri urejanju in čiščenju šifrantov izdelkov po posameznih TOZD,
- delo na organiziranju dispečerskega centra v TOZD Jeklarna,
- sodelovanje pri projektiranih nalogah Order entry, šaržni karton ter razvoj družbenoekonomskih in samoupravnih odnosih,
- sodelovanje pri izboljšanju organizacije dela v TOZD Monter Dravograd,
- opravljanje stalnih nalog kot so: urejanje normativnih sprememb in organizacijskih dopolnitev v TOZD in delovnih skupnostih, izdajanje šifer in urejanje šifrantov R-3 ter nadaljevanje katalogiziranja rezervnih delov, ter ažuriranje interne standardizacije organizacijskih postopkov in dokumentacije.

ODELEK ZA ŠTUDIJ DELA IN ČASA TER NAGRAJEVANJE

V prvem polletju leta 1982 so bile na tem oddelku izdelane in vpeljane naslednje naloge:

- izdelava razvida delovnih nalog v proizvodnih TOZD in usklajevanje med TOZD in OSČDN. Zaključeno je tudi usklajevanje II. (valjarne) in IV. (drugi del predelave) usklajevalne grupe. Za storitvene TOZD in skupne službe je bil izdelan in vsem vodjem posredovan plan izdelave razvida delovnih nalog.
- izdelava modelov in dopolnjevanje pravilnikov za oblikovanje dnevnih premij v TOZD Jeklarna,

Plavž, Valjarna bluming štekel in Valjarna žice in profilov,

- izdelava analiz gibanja produktivnosti po TOZD za leto 1981,
- izdelava normativov dela za popravila livnih voz in lokomotiv,
- izdelava analize o polnjenju tehničnih plinov z opredeljenimi možnostmi višje prodaje plinov glede na kapacitete in motivacijo v nagrajevanju,
- ažuriranje konstant merljivih kriterijev nagrajevanja (TOZD Plavž, Jeklarna, Livarna, Valjarna bluming, Valjarna žice in profilov),
- analiza in oblikovanje modelov dodatnih kriterijev nagrajevanja in vpeljavo v sistem nagrajevanja,
- analitično določevanje časovnih normativov dela na MDS strojih,
- izdelava modela prenosa sredstev za OD v TOZD in delovne skupnosti po participaciji v skupni realizaciji Železarne,
- izdelava predlogov vrednotenja delovnih nalog poslovnih delavcev,
- vodenje razprave pred ponovitvijo referendum za potrditev samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev OD in dela sklada skupne porabe,
- izdelava kompleksne analize osebnega dohodka od leta 1976 dalje,
- spreminjanje nadurnega dela, letna analiza nadur in ur za manjkajoče. Obdelava podatkov o nadurah in urah za manjkajoče po delovnih nalogah, oddelkih in TOZD,
- rebalans plana OD za leta 1982,
- izdelava pripomb in ugotovitev ter sodelovanje v razpravah o strokovnih podlagah, ki izhajajo iz družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za OD,
- postavitev novih normativov dela po željarskih skupinah,
- vrednotenje novih delovnih nalog in dopolnitev sprejetega sistema nagrajevanja,
- zasledovanje, dopolnjevanje in oblikovanje normativov dela po posameznih proizvodnih napravah.

ODELEK ZA ZAŠČITO INDUSTRIJSKE LASTNINE

Pripravili so gradivo in izdelali analize za 78 prijav tehničnih izboljšav, 34 na novo prijavljenih predlogov tehničnih in tehnoloških izboljšav, štirih koristnih predlogov, osem idej, 13 drugih in 19 tretjih rent.

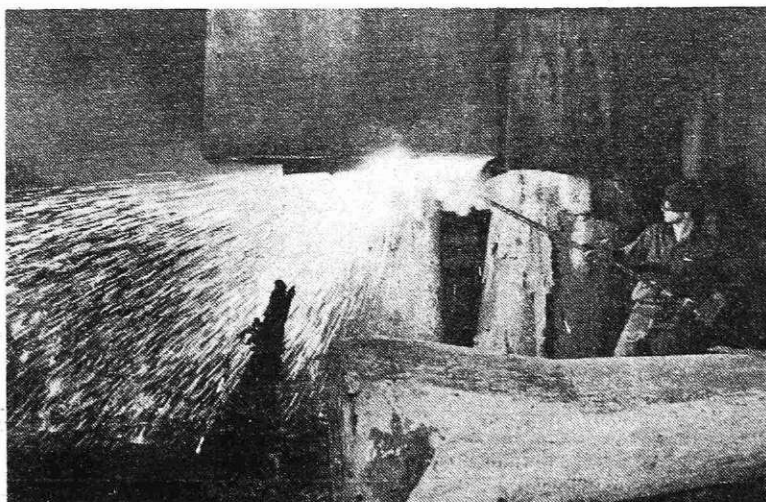
Odbori za gospodarstvo so pripravljeno gradivo obravnavali na 38 sejah, ter 63 predlogov pozitivno ocenili in odobrili.

Novatorji so s svojimi rešitvami ustvarili 68.260 tisoč din inovacijskega dohodka in za to prejeli 1.261 tisoč din posebnih nadomestil ali 1,85% inovacijskega dohodka. Posebna nadomestila so izplačali 145 novatorjem.

Poleg teh so 103 avtorji na novo prijavili 53 prijav tehničnih izboljšav.

Izdelali so zahtevane analize za potrebe temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, aktivno so sodelovali pri izdelavi brošure društva DIATI ter pri delih za razstavo RAST YU 82.

Dopisujte v Železarja

Čiščenje kokil (Foto I. Kučina)

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 9. DO 15. AVGUSTA

9. avgusta, LEON MESARIČ, vodja TOZD Željarna, Jesenice, Titova 3, št. tel. 81-216;

10. avgusta, MARTIN ŠKETA, vodja SEO, Bled, Alpska 1, št. tel. 77-130;

11. avgusta, JANEZ BIČEK, vodja TOZD Jeklarna, Jesenice, Udarna 9, št. tel. 83-193;

12. avgusta, SREČO MEŽNAR, vodja TOZD Vratni podboji, Mojstrana, Dovje 107 A;

13. avgusta, LADO ŠKETA, vodja TOZD Plavž, Bled, Alpska 1, št. tel. 77-136;

14. avgusta, JANEZ POLJŠAK, vodja splošnega sektorja, Jesenice, Hrušica 12;

15. avgusta, JANEZ KOMEL, vodja TOZD Žičarna, Jesenice, Janševa 6.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 7. do 7. ure naslednjega dne. V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva članu poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 9. 8.	STANE ERŽEN	JOŽE HRIBAR
TOREK – 10. 8.	BOGOMIR SVETINA	PRIMOŽ ŽVAB
SREDA – 11. 8.	ANTON BURJA st.	DUŠAN ŠMIT
ČETRTEK – 12. 8.	FRANC ARNEŽ	BERTI KRAPEŽ
PETEK – 13. 8.	ANTON KAVČIČ	STANE MENCINGER
SOBOTA – 14. 8.	AHMED TELALOVIČ	DUŠAN BAK
NEDELJA – 15. 8.	VLADO REPE	JANEZ ARH

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3549

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni: 2317

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: od 14.00 do 18.00 ure

dnevni dežurni: od 18.00 do 6.00 ure

nočni pa: od 6.00 do 18.00 ure

dežurni: od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 9. do 14. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante: DOPOLDNE: III. obratna ambulanta – dr. Želimir Cesarec in IV. obratna ambulanta – dr. Branimir Čeh.

Dispanzer za borce: dr. Branimir Čeh.

POPOLDNE: II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman.

V soboto, 14. avgusta; samo dopoldne II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: I. zobna ambulanta – v. d. Viktor Stražišar.

V soboto, 14. avgusta, bo zaradi letnega dopusta zobna ambulanta zaprta.

ZAKAJ TAKO?

Ze dalj časa opazujem, ko hodim mimo Železarne ob različnih urah ali na delovnem mestu, na katerem sem 80 ur mesečno, dogajanja, za katera lahko trdim, da jih pred leti jeseniški železar ni poznal. Ta dogajanja opazujejo tudi drugi ljudje, tako domačini, kakor tuji, ki hodijo ali se vozijo mimo Železarne, ki se razteza od jeseniške železnice postaje pa vse do konca Bele.

Poglejmo, kaj se vse dogaja uro ali več pred koncem dne. Posebno v popoldanski in nočni izmeni skačejo prek škarp ali plezajo čez dokaj visoko ograjo na Beli, Javorniku in na Jesenicah. Vsem je znano, da hodijo na Jesenicah čez progo od železnicega mostu do konca skladišča koksa precej pred končano dnino v precejšnjem številu delavci od TOZD Transport do TOZD Hladna valjarna in Žičarna.

Nasproti trgovine Živila Kranj na Cesti železarjev je precej lukenj v mreži, skozi katere si posamezniki preskrbijo razne alkoholne pijače. Tudi prihajanje in odhajanje v Železarno na nedovoljenih mestih je dobilo že tak obseg, da ga bo težko preprečiti.

Zelo vpadljiv problem je tudi to, da se delavci Železarne v času dopoldanske malice kar precej časa zadržujejo v »mlečni« na Javorniku, kakor tudi v drugih lokalih na Jesenicah, kjer točijo pijače. Med osmo in deseto uro srečaš kar precej delavcev, ki bi morali biti na dopoldanskem delu in ne glede na njihov položaj v Železarni, v različnih lokalih. Najmanj je med njimi delavcev iz proizvodnih TOZD, kajti ritem dela jim tega ne dovoli.

Ravno zaradi teh navad posameznih delavcev so tako vratarji kakor drugi, ki naj bi čuvali našo Železarno ter zabranjevali, da ne bi ljudje zapuščali Železarne predčasno na dovoljenih in nedovoljenih izhodih, postavljeni v zelo težaven položaj in so od najbolj nediscipliniranih tudi večkrat zasramovani.

Železarna je pred časom izdala za vse delavce, ki združujejo delo v TOZD in delovnih skupnostih Železarne, zelo lične in praktične legitimacije, toda žal se vse prepogosto dogaja, da ko vratar ali čuvaj zahteva legitimacijo, se delavec izgovarja, da je nima pri sebi.

Zelo nevljudni so tudi nekateri, ki prihajajo v Železarno v času, ko so prosti. Malokateri se sam javi vratarju, ampak mora le-ta vedno vprašati, kam gre in kaj hoče izven svojega delovnega časa v Železarni.

Večkrat se dogaja, da pridejo posamezni delavci pa tudi skupine, ki zatrjujejo, da so svoje delo dokončali in da gredo lahko domov. V takih primerih bi morali neposredno odgovorni vodje dela dati potrdilo, oziroma redno propustnico. Ravno v teh primerih so posamezniki zelo nesramni do vratarja, ker jim zabranjuje izhod iz Železarne.

V sedanji situaciji, v kateri se moramo boriti tako za tehnološko kakor tudi delovno disciplino, bodo morale samoupravne delovne skupine vprašanje nekontroliranega zapuščanja dela večkrat obravnavati, ravno tako tudi vprašanje izhodov in vstopov v Železarno na nedovoljenih mestih.

Stanje, kakršno je sedaj, prav gotovo meče slabo luč na celoten kolektiv, čeprav je teh, ki predčasno zapuščajo delovna mesta in posedajo med delovnim časom po točilnicah, razmeroma malo glede na vse zaposlene. Zato moramo tem vprašanjem nameniti več pozornosti in proti kršiteljem delovnega reda strogo ukrepati. Popuščanje na vseh nivojih rodi zelo slabe rezultate in prav to je gotovo precej prispevalo k stanju, v kakršnem smo.

Če bi se vsi držali sprejetih dogovorov, morda danes ne bi bilo potrebno govoriti o stabilizacijskih programih. Le-ti pa bodo samo gore papirja, če jih ne bomo izpolnjevali, čeprav pod prisilo. Vsak dinar, ki ga tako zgubimo, je del novega milijona, le-teh pa nam na vseh krajih manjka.

Stane Torkar

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Valjarna debele pločevine

10. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Valjarna debele pločevine je imel v petek, 30. julija, deseto sejo, ki jo je sklical in vodil predsednik odbora Jože Vilman.

Po pregledu izvrševanja sklepov so ugotovili, da so bili vsi, razen enega realizirani. Za nerealiziran sklep so zahtevali, da mora biti izvršen do naslednje seje.

V zvezi s sklepom sedme seje odbora za gospodarstvo, ki se nanaša na inovacijski predlog, ki obravnava izboljšave ogrevalnih peči v valjarni debele pločevine, so bili seznanjeni, da je vršilec dolžnosti predsednika poslovnega odbora imenoval strokovno komisijo za ocenitev tega predloga.

Ko so obravnavali operativni program proizvodnje za mesec julij, so ugotovili, da ne bo izvršen. Poleg subjektivnih vzrokov se srečujejo tudi s pomanjkanjem delavcev, neustreznim programom valjanja in dimenzijskim asortimentom. Plan izvoza bo presežen.

Operativni program proizvodnje za mesec avgust, ki znaša 6.600 ton, so sprejeli s pripombo, naj vodstvo TOZD posreduje pri izvoznem oddelku, da bo pri sprejemanju naročil za izvoz upoštevalo predvsem naročila v takem kvalitnem in dimenzijskem asortimentu, da bo mogoče ustvariti večji dohodek in povečati proizvodnjo.

Po obravnavi poslovnih rezultatov v prvem polletju 1982 so sprejeli naslednje ugotovitve in sklepe:

- Gospodarski načrt v temeljni organizaciji v prvem polletju ni bil realiziran. Plan vroče valjane pločevine je bil dosežen 96,3%, skupna proizvodnja 92,9%, blagovna proizvodnja pa je bila dosežena 92,6% in znaša zaostanek 2.604 tone.

- V kvalitetnem asortimentu so precejšnja odstopanja glede na plan. Največje odstopanje je pri grupi I — kvalitetna ogljikova, ki je presežena za 60,5% zaradi forsiranja izvoza na račun kvalitetnejše pločevine grupe 2, 3 in 4.

- Planirani izplen 79% je bil po podatkih IBM dosežen 79,7%. Storilnost gotove robe v kg na uro in moža se je znižala in v nobenem mesecu ni bilo doseženo poprečje lanskega leta.

- Zastoji na progi so bili večji od poprečja v letu 1981 v vseh mesecih razen v februarju in aprilu. Največ zastojev je bilo v mesecu juniju — 30,7%.

- Na kalilni in žarilni peči se je povečala specifična poraba el. energije zaradi pogostega ohlajevanja in popravil na obzidavi in grelnih spiralah.

- Vpliv na porabo energije so imela tudi številnejša, količinsko majhna naročila, ki so zahtevala pogosto menjavo režima toplotne obdelave in niso dopuščala optimalnega koriščenja kapacitete peči.

- Celotni prihodek, dohodek in čisti dohodek so znatno nižji od planiranih, tako, da se je izguba, ki jo je imela temeljna organizacija v prvem tromesečju, povečala z 11 milijonov na 31.970.000 din.

- Glede izpolnjevanja gospodarskega načrta v drugem polletju so menili, da bo TOZD do konca leta težko v celoti odpravila izgubo, če se bo trend izvoza in obstoječi kvalitetni asortiment nadaljeval tudi v prihodnjih mesecih.

Ker je treba dati izvozu absolutno prednost, je potrebno na vseh področjih iskati notranje rezerve in s tem zmanjšati stroške poslovanja in nastalo izgubo. Med notranje rezerve sodijo vsekakor tehnološka disciplina, koriščenje delovnega časa in naprav, zmanjšanje okvar in štednja z gorivom ter drugim pomožnim materialom.

Obravnavali in sprejeli so tudi kazalce uspešnosti in jih skupaj z ugotovitvami in sklepi posredovali delavskemu svetu TOZD v obravnavo in sprejem.

Na predlog komisije za inovacije so sprejeli sklep, da se Francu Zupanu iz TOZD Strojne delavnice za tehnično izboljšavo, ki obravnava nov način izdelave stranskih odbijačev za valjčne vstavke, izplača posebno nadomestilo v višini 3.267 din.

TOZD Strojne delavnice

15. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Na 15. seji odbora za delovna razmerja, ki je bila 16. julija, so obravnavali kadrovske problematiko in prošnje.

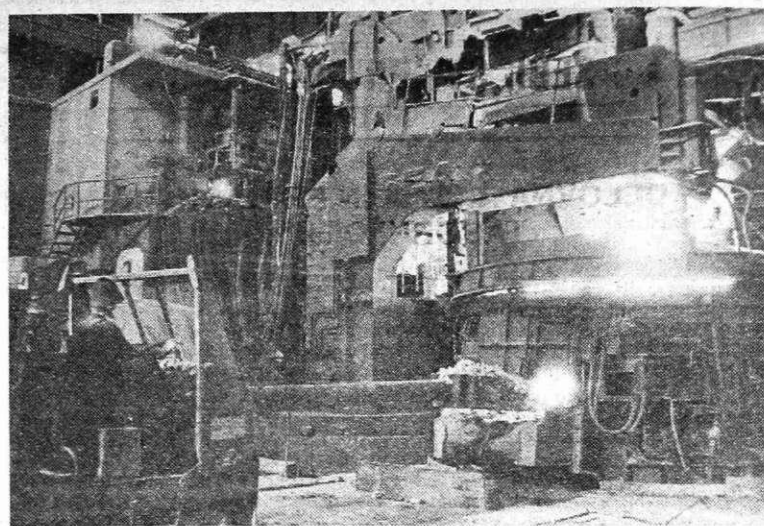
Pri pregledu kadrovske problematike so razpravljali o razporeditvi osmih dijakov, ki so na počitniškem delu. Poleg tega so obravnavali sprejem petih novih delavcev in treh novih delavcev, ki morajo opraviti poskusno delo. Zaradi spremenjenih proizvodnih razmer so šest sodelavcev za nedoločen čas premestili na druga delovna mesta.

Obravnavali so še prošnjo sodelavcev o razporeditvi in prošnje za izredno plačano oziroma neplačano odstopnost. Prošnjo o razporeditvi sodelavca je odbor zavrnil, ker je bil

Obravnavali so tudi predlog, s katerim avtor predlaga prenos upravljanja prečnega transportnega voza k rezalcu čelnih škarij na Sack škarijah. Ugotovili so, da predlog ni izvedljiv zaradi tehnoloških in varnostnih razlogov.

Prošnji Gasilskega društva Koroška Bela za dobiček za srečolov, ki je bil 20. junija, niso mogli ugoditi, ker je prispela prepozno.

Do zaključka seje so bili seznanjeni še s primerjalnimi kazalci poslovnega uspeha po skupnem obračunu za leto 1981, vzeli na znanje informacijo oddelka za varnost pri delu o stimulaciji neposrednim vođjem dela zaradi preprečevanja poškodb pri delu za mesec maj in junij ter obvestilo odbora za gospodarstvo TOZD Transport o višini stojnine, ki je nastala pri razkladanju železniških vagonov v TOZD Valjarna debele pločevine za meseca maj in junij.

Dodajanje materialov v ASEA električno peč (Foto I. Kučina)

PREDLOG ZA IZDAJO NOVEGA ZAKONA O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

Eden temeljnih razlogov za sprejetje novega republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je usklajevanje sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja z ustavo in zakonom o združenem delu, saj je bil zakon uveljavljen že pred njunim sprejetjem. Na neustreznost nekaterih rešitev in na pomanjkljivosti veljavnega zakona ter nujnost njegovega dopolnjevanja je opozorila tudi praksa in samo izvajanje zakona. Tretji razlog, ki je narekoval novo zakonsko ureditev, je celovita revizija sistema starostnega zavarovanja kmetov, s katero naj bi vključili kmete v enoten sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Pomembne novosti in bistvene spremembe naj bi zakon prinesel zlasti na področju invalidskega zavarovanja in na področju starostnega zavarovanja kmetov. Spremembe in nove rešitve naj bi predlagal tudi glede obveznega zavarovanja oseb, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost, nadalje glede

obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja vrhunskih sportnikov-neprofesionalcev. V republiški zakon bo potrebno vgraditi tudi določila, ki se nanašajo na nekatera vprašanja v zvezi z odmero in usklajevanjem denarnega nadomestila za telesno okvaro. Zakon naj bi uvedel tudi možnost predčasne upokojitve, spremembe in dopolnitve pa naj bi uveljavil tudi glede uživanja in izgube pravic do pokojnine.

Predlog za izdajo zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (s povzetkom) je v celotnem besedilu objavljen v skupščinskem POROČEVALCU, PRILOGI V, 2. julija 1982.

V celotnem besedilu so objavljene tudi teze za osnutek zakona, ki so delovno gradivo in služijo kot pripomoček v razpravah.

Predlog za izdajo zakona bodo obravnavali in sprejemali zbori Skupščine SR Slovenije na sejah — predvidoma 29. septembra — pred tem pa ga bodo obravnavale delegacije v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih.

(Delegatski bilten skupščine SRS)

PREDLOG ZAKONA O SPLOŠNI LJUDSKI OBRAMBI IN DRUŽBENI SAMOZAŠČITI

Predlog zakona o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti bodo obravnavali zbori republiške skupščine na sejah 29. septembra. Predlog zakona s povzetkom in obrazložitvijo je v celotnem besedilu objavljen v PRILOGI VI skupščinskega Poročevalca, z dne 20. julija 1982.

S predlogom zakona je, v skladu z zveznim zakonom o splošni ljudski obrambi — sprejet je bil aprila letos — opredeljen enotni obrambno zaščitni sistem ter določena vsebina splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite kot celovite enotne obrambnosamozaščitne funkcije samoupravne socialistične družbe.

Predlog zakona med drugim ureja splošna načela za ustanavljanje, sestav in delovanje komitejev za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito; dopolnjuje in jasneje opredeljuje določbe o obrambnih skupnostih, temeljnih organizacijah združenega dela ter drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih; ureja pravice in dolž-

nosti samoupravnih interesnih skupnosti, poslovnih skupnosti in drugih oblik združevanja organizacij združenega dela na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite; ureja naloge družbenopolitičnih in družbenih organizacij in društev ter družbenopolitičnih skupnosti na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. V posebnih poglavjih opredeljuje še teritorialno obrambo, narodno zaščito in civilno zaščito, sistema za opazovanje in obveščanje ter obrambno in samozaščitno usposabljanje delovnih ljudi in občanov.

(Delegatski bilten Skupščine SRS)

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O SAMOPRISPEVKU

Do leta 1973 sta krajevni samoprisevek urejala temeljni in republiški zakon o prispevkih in davkih občanov. Glede na vsebino in posebnost samoprisevka pa je bila sprejeta odločitev, da se to uredi s posebnim republiškim zakonom. Januarja 1973 je bil sprejet zakon o samoprisevku (Uradni list SRS, št. 3/1973), ki ureja postopek in sistem plačevanja samoprisevka.

S predlaganimi spremembami in dopolnitvami tega zakona naj bi ureditev samoprisevka uskladjili z načeli nove ustave ter ga vključili v sistem planiranja, ki se odvija na ravni krajevne skupnosti, dopolnili pa naj bi tudi tista določila, ki so se v praksi pokazala kot nejasna in neustrezna.

Tako naj bi s predlaganimi spremembami in dopolnitvami natančneje opredelili zlasti vprašanja glede:

- uvažanja samoprisevkov,
- določitve kroga oseb, ki imajo pravico glasovati na referendumu za uvedbo samoprisevka,
- razširitev kroga zavezancev za plačilo samoprisevka,
- določitve virov in osnov za samoprisevek ter nekaterih novih oprostitev za plačilo samoprisevka.

Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o

samoprisevku, s tezami za osnutek zakona ter poročilom o uvajanju samoprisevkov in izvajanju zakona o samoprisevku je v celotnem besedilu objavljen v PRILOGI VI skupščinskega Poročevalca, z dne 20. julija 1982.

Zbori slovenske skupščine bodo predlog za izdajo zakona obravnavali na sejah 14. oktobra.

Objavljeno gradivo daje dovolj možnosti, da se dosedanje uvajanje in uveljavljanje samoprisevkov v slovenskih občinah oceni z različnih vidikov ter konkretne prakse v posameznem okolju, hkrati pa možnost za dajanje mnenj, pobud in predlogov v zvezi s predlaganimi spremembami veljavnega zakona; to je pomembno zlasti zato, ker gre za prvo fazo zakonodajnega postopka.

(Delegatski bilten Skupščine SRS)

TOZD Jeklarna

15. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Predsednik odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Jeklarna Pavel Kotnik je sklical 15. redno sejo odbora 27. julija.

Kadrovik je člane odbora najprej seznanil s pregledom zapisnika in pregledom sklepov pretekle seje in dejal, da so nekateri sklepi te seje izvršeni, ostali pa so v izvrševanju in bodo rešeni takoj, ko bo mogoče.

V nadaljevanju seje so bili člani seznanjeni z gibanjem zaposlenih za mesec junij in ugotovili, da je bil plan za ta mesec 720, stalež pa 698 delavcev. Vse odsotnosti skupaj v TOZD Jeklarna je bilo 3.147,75 dni ali 19,60%. Člani so bili seznanjeni tudi z vrsto odsotnosti (nezgode, bolezen, dopusti, neupravičeni izostanki in ostalo). Po planu bi TOZD

Jeklarna morala izkoristiti 1.510 dni rednega letnega dopusta, izkoristila pa ga je le 1.215 dni in je v zaostanku za 295 dni.

Na predlog vodje TOZD je odbor za delovna razmerja obravnaval predloge o razporeditvi in premestitvi delavcev. Prav tako je bil odbor seznanjen s prekinitvami delovnega razmerja delavcev v TOZD, ob sklepu seje pa so obravnavali vloge delavcev, ki prosijo za sprejem v TOZD Jeklarna ali pa za premestitev znotraj TOZD oziroma v drugo TOZD.

B. K.

TOZD Žičarna

15. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V sredo, 21. julija, je bila 15. redna seja odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Žičarna. Na seji so najprej ugotovili, da so bili sklepi prejšnje seje realizirani, razen sklepa o potrebah po novih delavcih.

Potrjena je bila razporeditev novosprejetih delavcev na naslednje delovne naloge: Ranko Ivaštanin — žičar Herborn 608, Sejad Derviš — patentirar, Dragan Delić, Borislav Sablić in Dragoslav Dobravec — vsi žičar RF suho.

Janezu Gasarju je bilo za nadaljnje tri mesece podaljšano delovno razmerje. Ranku Pituliću se na njegovo prošnjo prekine delovno razmerje z 31. julijem, Dobrilo Tomiću pa s 15. septembrom. Odbor je zavrnil prošnjo Miča Mariča za pre-

stop v TOZD Plavž zaradi pomanjkanja delavcev. Zavrnil je tudi prošnjo Bečira Samardžića in Ramića Pajića za prestop v TOZD Žičarna, in sicer prvemu iz TOZD Jeklarna, drugemu iz TOZD Transport. Obema zato, ker ne izpolnjujeta pogojev za sprejem v TOZD.

Ce se odbor v avgustu ne bo sestel, so sklenili, da se za vse prošnje za prekinitev delovnega razmerja upošteva redni odpovedni rok.

Zavrnjena je bila prošnja Matjaža Lazarja za odobritev štipendije za študij na visoki šoli za organizacijo dela v Kranju, ker v TOZD trenutno ni potrebe po tem kadru.

Odbor je bil seznanjen, da Marija Čarni na lastno željo spet dela na svojem delovnem mestu, čeprav obstaja nevarnost za nastanek invalidnosti.

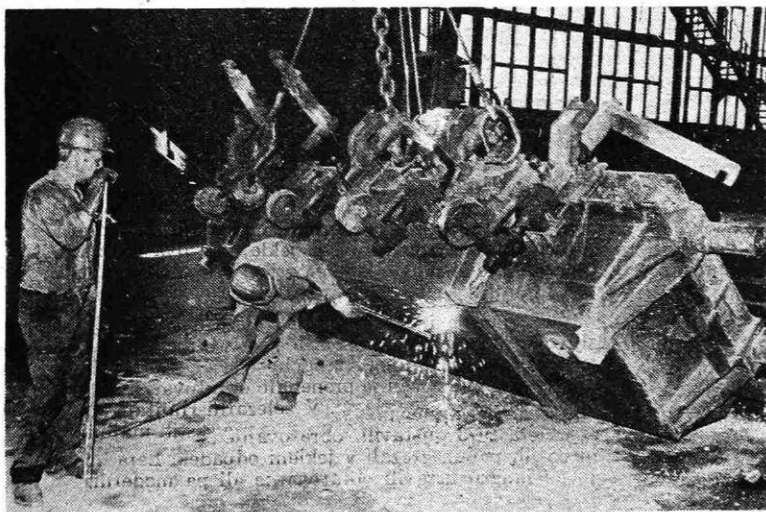
Ugotovili so, da skupna odsotnost v TOZD zopet narašča, v juniju je bila 19,62%.

V prvem polletju leta 1982 je delovno razmerje sklenilo deset delavcev, prekinilo pa 13, predvsem zaradi disciplinskih prekrškov. Narasle so tudi invalidske upokojitve.

V primerjavi s prvim polletjem 1981 je bila skupna odsotnost v letošnjem prvem polletju nižja za 2,71%, bolezenska odsotnost pa za 3,33%, porasli pa so redni letni dopusti.

Ostale odsotnosti so enake lanskim. Najbolj je bilo občutno pomanjkanje žičarjev, delno pa tudi delavcev v patentirnici.

AS

Čiščenje umesne ponve v konti livu (Foto I. Kučina)

DELOVNA AKCIJA IN BRIGADIRSKI TABORNI OGENJ

V petek, soboto in nedeljo, 23., 24. in 25. julija, je potekala na Udinborštu v Kranju zadnja delovna akcija pred odhodom brigade na Kras, kjer bo tri tedne delala in sklepala nova prijateljstva med brigadirji. Na Udinborštu so se zbrali brigadirji iz vseh občin Gorenjske. Med njimi smo bili tudi brigadirji-pionirji Kokrškega odreda z Jesenic in Radovljice. Odred sestavljajo predvsem učenci 7. in 8. razredov osnovnih šol.

Na tej delovni akciji smo tisti, ki gremo v brigado prvič, spoznali, kakšno je življenje v brigadi od jutra do večera: vstajanje ob 5. ali 6. uri, jutranja telovadba, zajtrk, zbor, ob 7. uri dviganje zastave, potem pa delo in kosilo ob 14. uri. Pod popolnanske proste dejavnosti spada tudi urejanje stenčarov in podobnih stvari, ki jih v našem taboru ni manjkalo. Ob 19. uri zbor in spuščanje zastave, potem pa sledi večerja. Čisto drugače pa poteka življenje po večerji. Čeprav naj bi se dan končal zvečer ob 22. uri, ko je zadnji čas za spanje, se večerno veselje nadaljuje v šotoru z zabavnimi pogovori v temi in nagajivim smejanjem, ki se, kljub navzočnosti mentorjev, ne umiri tako hitro. To je približen opis brigadirskega življenja.

V taboru, v katerem sta stala dva šotora, v vsakem je bilo 30 ležišč, smo se privajali na tako življenje. Zgodnje vstajanje sploh ni bilo tako težko, kot smo si ga predstavljali tisti, ki smo bolj zaspane narave. Življenje čez dan ni bilo niti malo dolgočasno, najbolj pa nam je ostal v spominu večer ob tabornem ognju, za katerega smo se pripravljali že celo sobotno popoldne.

Po večerji smo prižgali taborni ogenj, ki je potem gorel še dolgo v noč. Pred povabljenimi vojaki in borci iz NOB smo v zboru spustili zastavo. Vse smo potem pozdravili z nekaj brigadirskimi pozdravi. Komandant naselja - tabora je spregovoril nekaj besed o našem življenju in pozdravil povablence. Zapeli smo znano pesem »Jugoslavija«. Sledile so recitacije in seveda skeči, brez katerih ne gre. Prav radi smo se jim nasmejali in v smeju zapeli še »Sivo pot« in »Računajte na nas«. Potem nam je borec narodnoosvobodilne vojske povedal nekaj zanimivosti in dogodkov iz vojnih časov. Posebej se tistih, ki so se zgodili prav v Udinborštu in ki jih je sam doživljal. Nekaj radovednih brigadirjev ga je še povprašalo o nekaterih podrobnostih. Na koncu nam je še povedal svoje vtise o večeru, ki smo ga pripravili. Pozdravili smo ga z brigadirskim Z-D-R-A-V-O, zdravo, zdravo, zdravo, zdravo!

RADOVLJIŠKI BRIGADIRJI V SISAK

Radovljiški brigadirji so letos postavili brigado Stane Zagar, ki bo sodelovala na zvezni akciji Sisak '82. Na pot bodo odšli danes, 5. avgusta, še vedno pa imajo nekaj problemov, saj brigada v času poročanja še ni bila popolna. Iz Svilaunca bo namesto deset prišlo le pet brigadirjev, vendar vseeno upajo, da bodo svojo nalogo dobro opravili. Radovljiški brigadirji so letos sodelovali na večih lokalnih akcijah v krajevnih skupnostih, trikrat pa so se tudi zbrali na zboru brigadirjev.

Predsednik predstava zbora brigadirjev je Jože Faganel.

Rk Vzorni vojak tudi naš sodelavec Marko Pogačnik

Tako nekako se je končal prvi del večera. Največje veselje je bilo, ker smo lahko ob tabornem ognju posedeli malo dlje kot ponavadi. Obseleli in zabavali smo se krepko čez deseto. Za dodatek smo zjutraj lahko eno uro podaljšali spanje, pa še tisto telovadbo, ko še ves zaspan tekaš naokoli, so nam spregledali.

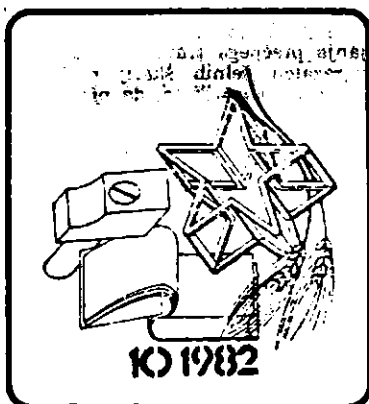
Alba Korošec

BRIGADIRJI IZ NAŠE OBČINE NA ŠTIRIH AKCIJAH

36 jeseniških brigadirjev sedaj dela na delovni akciji Goricko. Povprečna starost brigadirjev je dobrih 16 let, med njimi je tudi pet komunistov. Na trasi dosegajo dobre delovne rezultate. V drugi dekadi poprečno dosegajo normo 150%, domov pa se bodo vrnili predvidoma 7. avgusta zvečer.

Danes, 5. avgusta, bodo odšli jeseniški brigadirji na Knin, kjer bodo skupaj z mladimi iz doma Dragi Milovanović iz Beograda delali v istoimenski brigadi.

V nedeljo, 8. avgusta, ob 8. uri bodo odšli jeseniški brigadirji na zvezno akcijo v Titovo Mitrovico na Kosovo. Komandant brigade je Abid Omanović. Pred odhodom se bodo 6. avgusta zbrali še na brigadirskem srečanju. Ob odhodu te brigade še to: Kljub pripombam iz

PRIMERAN VOJNIK

pogačnik marko

Pripravljenost je vedno boljša kakor goło pričakovanje...

Tito

PSIHOLOŠKE REAKCIJE V IZJEMNIH POGOJIH

PSIHOLOŠKO-MEDICINSKA SELEKCIJA

Vprašanja izbora kadrov za posebne namene v vojnih razmerah ne smemo zanemariti. Saj je vendar koncept SLO splošna oborožitev naroda v obrambne namene teritorija SFRJ. Če bi izvedli radikalno selekcijo, bi bil odstotek odbranih kar razmeroma visok. Nenazadnje vsakemu posamezniku poverimo nalogo, ki jo bo lahko opravil v danem trenutku. Izpadli bi kajpak ljudje s težjimi telesnimi hibami. Ostale državljane pa moramo skozi nadaljevalne tečaje usposobiti za opravljanje nalog, ki jih zmorejo. Sodobna oborožitev se hitro razvija, zato je potrebno nenehno šolanje in praktično urjenje za dosegov dovrsnosti obrambnih nalog. Zato radikalna selekcija v našem konceptu dobiva povsem nove razsežnosti. Ne bomo izolirali posameznikov, temveč jih bomo samo prešolali oziroma preusmerili v dejavnosti, ki jih bodo lahko obvladali. Skratka, vsakemu državljanu dolžnost, ki bo vredna njega samega v najtežjih trenutkih odločitve. Psihična odpornost in borbeni morala vsakega borca (državljan) bo odvisna od pravočasnih priprav v miru ter pozitivne motivacije (naravnosti) za obrambo domovine.

Če se ozremo nazaj v zgodovino, je že NAPOLEON dejal, da ni slabih borcev - temveč so slabi le oficirji. Zgodovina vojn potrjuje to navedbo, saj so posamezne bitke odločali pogumni vojskovodje pa tudi navadni borci.

Psihološki testi pri izboru šolanja mladih kandidatov v vojnih šolah so že vsakdanja praksa tudi pri nas. Le na ta način damo vsakemu svoje po njegovih sposobnostih.

Posameznik je vsekakor v največji meri okupiran s strahom, če ne ve, kako naj ukrepa. Zato je mirnodobna vzgoja v enotah redne armade, v enotah TO in CZ v največji meri odvisna na obnašanje posameznikov v kritičnih razmerah. V akcijah presenečenja je obvezno znanje uporabe orožja, uporabe zaščitnih sredstev in telesne zaščite, dajanje prve pomoči in samopomoči ter ostalih dejanj, ki jih obvezniki osvojijo že v miru.

Faktor presenečenja je danes zmanjšan na minimum z razvitimi tehničnimi sredstvi ugotavljanja in pravočasnega alarmiranja. Komunikacije in kratke jasne informacije zmanjšujejo število žrtev presenečenja.

Pravočasno informiranje in opozorila o morebitni nevarnosti istočasno pripravljajo posameznike (državljan, borca) za predvideno akcijo. Informacija naj bo pravočasna in jasna. Na tem področju nam bodo dragocene izkušnje iz narodnoosvobodilne vojne. Takrat je obstajala krepka povezava med partizani in ljudstvom. Prav te izkušnje so dragocene in poučne ter vredne posnemanja v bodoči raketno-jedrski vojni.

»Danes še ne obstoja takšna jedrska bomba, ki bi bila sposobna zbrisati posamezen narod ali narode iz zemlje našega planeta« - je izjavil maršal TITO na zaključnem posvetovanju »NUKLEARNO ORUŽJE I NAUKA« leta 1978 v Beogradu. Znanstveno in strokovno je ta Titova izjava zaenkrat neoporečna.

Konec!

VIRI: Dr. M. Jovičević: Človek i kolektiv u kritičnim situacijama; Josip Broz-TITO: Misli o samozaštiti u civilnoj zaštiti.

REŽIM DELA OB NAPADU Z JEDRSKIM IN TEHNIČNIM OROŽJEM

Pri morebitni agresiji na našo državo bo agresor uporabljal jedrsko in kemično orožje, predvsem sredstva za množično uničevanje. V lokalnih spopadih bi sovražnik uporabljal jedrsko orožje z manjšo močjo (manj kot 1 KT-kilotone).

Na začasno zasedenem ozemlju bi nastala radiološka kontaminacija tudi v primerih, ko bi agresor uporabljal jedrsko orožje v drugih krajih. Od tam bi višinski vetrovi prinesli radioaktivne delce (prah).

Pri kapljičasti kontaminaciji z vojnimi strupi bo nujno potrebna samodekontaminacija ljudi, dekontaminacija orožja, predmetov, zemljišča, obleke in hrane.

Pri jedrskem napadu je potrebno z ozemlja, ki ga je prizadela eksplozija, čimprej evakuirati ranjence, obsevane in kontaminirane ljudi. To pa pomeni težko in zapleteno delo. Posebno težak bo problem reševanja poškodovanih v mestih in naseljih, kjer bo veliko porušeni stavb in bodo divjali požarni viharji.

Pri kemičnem napadu je treba zastrupljenec čimprej namestiti zaščitno masko (če se huje ranjeni), jih dekontaminirati z osebnim priborom za dekontaminacijo. Kontaminirano območje označimo in določimo vrsto uporabljenega vojnega strupa.

Prva pomoč zastrupljenec je samopomoč oziroma medsebojna pomoč. To nudimo na mestu poškodbe. Na območju jedrske eksplozije bo največ poškodovanih zaradi opeklin in mehaničnih poškodb (pritisk). Pri kemičnem napadu moramo dati zastrupljenec poleg zaščitne maske še atropsko injekcijo (če so uporabljeni živčni vojni strupi).

Nadaljevanje

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON

KITAJSKA ŽELEZARSKA INDUSTRIJA

V skladu z novo gospodarsko politiko, ki pospešuje izgradnjo lahke industrije in izkoriščanje poljedelstva na račun težke industrije, so kitajske železarne izdelale leta 1981 v primerjavi z letom 1980 za 1,57 milijona ton surovega jekla manj, oziroma skupno 35,6 milijona ton. Proizvodnja grodlja je ostala na isti ravni okoli 38 milijonov ton in to predvsem zaradi povečanega izvoza. Samo na Japonsko so izvozile kitajske železarne lani 750.000 do 800.000 ton grodlja in za letos kaže, da bo dosežena približno enaka količina.

V zadnjih letih je bilo v tej državi veliko narejenega v zvezi z modernizacijo izdelave grodlja. V železarni Šontou v glavnem

mestu Peking je pričel leta 1979 obratovati sodoben plavž s koristno prostornino 1327 kub. metrov in letno proizvodnjo milijon ton grodlja. Istega leta je pričel obratovati v železarni Šuiheng v zahodnem delu province Kiangsu plavž št. 2, s koristno prostornino 1200 kub. m in letno proizvodnjo 650.000 ton grodlja.

Japonski viri navajajo, da bodo lahko največje železarne v LR Kitajski povečale svojo letno proizvodnjo surovega jekla za 10 do 12 milijonov ton. In to takoj, ko bodo tehnične izboljšave omogočile popolno izkoriščanje razpoložljivih proizvodnih zmogljivosti. Proizvodnjo manjših železarn bi bilo mogoče povečati za skupno okoli 3 milijone ton letno.

S pričetkom obratovanja nove integralne železarni Baoshan in njeno letno proizvodnjo šest milijonov ton surovega jekla bi lahko dosegla ta država proizvodno zmogljivost 55 do 58 milijonov ton.

Največja kitajska železarna Anshan ima v svojem sklopu 12 plavžev, osem obločnih električnih peči, 25 SM peči in dva kisikova konvertorja s skupno proizvodno zmogljivostjo sedem milijonov ton surovega jekla. Druga največja kitajska železarna Wuhan ima štiri plavže, devet SM peči in tri kisikove kon-

vertorje z letno zmogljivostjo tri milijone ton surovega jekla. Trenutno je Wuhan edina večja železarna, ki ima v svojih jeklarnah tri naprave za kontinuirno vliivanje jekla, medtem ko bi naj imela nova železarna Baoshan ob pričetku obratovanja dve takšni napravi. Železarna v Šanghaju, ki lahko letno izdela dva milijona ton surovega jekla, ima dva plavža, devet SM peči in osem kisikovih konvertorjev. Po japonskih podatkih je v LR Kitajski še šest železarn, ki imajo letno proizvodnjo surovega jekla večjo kot milijon ton.

Zaradi gradnje in obratovanja železarn srednje in velike zmogljivosti so že leta 1979 ustavili obratovanje osmih majhnih železarn v provinci Heilung Kiang, ki so sicer obratovali z izgubo. Tudi v provinci Huan je prenehalo obratovati še 20 takšnih železarn s 37 majhnimi plavži. V železarni Hanan v provinci Hopei so leta 1979 ustavili obratovanje šestih majhnih plavžev in so jih potem zrezali v jekleni odpadki. Leta 1980 so v provinci Kiangru ustavili obratovanje ali pa modernizirali 22 majhnih železarn.

Ti podatki kažejo, da so tudi v LR Kitajski spoznali, da je industrijski napredek mogoč samo ob pomoči sodobne in visoko produktivne železarske industrije.

FINANČNO-RAČUNOVODSKI SEKTOR V PRVEM POLLETJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pri projektu izdelave realnih planovskih kalkulacij lastnih cen je akcija široko zastavljena, saj sodeluje pri njej veliko oddelkov, kot so: OTK, OSD, ERC, SEO, FRS, tehnološki temeljni organizaciji in vodje temeljnih organizacij. Ker je projekt zelo obsežen, se bo delo nadaljevalo še v drugem polletju tega leta, rezultate tega projekta pa naj bi koristili že v letu 1983.

Največ aktivnosti do delavcev v oddelku računovodstva osnovnih sredstev je v tem obdobju zahtevala investicijska dejavnost namenske proizvodnje. Izdelane so bile potrebne specifikacije ter sklenjene kreditne in garancijske pogodbe za realizacijo navedene investicije. Ob tem velja poudariti, da so to, po več kot dveh letih, prva večja investicijska sredstva, ki jih za železarsko naložbo namenja banka. Odobrena sredstva so lahko garancijska za ponovno oživitve investicijske dejavnosti, posebej, ker v tem času ni drugega večjega objekta v gradnji. Investicijsko poslovanje je pregledal tudi inšpektor SDK in pri tem ni odkril nobenih nepravilnosti.

Dodatno angažiranost je zahtevala tudi izpeljava novega zakona o amortizaciji. V izdelavi je nov predlog šifracije vseh osnovnih sredstev po novih amortizacijskih skupah in stopnjah.

Izredno poglobljeno problematiko predstavlja tudi poslovanje s stanovanjskimi sredstvi. Poleg kreditiranja individualne gradnje, za katero je namenjeno 30 milijonov dinarjev, so bila letos znatna sredstva dana za nakup družbenih stanovanj. Na Koroški Beli je bilo kupljenih 65 stanovanj, v Centru II. pa 17 stanovanj.

Poleg rednih del v zvezi z obračunom osebnih dohodkov so v oddelku računovodstva osebnih dohodkov precej dela posvetili novostim, ki jih je bilo na področju davkov in prispevkov v tem poletju dosti. To ne velja le za spreminjanje stopenj, pač pa tudi za sam sistem obračunavanja.

V tem času so spremenili tudi sistem blagajniškega obračuna. Prehod odvajanja odbitkov prek virmanskih nalogov je porušil celotni obstoječi sistem, zato je bilo potrebno postaviti novega.

Tudi na področju osebnega dohodka so sami dokaj poenostavili sistem, posebno pa so izpopolnili kontrole, da bi se izključilo čim več napak, tako s strani obračuna, kot napak pri zajemanju podatkov.

V prihodnji polovici leta pa je predvideno še več sistemskih sprememb in prehod na še višjo stopnjo avtomatske obdelave podatkov.

V oddelku dolgoročnih financ se je zaradi nemotenega proizvodnega procesa povečala aktivnost na področju sovlaganja. V tem polletju so bila realizirana sovlaganja v RMK Zenica in Galeniki Zemun. Omejevanje investicijskih vlaganj pa je pogojevalo, da se je obseg naložb z uspešnimi kazalci (izvozna usmerjenost, prestrukturiranje gospodarstva...) močno zmanjšal. Prav zaradi tega je pomembno aktivno sodelovanje oddelka dolgoročnih financ pri razvijanju investicijskih programov.

Tudi v bodoče ni pričakovati bolj-ših pogojev investiranja, zaradi tega bo nujno še temeljiteše sodelovanje s sektorjem za novogradnje in sektorjem za ekonomiko.

Vsa opravila s področja kratkoročnega financiranja so bila v preteklem razdobju zadovoljivo izvršena. Obseg dela je skoraj neodvisen od količine in dinamike proizvodnje, delo je pogojeno s številnimi zakonskimi predpisi, ki jih je treba strogo izvajati. Nekaj značilnosti, ki so veljale v predhodnem obdobju, je prisotnih tudi v tekočem poslovanju.

Likvidiranje računov je oteženo, ker dokumentacija doteka nekompletna in z zamudo (nabava reprovromateriala preko posrednikov in iz uvoza).

Kupci (razen izjem) poravnava svoje obveznosti. Sprememba obrestne mere je povzročila zaradi nejasnih tolmačenj precej dodatnega dela, nekateri poslovni partnerji se na vsak način hočejo izogibati plačilu višjih meničnih obresti.

Poravnava obveznosti do dobaviteljev poteka v redu, le planiranje višine in dinamika odlivov je skoraj nemogoče, ker zaradi težav na nabavnem trgu nabava poteka v skladu z možnostmi.

Največje težave so bile na področju plačilnega prometa. Manjša fakturirana realizacija ima neposreden vpliv na višino plačane realizacije. Struktura plačil je še vedno zelo neugodna in zaradi splošnih težav z likvidnostjo je verjetno ne bomo uspeli kmalu izboljšati.

Na področju analiziranja bilančnih podatkov je bilo izdelano poslovno poročilo Železarne za leto 1981,

redne mesečne informacije o doseženem finančnem rezultatu Železarne kot celote, pripravljeni so bili tudi vsi potrebni podatki in analize za poročila na delavskem svetu delovne organizacije, odboru za gospodarstvo in drugih samoupravnih organih.

Izdelani so bili, kot vedno, tudi vsi pregledi finančnih podatkov, to je dolgoročnih naložb in njihovega financiranja, družbenih obveznosti, skrajšanih bilanc sredstev. Narejeni so bili tudi prikazi finančnih tokov Železarne, izračuni prostih sredstev za investicije po temeljnih organizacijah ipd. Poleg tega so bila pripravljena vsa poročila za zunanje uporabnike in finančno poročilo za TOZD Hladna valjarna Bela (v skladu s pogodbo s tujimi sovlagatelji).

V zvezi s težavami, s katerimi se sooča naše gospodarstvo pri poravnavanju obveznosti do tujine, so pričeli v Železarni tekoče spremljati devizne prilive in odlive. To pomeni, da enkrat ali dvakrat mesečno izdelajo kompletno konvertibilno devizno bilanco z vsemi prilivi (od fizičnega izvoza, združevanja sredstev in ostalih prilivov) in odlivi ter tako ugotavljajo devizno situacijo, v kateri se določeni trenutek nahajamo. Kljub temu da smo izvoz v

primerjavi z lanskim polletjem povečali za več kot 100 %, je priliv deviz še vedno manjši od deviznih potreb, kajti za normalni potek proizvodnje in izpolnjevanje načrtovanih obveznosti je določena količina reprovromateriala iz uvoza nujno potrebna, zlasti še, ker naši dobavitelji ne izpolnjujejo pogodbenih obveznosti do Železarne.

Na področju vzdrževanja in uvažanja finančno računovodskih sistemov je bilo s sektorjem za ekonomiko izdelano tretje dopolnilo predpisa o organizacijskem poslovanju z orodjem. To dopolnilo naj bi dokončno rešilo problem strojne evidence poslovanja z orodjem. Sprememba samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih pri ustvarjanju skupnega prihodka in določanju internih cen je zahtevala spremembo projektov: planski stroški in plansko dejanski stroški. Projekta so pripravili do faze, da obračun normalno poteka, delo na opisu projektov pa še ni povsem končano.

Računalniško obdelavo na področju menic so razširili z novo tabelo: plačila z menicami, ki je odpravila veliko ročnega dela. Vodenje obveznosti do tujih dobaviteljev bodo izpopolnili z uvebo spremljanja teh obveznosti tudi v tuji valuti. Ta dopolnitev je v fazi testiranja.

DOPUST IN REKREACIJA

Preživeli smo enkratni dopust v domu železarne Jesenice v Crikvenici. Lepo sončno vreme, toplo morje, dobra hrana, prijateljsko in veselo razpoloženje ter izdatna rekreacija, vse to je pripomoglo, da smo se vrnila spočiti in polni delovnega elana v naš kolektiv.

Za dobro hrano in prijetno počutje v domu so poskrbeli upravnik in osebje doma. Za rekreacijo in veselo prijateljsko razpoloženje pa naš rekreator Beno.

Ze drugi dan naših počitnic so pričeli najmlajši in tudi starejši neplavalci s plavalno šolo. Veselje je bilo gledati, kako presrečni so bili naši najmlajši, še posebno pa starejši, ko so se naučili veččin plavanja (od potapljanja do plavanja).

Za vse ostale pa je rekreator skrbel za izdatno nepriljeno rekreacijo: plavanje, skakanje v vodo, igranje z žogo v vodi, namizni tenis in balinanje. Rekreator ni pozabil tudi na razvedrilo. Skoraj vsak večer smo vsaj do 22. ure obseleli na terasi doma, kjer smo malo pokramljali, igrali šah ali karte, se nasmejali, pa tudi plesali. Imeli smo dobro organiziran spoznavni in zaključni večer

ter skupinski izlet. Vseh teh oblik družabnega življenja se je udeležilo vsaj 80 % dopustnikov.

Ob koncu se še enkrat zahvaljujemo vsem, ki so nam omogočili res prijeten dopust, posebno pa upravniku in rekreatorju.

Dopustniki

V dveh izmenah (od 5. do 22. julija) v domu železarne Jesenice v Crikvenici se je od 68 prijavljenih otrok - neplavalcev (36 v prvi, 32 v drugi) naučilo plavati 58 otrok, deset pa se jih je predvsem zaradi mladosti (okrog 4. leta) naučilo plavati le delno (potapljanje, plavanje z ro-kavčki).

Prijavljenih je bilo tudi sedem odraslih, ki so vsi splavali.

Železarski globus

ZDA

Ker se predstavnik sindikata v največje ameriške železarske družbe United States Steel Co. niso sporazumeli o znižanju števila zaposlenih v železarni Fairfield in ker obratuje ta železarna zaradi pomanjkanja naročil samo z eno tretjino svoje proizvodne zmogljivosti, se je družba odločila, da do leta 1984 popolnoma ustavi njeno obratovanje. V svojem proizvodnem programu ima ta železarna ploščate izdelke in belo pločevino.

MEHIKA

V prvi polovici letošnjega leta je bila izdana vrsta naročil za izgradnjo nove velike mehiške železarne v Lazaro Cardenas ob obali Pacifiškega oceana. Ta druga stopnja izgradnje, katere naložbena vrednost je 2,4 milijarde dolarjev, bo omogočila letno izdelavo 3,2 milij. ton surovega jekla. V ta namen so zgradili napravo za pripravo železove rude z letno zmogljivostjo 3 milij. ton, napravo za letno izdelavo 3 milij. ton peletov, napravo za letno izdelavo 2 milij. ton železove gobe po postopku HyL,

jeklarno s štirimi 200-tonskimi obločnimi električnimi pečmi, skupaj z napravo za kontinuirno vlijvanje slabov in valjarno debele pločevine.

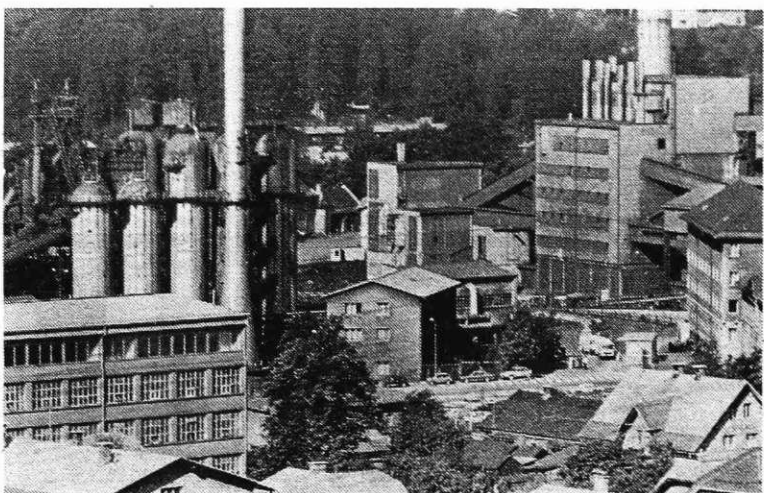
ČESTITAMO

V mesecu juniju so s študijem ob delu uspešno zaključili šolanje:

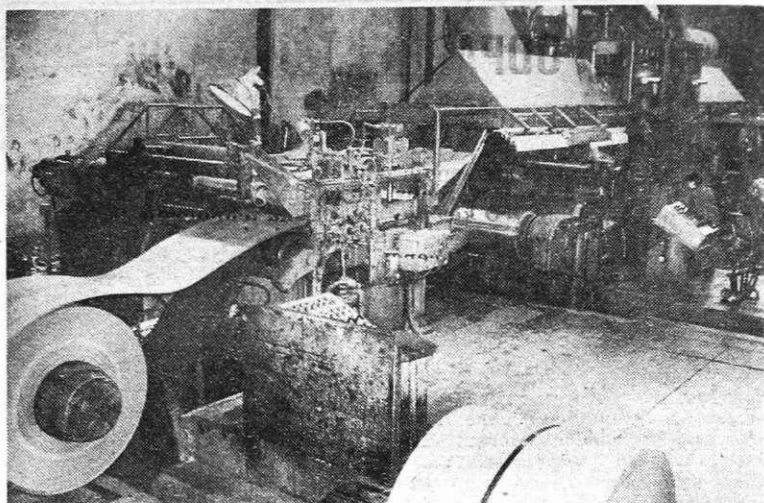
- na tehnični srednji šoli strojne smeri: Franci Arh in Roman Košir iz TOZD Remontne delavnice, Branko Klinar, Niko Selakovič in Bogomir Torkar iz TOZD Strojne delavnice in Alojz Pivar iz TOZD Energetika,

- na tehnični srednji elektro šoli Srečko Šoštar iz TOZD Vzdrževanje.

Sodelavcem iskreno čestitamo k njihovi vztrajnosti in doseženemu uspehu ter jim želimo veliko delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva.

Naša Plavž (Foto I. Kučina)

Sendzimir ogrodje v hladni valjarni Bela (Foto I. Kučina)

DELO KOMISIJE SINDIKATA V JULIJU

Tretja seja komisije za športno rekreacijo je bila 6. julija, na njej pa so obravnavali polletno finančno poročilo in tekočo problematiko.

Polletno finančno poročilo je podala Mira Rihtaršič, računovodkinja konference osnovnih organizacij sindikata Železarne. Člani komisije so bili seznanjeni, koliko sredstev je komisija že uporabila in koliko jih še lahko izkoristi.

Delavci železarne Jesenice si lahko v času svojega letnega dopusta izposodijo jadralne deske, ki so shranjene v regatnem centru na Bledu. Komisija bo deske posojala na podlagi pisne vloge. Izposojevalnina je 50 dinarjev na dan, vsaka poškodba pa se zaračuna ob vrnitvi deske. Vse v zvezi z izposojanjem ureja oddelek za družbeni standard.

13. julija je bila tretja seja komisije za socialna vprašanja, na kateri so obravnavali polletno finančno poročilo, vloge za denarne pomoči in vloge za letovanje v toplicah.

Člani komisije so obravnavali poročilo komisije in se seznanili, koliko imajo še sredstev za pomoč članom in sredstev za zdraviliško zdravljenje.

Obravnavali so enainvajset prošenj za denarno pomoč. Osemnajst so jih ugodno rešili, eno zavrnili, dve pa bodo obravnavali na prihodnji seji. Poleg vloge za denarno pomoč so obravnavali štiri vloge za kritje stroškov zdravljenja v toplicah in so tri ugodno rešili, eno pa bodo obravnavali, ko bodo dobili vsa potrebna potrdila.

Komisija je sklenila, da ves nadaljnji postopek urejanja in rezervacij v zdraviliščih poteka prek odseka za zdravstveno kurativo (Ivan-ka Zupančič). Vloge za zdravljenje v toplicah bo komisija obravnavala samo na podlagi priporočila zdravnika.

Komisija za inovacije in novatorstvo se je prvič sestala 16. julija, obravnavali pa so program dela komisije in obravnavo inovacij.

Program dela so člani oblikovali po razgovoru, v katerem so skušali ugotoviti, zakaj na področju inovacij ni napredka. V svojem programu so opredelili naslednje akcije: zahteva, naslovljena na vodstva TOZD, da razpisujejo tehnološke in tehnične probleme; zbiranje in nagrajevanje idej; oblikovanje komisij za inovacije pri odborih za gospodarstvo v TOZD, kjer komisij še ni; zahteva, da se pri obravnavi polletnih poslovnih rezultatov inovacijski dohodek prikaže ločeno od ostalega; vnesti inovacije v letne plane (planirati inovacijsko dejavnost); ob izbiri individualnih poslovnih organov je treba upoštevati odnos kandidatov do inovacijske dejavnosti.

Druga akcija bo zahteva po ponovni uvedbi metode delovnih ciljev. Menijo, da je imela metoda več dobrih kot slabih učinkov in da jo je treba ponovno uvesti. Pred tem naj SEO ugotovi, zakaj so z delom po tej metodi prenehali.

Komisija je obravnavala inovaciji št. 2517 in 2573 in predlagala, da tričlanska komisija izdela izračun prihrankov za inovacijo št. 2517 in da se z avtorji obeh inovacij pogovori o deležu, inovacija št. 2573 pa se uporablja vnaprej.

Druga seja komisije za samoupravljanje in gospodarjenje je bila 26. julija, obravnavali pa so po-

ročilo o poteku projektne naloge »Nadaljnji razvoj družbenoekonomskih odnosov v Železarni Jesenice«, osnutek pravilnika o združevanju in dodelitvi sredstev za vzajemno pomoč, prijavo kandidatov za opravljanje del in nalog predsednika poslovnega odbora naše železarne in odgovor na dopis v zvezi z organizacijo sedmega delovnega tekmovanja kovinarjev Slovenije.

Poročilo o poteku projektne naloge je podal Martin Sketa. Poudaril je, da so nekatere naloge že izvedene, nekatere pa še niso začeli uresničevati. Tako še vedno ni urejeno področje svobodne menjave dela. Treba je natančno opredeliti cilje, saj je prav na tem področju veliko nedorečenega. V zvezi s svobodno menjavo dela bo treba narediti primerjalno analizo rasti osebnega dohodka v TOZD in delovnih skupnostih, saj osebni dohodek v delovnih skupnostih zaostaja za dohodkom v TOZD.

Na področju organiziranosti razvojnega in raziskovalnega dejavnosti v Železarni smo premalo naredili. Komisija zato opozarja na sklepe konference sindikata, ki so jih sprejeli že pred štirimi leti in na kasnejše sklepe, ki se nanašajo na razporeditev strokovnega kadra. Zopet se namreč pojavljajo očitki, da strokovni kader ni pravilno razporejen.

Na seji so ponovno ugotovili, da osnutek dolgoročnega razvoja še vedno ni narejen in da nimamo dolgoročnih usmeritev razvoja Železarne.

Na področju dograjevanja delegatskega sistema naloge stojijo. Na tem področju so potrebne predvsem organizacijske spremembe. Pri skli-ku konferenc delegacij ni prisoten strokovni sodelavec s centra za proučevanje samoupravljanja in informiranja, ker je to mesto nezasedeno in to delo opravljajo drugi delavci glede na zmožnosti. Tudi strokovne službe na tem področju premalo delajo.

Ob koncu poročila o projektni nalogi je komisija sklenila, da se stališča in sklepi komisije skupaj s poročilom o delu na projektu do maja 1982 posreduje poslovnemu odboru, ki naj v okviru svojih pristojnosti ustrezno ukrepa. Nekatere naloge projekta naj bi prevzele strokovne službe kot svojo redno zadolžitev. Komisija je sklenila, da se tiste delavce, ki poleg svojega rednega dela opravljajo še zahtevne naloge v zvezi z oblikovanjem samoupravnih aktov, posebej nagradi ali pa sprostijo posameznim nalog.

Pri obravnavi osnutka pravilnika o združevanju in dodelitvi sredstev za vzajemno pomoč je komisija ugotovila, da ni razvidno, na osnovi česa se izdaja ta pravilnik in kdo pravilnik sprejema.

Komisija je obravnavala dopis razpisne komisije, da posreduje oceno oziroma mnenje o prijavi-nem kandidatu za opravljanje del in nalog predsednika poslovnega odbora Železarne in je po razpravi oblikovala naslednjo oceno oziroma mnenje:

Komisija za samoupravljanje in gospodarjenje pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice ocenjuje dosedanje delo Borisa Berganta kot uspešno in daje pozitivno oceno, kakor tudi o njegovi družbenopolitični aktivnosti. Komisija meni, da je z dosedanjim delom in vodenjem dokazal, da je sposoben in primeren, da v bodoče opravlja zahtevne naloge predsednika poslovnega odbora Železarne in ga zato tudi v celoti podpira v njegovi kandidaturi.

Stefan Škerbič je komisijo seznanil z dopisom glede organizacije sedmega delovnega tekmovanja kovinarjev Slovenije, ki bo od 27. do 29. maja 1983 na Jesenicah. Tehnični in teoretični del tekmovanja prevzame Železarna in železarski izobraževalni center, kot so se že dogovorili ob obisku republiške komisije, ki si je ogledala delovna mesta in prostore.

Lilijana Kos

DOPISUJTE
V ŽELEZARJA

V okviru tekmovanja iz kemije za učence osnovnih šol, ki jih organizira univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani (fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, VTO kemija in kemijska tehnologija ter slovensko kemijsko društvo, komisija za kemijsko izobraževanje in gibanje »Znanost mladini«), smo se učenci sedmega razreda, ki obiskujemo dodatni pouk pod vodstvom mentorice Marte Čelesnikove, odločili, da se udeležimo tekmovanja z raziskovalno nalogo pod naslovom »Odpadne snovi v občini Jesenice«.

OSNOVNA ŠOLA TONE ČUFAR JESENICE

Razgovor so opravile učence: Tatjana Čepin, Meta Močnik in Mateja Petrič z vodjo šolske priprave Fani Jarc.

OPIS POSTOPKA:

Šolska kuhinja pripravlja dnevno 1050 kosil in 1200 malic za celodnevno osnovno šolo Tone Čufar Jesenice. Malice in kosila se razdeljujejo v treh izmenah, in sicer: malica ob 8,15, 9,10 in 9,55 ter kosilo ob 11,15, 12 in 12,50.

Poleg tega pripravljajo hrano tudi za vzgojnovarstveno organizacijo za približno 230 oskrbovancev in 20 delavcev.

Obroke programirajo po normativih.

ODPADNE SNOVI:

Nekaj hrane ostane, ker nekateri učenci jed odklanjajo iz različnih vzrokov. Iz sanitarno-zdravstvenohigijskih razlogov odpadke hrane dnevno odvažajo kmet za hrano prašičev. Odpadke mesečno plačuje in tudi pospravi prostor ob kontejnerju. Ostanek čistih živil se predela v kuhinji za nove obroke. Npr.: kruh se posuši in zmleje v drobtine, ostanek čiste juhe se porabi drugi dan za zalivanje omak in samostojnih jedi. Ostanke mesa predelajo v zmleto mesno maso. Maščobo svinjskih stegen se poreže in scvre v ocirkovno mast.

Embalaza vračajo dobaviteljem. Npr.: gajbe sadja, steklenice, balone, PVC cebe za zelje, platice za ribe in meso, košare za kruh itd. Vse to skrbno zbirajo in vračajo. Problem so le stekleni kozarci, katerih ETA Kamnik noče sprejeti in izstaviti dobropisa. DINOS pa jih plačuje prelo. Teh kozarcev je približno 5000.

TOZD DINOS

Razgovor so opravili učenci: Miha Kovač, Jugo Grbič, Beno Kadirič in Zeljko Kešina.

OPIS POSTOPKA:

Na Dinosa zbirajo mnogo odpadnih snovi. Energetski in surovinski kriza ter gospodarsko stanje v Sloveniji in celotni Jugoslaviji so privedli do stanja, ko morajo organizacije združene dela še povečati zbiranje in uporabo odpadkov za sekundarne surovine. Vse organizacije združene dela in posamezniki pomagajo zbirati surovine. Pomen zbiranja snovi je:

- varovanje in ohranjanje naravnih virov in z delom pridobljenih vrednosti;
- smotno gospodarjenje z odpadnimi surovinami zaradi njihove ponovne uporabe in relativno nižje cene v primerjavi s primarnimi surovinami;
- čuvanje okolja pred onesnaževanjem.

ODPADNE SNOVI:

Zbirali naj bi: papir, tekstil, jeklene odpadke, odpadke barvnih surovin, črepinje in steklo, gume, odpadke termoplastov in plastičnih mas.

Papir: Papir uporabljamo v vsakdanjem življenju in ga je kot odpadne surovine največ. Z zbiranjem papirnih odpadkov ne opravljajo samo ene od oblik svoje osnovne dejavnosti, ampak ohranjajo tudi naše gozdove, saj nadomesti ena tona papirja 3,5 kub. m lesa. Dinosa oddaja papir v papirnico Količevo.

Tekstil: Na Dinosa zbirajo krpe iz gospodinjstev in tekstil. Oddajo ga TOZD Regeneracija tekstila, ki z operacijami oplemenitenja spremeni tekstilne odpadke v sekundarne surovine in končne izdelke.

Jekleni odpadki: Jeklenih odpadkov je več kot 75%. Poznamo tri osnovne vire:

- proizvodni procesi v jeklarnah ali lastni tehnološki odpadki,
- kovinsko-predelovalna industrija ali industrijski jekleni odpadki,
- zastarane jeklene konstrukcije, opreme in naprav ali amortizirani jekleni odpadki.

Odpadki barvnih kovin: Te odpadke zbirajo in jih oddajo različnim tovarnam, da jih predelajo.

Črepinje in steklo: V Sloveniji nastaja letno glede na porabo steklene embalaže približno 13.000 ton črepinj. Od tega je polovica industrijskih črepinj, preostali del pa steklena embalaža iz gospodinjstev in gostinstva. Za zbiranje so potrebni posebni kontejnerji.

Gume: Temeljna organizacija Priprava odpadnih surovin se ukvarja tudi z zbiranjem odpadne gume. Avtomobilski plašči in zračnice so zelo pomembni za nadaljnjo uporabo.

Odpadki termoplastov in plastičnih mas: Dinosa zbere letno do 1000 ton visoko in nizkotlačnih termoplastov in drugih odpadnih izdelkov iz plastičnih mas.

UPORABA ODPADNIH SNOVI:

- papir: Papirnica Količevo,
- tekstil: TOZD Regeneracija tekstila,
- jekleni odpadki: odvažajo železarni Jesenice,
- barvne kovine: različne tovarne, svinec v Ekstotermne,
- črepinje in steklo: steklarne,
- gume: Sava Kranj,
- termoplasti in plastične mase: različne tovarne.

LOKALNA RADIJSKA POSTAJA »TRIGLAV« JESENICE

Razgovor so opravile učence: Tatjana Čepin, Meta Močnik in Mateja Petrič z novinarjem Dušanom Dragojevičem.

Pogovarjali smo se o oddaji »v živo« pod naslovom »Vpliv železarn in obolenje dihal«. Oddaja je potekala 7. decembra 1981. Vodil jo je Dušan Dragojevič. Sodelovali so: dr. Jože Jensterle, Zoran Krejčič, Dragica Bezljaj, dr. Plut, dr. Rojčeva, navzoča pa je bila tudi novinarka revije Zdravje. Ugotovili so, da veliko odpadkov leži ob cesti, odvažajo jih prepozno, kar precej vpliva na zdravje dihal. Omenjeno je bilo tudi smetišče za Savo. Precej dima, ki nastaja pri gorenju smeti, vpliva na zdravje občanov. Radio Triglav večkrat posveča oddaje prav tej temi, še zlasti zbiranju papirja v občini. Občane informirajo, kaj in koliko zberejo najmlajši. V letošnjem letu bodo pripravili več oddaj v živo in če bodo ugotovili, da je tema aktualna, bodo eno izmed oddaj v živo posvetili tudi poslušalcem.

Ugotovili so, da Jesenice kot industrijski kraj niso bolj onesnažene kot Kočevje. Vzrok je v tem, da na Jesenicah v industriji bolj uporabljamo trde snovi, v Kočevju pa plinaste. Plini pa so bolj nevarni dihalom kot trde snovi. Poudarili so tudi, da je bilo v železarni in v občini veliko narejenega za zmanjševanje onesnaževanja okolja.

LITERATURA

- Rdeči prah in varstvo okolja, brošura, izdala Železarna Jesenice;
- Zgodba o zeleni buki, arheologu in avtomobilu;
- Regeneracija in nevtralizacija izrabljenih kislin v HV Bela v železarni Jesenice; Bogdan Ravnik, dipl. inž.

- Higiena v bolnici (skripta);
- Dajmo industriji odpadne surovine - Dinosa;
- Delovna in očiščevalna akcija COŠ Tone Čufar - Miha Dakskobler, Železar št. 20, leto XXXI;
- Papirna akcija - Valentin Sodja, namestnik ravnatelja OŠ Tone Čufar Jesenice.

ZAKLJUČEK

S svojo raziskovalno nalogo so si učenci zaslužili prvo mesto na republiškem tekmovanju. Analizo so dopolnili še s fotografskim gradivom in vzorci odpadnih snovi in surovin, razen tega pa so morali nalogo zagovarjati in odgovarjati na teste, kar so uspešno opravili: Meta Močnik, Mateja Petrič, Tatjana Čepin in David Dvoršak. Raziskovalna skupina je pripravila tudi »mini« razstavo v šoli in o svojem delu obveščala tudi ostale učence prek šolskega radia. Naj omenimo, da je v prvem delu tekmovanja (odgovori na teste) prvo mesto dosegla učenka sedmega razreda Alenka Mertelj iz osnovne šole Jeseniško-bohinjskega odreda Kranjska gora.

Raziskovalni nalogi je bil priložen tudi prispevek pedagoga Valentina Sodja, ki ga zaradi aktualnosti in zanimivosti v celoti objavljamo.

O ZBIRANJU AKCIJAH PAPIRJA

Z vsakim drevesom, ki je FUČ, odrežemo človeku kosček PLJUČ. Gornji rek daje poudarek drevesom z biološkega stališča, saj so drevesa in zelene rastline, ki pokrivajo kopno zemljo, tiste, ki pretvarjajo pri fotosintezi ogljikov dioksid in vodo s pomočjo sončne energije v kisik in kemično energijo. To rastli-

ne porabljajo za življenje, ostanki pa se kopičijo v rastlinah. Te ostanke človek s pridom izkorišča kot hrano, energijo ali surovine za druge izdelke. Vse to je človeka nadvse pomembno, zato je potrebno gospodarno in preračunljivo delati s tem našim velikim bogastvom - torej z drevesi in tudi drugimi zelenimi rastlinami. V tem, kakšen je naš odnos do gozdov, se odraža stopnja naše zrelosti, zavedanja in odgovornosti do nas samih in naših zanamcev.

Zakaj ves ta uvod?

Zato, ker v nadaljevanju želimo opozoriti, kakšni smo pri izkoriščanju ali pri ohranjanju gozdov.

Nad izkoriščanjem in ohranjanjem gozdov profesionalno bedijo gozdna gospodarstva. Veliko pa je tudi takih, za katere niti ne vemo, nanje niti ne pomislimo, se ne zavedamo. Hudo je, če vsega tega nečemo poznati in priznati.

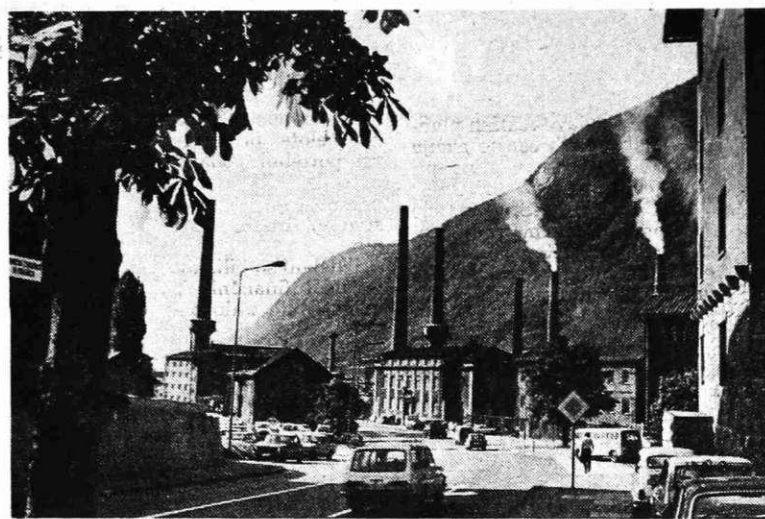
Sole so že po svoji vlogi dolžne, zlasti pri pouku spoznavanje narave, biologije in kemije, vzgajati mlade v smislu varstva okolja, gozdov, sladkih in morskih voda, plodne zemlje in zraka. Prav je, da v ta prizadevanja otroke tudi dejansko vključujemo. Razne akcije, ki imajo namen zaščite in ohranjanja okolja - ne podpiranja malomarnosti in nemarnosti odraslih (očiščevalne akcije), so še kako zaželeni. In učenci se jih radi udeležijo, če so prav motivirani. Tako za ilustracijo navajam nekaj podatkov iz našega dela. Na šoli poleg drugih akcij že 23 let dvakrat na leto organiziramo zbiranje starega papirja. Začetek je bil kar težak. Stari papir je bil dolga leta brez vsake cene. Težko smo ga spravili v tovarne. V tovarnah so gledali nanj kot na majhne količine, ki zadoščajo le za en dan tovarniških potreb. Po Jesenicah so otroke zbirale zmerjali s smetarji. Zadnja leta se je zaradi gospodarskih zaostritvev odnos le nekoliko popravil. Tudi cena je porasla. Rezultati pa so naslednji.

Šol. leto	Št. učencev	kg zbr. papirja	kg/uč.
1959/60	721	6.100	8,64
1960/61	842	5.900	7,01
1961/62	1007	8.500	8,44
1962/63	1025	16.190	15,80
1963/64	1007	15.900	15,79
1964/65	1014	24.830	24,49
1965/66	976	34.444	35,29
1966/67	937	49.727	53,07
1967/68	899	37.420	41,62
1968/69	881	45.495	51,64
1969/70	863	84.565	97,99
1970/71	732	71.812	98,10
1971/72	710	56.345	79,36
1972/73	729	72.935	100,05
1973/74	769	67.759	88,11
1974/75	766	53.119	69,35
1975/76	759	59.347	78,19
1976/77	790	56.954	72,09
1977/78	811	60.951	75,16
1978/79	904	54.404	60,18
1979/80	972	55.575	57,18
1980/81	1063	82.588	77,69
1981/82	1104	85.528	77,47
	28281	1106.388	39,12

Celotna količina zbranega papirja je velika. Da bi si lažje predstavljali, bi morali preračunati, koliko kamionov ali vagonov je to. Pa naj to počne kdo drug. Dejstvo ostaja, da so take organizirane akcije koristne in pomembne in verjetno ne samo z vzgojne stališča, ampak tudi z vidika ohranjanja okolja (gozdov) in gospodarjenja.

Pročelje Ruardove graščine

Železarna v jutranji svetlobi (Foto I. Kučina)

SISTEMATIZACIJA POVRŠINSKIH NAPAK INGOTOV

Slaba površina ingotov za kovaški stroj je zahtevala od delavcev železarni Ravne, da problem temeljito obdelajo in odpravijo vzroke površinskih napak ingotov, izboljšajo kvaliteto in tako dosežejo večji izplen.

Najprej so morali ugotoviti, katere napake površine ingotov se pojavljajo v praksi v jeklarni. Fotografirali so jih in jih skušali nekako sistemsko urediti. Razdelili so jih v osem skupin po vzrokih nastanka, izgledu napake ali mestu, kjer napaka nastopa:

- A - napake litja,
- B - površinske napake litja,
- C - nekovinski makro vključki na površini,
- D - napake glave,
- E - lunker,
- F - razpoke in
- G - napake noge.

Napake litja so tiste napake, ki nastanejo zaradi nepravilnega litja. To so: direktno litje, prekinjeno litje, dolitje, neodlit ingot in ekscentrično litje. Površinske napake litja so dvojna skorja, prelita površina, valovita površina, kraste, pljuski, šivi na površini, površinska luknjica, vost in nepopoln rob. Nekovinski makro vključki na površini so šamot, livni prašek, pesek in žlindra. K napakam glave spada premaknjena glava, narasla glava, odpadla eksotermna masa in šivi pri glavi - krona. Lunker nastane zaradi slabega posipnega praška (lunkerita), premalo nalitih glav ali prehitrega izvlačenja ingotov (snemanja kokilnih nastavkov). Razpoke so neodrezane korenike, nekovinski makro vključki v nogi in nepopolna noga.

V atlasu površinskih napak ingotov so vse napake zbrali po skupinah s kratkim opisom in shemo napake ter praktičnim primerom (sliko), vzrokom in odpravo napake. Če bodo zasledili še kakšno napako, bodo atlas dopolnjevali. Podoben atlas bodo izdelali še v valjarni in kovačnici, kjer bi prva skupina napak bile napake, ki so posledica površinskih napak ingotov.

Po sistematizaciji površinskih napak so se lotili ocenjevanja površine ingotov po »kakovosti primopredaje ingotov«. Naredili so posebno tabelo, ki so jo izpolnili s številom ingotov, ki so imeli določeno napako. Ingote so razvrstili tudi glede težavnosti napake (izmeček, normalno nesprejemljivi ingoti, dani v proizvodnjo,

še sprejemljiva kvaliteta ingotov, dobri ingoti). Da bi dobili realno oceno kvalitete površin ingotov, so šarže ocenjevali komisijsko (po en predstavnik iz TOZD Jeklarna, TOZD Kovačnica in TOZD RPT - služba MR). Ocenjevali so šarže za avtomatsko kovačnico (GFM 2 in GFM 4 formati) v časovnem obdobju enega meseca. Ker ostale formate ingotov še vroče transportirajo na ogrevanje za valjanje ali kovanje, je njihovo ocenjevanje zelo težavno.

Analiza stanja kvalitete površine je pokazala, da se največ napak pojavlja na formatu GFM 4. To so ingoti za visoko legirana jekla, zato je pomembno, da bodo te napake čimprej odpravili in tako povečali izplen pri predelavi ingotov. Najobsežnejše napake na vseh formatih ingotov za kovaški stroj so: premaknjena glava, prelita površina, valovita površina, kraste, nekovinski makro vključki na površini in krona. Pri predelavi takih ingotov z napakami nastopijo težave. Ingot s premaknjeno glavo povzroči neenačmerne obremenitve kovaškega stroja (orodja in manipulatorja), zaradi česar je že prišlo do okvar na stroju. Med kovanjem lahko odleti tudi noga ali glava ingota, kar moti proces kovanja. Prelita in valovita površina povzroča zakovane plasti (zaplate) in prečne razpoke na odkovku ali gredici. Če sta ti napaki manjši, odpadeta z okujino. Napake litja se pri plastični predelavi slabo obnašajo. Prekinjeno lit ali dolit ingot se pri predelavi loči v dva dela

Informativni glasilo ravnstvenih železarjev

fuzinar

ali se »odpira« na mestu prekinjenega litja oziroma dolitja. Slaba površina direktno litega ingota se prenese na predelano jeklo. To ima razpoke, zaplate in nekovinske makro vključke na površini.

Z boljšo tehnološko disciplino v livni jami, z uporabo čistih kokil in kvalitetnih livnih praškov lahko te napake bistveno zmanjšajo oziroma celo odpravijo. Ker imajo pri vseh teh napakah odločilno vlogo predvsem delavci, bodo na predlog vodstva jeklarne vse delavce v livni jami podrobno seznanili z napakami površine ingotov, z vzroki napak in njihovimi posledicami.

Tudi osvajanje domačih livnih praškov naj bi pripomoglo k izboljšanju kvalitete površine ingotov, pa še uvoz bi zamenjali z domačimi materiali. Domače livne praške raziskujejo vse jeklarne Slovenskih železarn skupaj s Termitom Domžale in Metalurškim inštitutom Ljubljana.

Če jim ne bo uspelo izboljšati površine ingotov, bodo morali zbrati sredstva za izgradnjo čistilnice ingotov, saj je bilo samo pri GFM 4 formatu potrebno čistiti kar 32% teh ingotov zaradi prelite ali valovite površine. To pa bi predstavljalo nove investicije, nove stroške ter izgubo materiala in časa zaradi čiščenja.

(Povzeto po članku Stanka Petovarja iz Informativnega železarja)

SLAVNOSTNA SEJA VSEH TREH ZBOROV SKUPŠČINE OB PRAZNIKU OBČINE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Koren in Viktor Arzenšek kot prvi žrtvi tedaj pričela pisati tudi žalostno stran slavne NOB, pa je nezadržan plaz upora prerasel v silo, katero ni mogel streti tehnično in številčno močnejši sovražnik. V spomin na ta dogodek smo ta dan sprejeli kot praznik občine Jesenice.

V preteklih desetletjih izgradnje družbenopolitičnega sistema smo se v posameznih obdobjih spopadali z različnimi razvojnimi in drugimi problemi. Delegati v sedanjem mandatskem obdobju smo že tretja generacija, ki gradi samoupravni socializem na novih odnosih, na delegatskem sistemu, ki vključuje vse delovne ljudi in občane, organizacije in skupnosti v skupnem in enakopravnem oblikovanju družbenopolitičnih in družbenogospodarskih odnosov. Noben sistem ni popoln, vsak je tudi podvržen dialektičnemu razvoju. Ta razvoj je pri nas usmerjen v kvalitetno dograjevanje s ciljem odpravljanja vseh pomanjkljivosti, ki smo jih zasledili v dosedanjih dveh mandatnih obdobjih. V nadaljnjih štirih delih bo to ena naših prioritetenih nalog. Delegacije in konference delegacij so še vedno premalo aktivne; vse preveč so še vedno le spremljevalci skupščinskih gradiv, premalo pa aktivni udeleženci — aktivi samoupravnega dogovarjanja, sporazumevanja in odločanja. Ena bistvenih slabosti je tudi v tem, da krogotok informacij ni zaključen, zato sredine, iz katerih delegacije izhajajo, niso seznanjene z vsemi potrebnimi dejstvi, ki so neobhodno potrebna za odločanje. V končni fazi je zato ena negativnih posledic tudi ta, da imajo upravni organi, izvršni svet — če imamo v mislih skupščinski sistem — kot predlagatelji skupščinskih gradiv nesporno prednost. Veliko več moramo storiti, da bo najširša delegatska osnova vključena že v pripravo osnutkov posameznih gradiv.

OBČINSKA PRIZNANJA »1. AVGUST«

Letošnja občinska priznanja »1. avgust« so prejeli: Glasbena šola Jesenice, konferenca osnovnih organizacij zveze sindikatov Železarne, Ivo ARZENŠEK, France TALER in Zdravka RAMUŠ.

Stanje je še bolj problematično na področju samoupravnih interesnih skupnosti, kjer zlasti na nekaterih interesnih področjih ne moremo vzpostaviti zadovoljivih delegatskih odnosov oziroma povezav. Nesklepnost, lokalizem posameznih interesnih področij, zakoreninjenosti, ki bi morali biti že davno preživeli, poleg tega pa tudi neustrezno organizirane strokovne službe, so pogosto zaviralne sile, ki preprečujejo hitrejši prehod v tak način dela, ki pomeni racionalnejše poslovanje in kreiranje takšne politike, ki jo želijo delegatske sredine, seveda v okviru razpoložljivih finančnih sredstev. Glede na relativno veliko višino sredstev, ki jih združeno delo namenja samoupravnim interesnim skupnostim, pomembnosti interesov, ki se usklajujejo na teh področjih družbenega življenja, je zato še kako potrebno, da se tudi na tem področju aktivno vključimo v čimprejšnjo odpravo vseh pomanjkljivosti.

Čeprav smo že dosegli določene rezultate, bo vendarle treba še več storiti pri vključevanju naših delegatov v delo regijskih in republiških organov. Bolj kot do sedaj moramo izkoristiti možnosti in prednosti, ki nam jih daje delegatski sistem. S povečano delegatsko aktivnostjo moramo doseči, da bomo sotorci odločitev, ki jih sprejema republiška skupščina, še posebno, če gre za prejemanje odločitev, ki so takorekoč življenjskega pomena za našo občino.

Krajevnim skupnostim, ki imajo, upoštevajoč določila ustave in statuta, pomembno vlogo v našem družbenem življenju, bomo tudi v bodoče namenjali veliko pozornost. Zadnji obiski in razgovori z razširjenimi sveti krajevnih skupnosti so pokazali, da je v krajevnih skupnostih cela vrsta problemov. Veliko teh problemov je takih, da jih je možno odpraviti oziroma rešiti z ustreznim posluhom, ki bi, oziroma bo moral biti v določenih sredinah in z minimalnimi sredstvi. Ko omenjam finančna sredstva, moram ugotoviti, a bomo sedanjí način financiranja

krajevnih skupnosti še izpopolnili, kar bo tudi omogočilo hitrejšo reševanje nekaterih problemov. Ob tem pa se moramo zavedati tudi dejstva, da nam sedanje gospodarske razmere onemogočajo realizacijo nekaterih večjih nalog, ki so jih planirale krajevne skupnosti. Veliko strpnosti in sporazumnega določanja prioritete bo potrebno pri realizaciji določenih nalog, zato bo tudi pri delovanju krajevnih skupnosti potrebno veliko pozornosti posvečati delegatskemu sistemu. Uspeli referendum v krajevni skupnosti Plavž in dokončna realizacija konstituiranja treh novih krajevnih skupnosti je zato le ena od nalog na tem področju.

Veliko in odgovorno bo naše delo tudi na področju gospodarske stabilizacije. Intenzivni razvoj nacionalne ekonomije v zadnjih 30 letih, hitri razvoj osebnega in družbenega standarda, preveliko zadolževanje v tujini, premajhna produktivnost, pogojena s slabo izrabo delovnega časa in proizvodnih sredstev, so povzročili izrazito neugodne elemente gospodarjenja. Nedvomno je, da gospodarska stabilizacija ne bo uspešna, če ne bomo zmanjšali vseh vrst porabe, hkrati pa zagotovili vsaj minimalno stopnjo rasti industrijske proizvodnje. Poleg tega imamo še eno veliko nalogo: še hitrejšo in na osnovah dohodkovnega povezovanja doseženo usmeritev v izvoz povečevati s ciljem ohranjanja likvidnosti države.

Če ob tem pogledamo nekatere rezultate, ki smo jih dosegli v občini in jih primerjamo z istimi v SR Sloveniji, vidimo, da so ti v mnogem ugodnejši. Tako dosegamo živahnejšo rast družbenega proizvoda (1,7 — SRS 0,5), industrijske proizvodnje (2,4 — SRS 1,9). Spodbuda pa je tudi rast izvoza, saj smo v šestih mesecih letošnjega leta dosegli pokritje uvoza z izvozom. V letu 1981 smo vse vrste porab zadržali v planiranih okvirjih, saj je njihova rast zaostajala za rastjo dohodka. Tudi letos si prizadevamo doseči to. Čeprav ni odstopanj, bo do konca leta vendarle potrebno ponovno pregledati vse programe samoupravnih interesnih skupnosti, oceniti njihovo realnost in če bo potrebno, uskladiti tudi prispevne stopnje.

Zaostajanje investicijske porabe je v veliki meri pogojeno s pripravi na večja vlaganja, predvsem v črno metalurgijo in cestno gospodarstvo. Prav te investicije, ki preraščajo interes in obseg jeseniškega gospodarstva, bi morali začeti še v tem srednjeročnem obdobju, zato bi morale biti bolj konkretno opredeljene tudi v ustreznih republiških planskih dokumentih.

PRIZNANJA MEDOBČINSKEGA SVETA ZZB NOV ZA GORENJSKO

Priznanja medobčinskega sveta ZZB NOV za Gorenjsko so za dolgoletno ohranjanje revolucionarnih vrednot narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije prejeli: Ciril TRI-LER, Stane KRIZNAR, Anton ZUPAN, Valodi STO-JAN, graničarska karavla Karavanskih kurirjev NOV in lokalna radijska postaja Triglav — Jesenice.

Zavedajoč se realnosti sedanjih pogojev gospodarjenja in zavedajoč se dejstva, da si stabilizacije gospodarstva ne moremo zamišljati brez realnih planov, smo zato tudi v naši občini pričeli postopek za spremembe in dopolnitve srednjeročnih planskih dokumentov. Medtem ko je občinska skupščina dogovor o spremembah in dopolnitvah dogovora o temeljih plana občine Jesenice za obdobje 1981—1985 že sprejela, je osnutek sprememb in dopolnitev družbenega plana razvoja občine Jesenice v tem srednjeročnem obdobju v javni razpravi, tako da bo možno do konca septembra nanj dati pripombe v smislu skupnega interesa usklajenih ciljev, to se pravi: realnega plana. Primerjava nekaterih ekonomskih kategorij z ustreznimi republiškimi nam pove, da so naši višji. To naj bi zagotovilo naši občini nekoliko hitrejši razvoj, kar pa je nujno, saj smo v nekaj zadnjih letih postopno drsli navzdol na lestvici razvitosti občin v SR Sloveniji. Pri tem je pomembno,

da smo v osnutku sprememb in dopolnitev družbenega plana nekaterim gospodarskim panogam dali večji poudarek. Turizem, ki ima v gospodarski strukturi naše občine pomembno mesto, dobiva vse bolj jasno opredelitev. Eden od pogojev, ki daje možnosti za bolj zadovoljiv razvoj, je vsekakor ustanovitev skupnosti za razvoj turizma v Gorenjski dolini. Poenotenje turistične ponudbe, hitrejši razvoj turistične infrastrukture in hotelskih zmogljivosti, ustrenejša kadrovska politika, večja povezanost s trgovino in ostalim gospodarstvom so zahtevne naloge, vendar pa nujne in neodložljive, če želimo hitreje povečevati stopnjo rasti dohodka, predvsem pa stopnjo rasti tujkega prometa in s tem prispevati k boljšemu gospodarjenju v občini in širši družbenopolitični skupnosti.

Na področju družbenih dejavnosti posvečamo največ pozornosti vzgoji in izobraževanju. Drugi občinski samoprisepevek, za katerega smo se

odločili v lanskem letu, bo zagotovil posodobitev šolskih in vzgojnovarstvenih prostorov. Prav danes je bil slovesen začetek del pri dograditvi osnovne šole Karavanskih kurirjev NOB na Koroški Beli in izgradnji vzgojno-varstvene enote pri osnovni šoli 16. december v Mojstrani. Z izgradnjo navedenih objektov se bodo še povečali pogoji intenzivnejšega prehoda na celodnevno šolo, katere sedanji obseg že sedaj močno presega slovensko poprečje. Ravno zaradi sprejete politike o zmanjšanju vseh vrst porabe, torej tudi skupne porabe, pa bo potrebno upošasniti prehod na celodnevno šolo oziroma obseg celodnevne šole celo zmanjšati.

Tudi usmerjanje mladine v posamezne poklice je naloga, za katere realizacijo bomo morali storiti še veliko. Uskladiti izobraževanje s potrebami družbenega dela je nujnost, ki bi lahko imela v primeru nespoštovanja bistva usmerjenega izobraževanja zelo negativne posledice.

KAJ MENIJO SEDMOŠOLCI O POKLICIH

Učenci, bodoči osmošolci, njihovi starši in še kdo, naj se še enkrat, v tretjem sestavku o razmišljanjih sedmošolcev o izbiri poklica, pomudijo ob velikih razlikah med družbenimi potrebami in željami jeseniških štirinajstletnikov. Svoja pričakovanja so sedmošolci izrazili v obliki 80 različnih poklicev, ki smo jih v zadnji številki zaradi preglednosti in novega načina izobraževanja združili v 24 večjih skupin po usmeritvah oziroma dejavnostih.

Ze groba analiza je pokazala, da se mladi, ki jih samo napolno leto loči od vpisa v nadaljnje šolanje, mnogo premalo zanimajo za tiste smeri šolanja, v katere želi naša družba in predvsem jeseniško gospodarstvo usmeriti največ mladine. Tako smo v prejšnji številki izpostavili, da so za metalurške, kovinarske, gradbene, gostinske, železničarske in vojaške poklice razpisane mnoge štipendije, a se mladi še vedno ne odzivajo zadostno. Na drugi strani pa je preveč zanimanja za poklice v pedagoški, elektro, zdravstveni in tekstilni stroki. Mnogo zanimivega je skrito znotraj posamezne velike družine poklicev, nekaj številnejših in bolj poučnih vam bomo v nadaljevanju predstavili.

KOVINARSTVO

Učenci sedmošolci so za to stroko pokazali močan interes, četrtina za štiriletno šolanje za poklic strojni tehnik, skoraj polovica bi v tej usmeritvi izbrala poklic avtomehaničnik, kar 29 je takih fantov. Vsako leto se mora to veliko zanimanje od avtomobilskih motorjev preusmeriti na široko družino ostalih poklicev, predvsem k vzdrževanju strojev. Tudi poklic finomehanik je bolj priljubljen, kot je potreba po njem in prostora v šolah, zato mora večina kandidatov poiskati prostor v sorodnih programih. Dosti premalo pa imamo učencev za monterje in upravljalce energetskih naprav, oblikovalcev in preoblikovalcev kovin in kovinarjev za potrebe železnice. Če strmo doslej povedano, lahko zagotovimo, da bodo vsi, ki si bodo izbrali kovinarsko stroko, v njej našli take programe, ki vodijo do poklicev, ki jih še rabimo, ki jih spodbujamo s štipendijami in za katere je v našem srednjem šolstvu dovolj prostora.

PEDAGOŠKI POKLIC

Po priljubljenosti so pri sedmošolcih na drugem mestu. Zanimanja je preveč samo za poklic vzgojitelj predšolskih otrok in za razredne učitelje. Dekleta bodo morala iskati svoje mesto v drugih strokah, saj bodo morala razumeti, da ne bo dela za vseh 15 vzgojiteljic in 14 razrednih učiteljev. Večina izmed osmih učencev, ki bi želeli biti predmetni učitelji in profesorji telesne vzgoje, bo morala iskati prostor v drugih programih. Med sedmošolci sta tudi dve želji postati učitelj glasbe. Najbrž ju bomo toplo pozdravili in si želeli, da bi se jima pridružil še kdo. Pri nas namreč zelo potrebujemo učitelje za godala, pihala in trobila.

AGROŽIVILSTVO

Kmetijstvo je v občini med gospodarskimi dejavnostmi slabo udeleženo, to pa se ne odraža v željah naše mladine. Slehermo leto je treba gasiti premočno navdušenje za veterinarstvo. V 7. razredu najdemo kar štiri veterinarje, kmetijskega tehnika, agronoma in dva kmetovalca. Menimo, da kljub temu, da ima naša republika velike načrte na področju kmetijstva in živinoreje, to ne velja v enaki meri za jeseniško občino in lahko bi se nam zgodilo, da bi vsako leto izšolali do deset naših mladinec,

cev, ker je zanje v šolah dovolj prostora, pa bi jim ne mogli nuditi dela v njihovi stroki. Ne bi bilo napak, če bi se spet kdo šolal za medarja ali za slaščičarja, kjer nimamo kandidatov, več je zanimanja za vrtnarje in kmetovalce, preveč pa za veterinarske tehnike.

POKLICI V ELEKTROSTROKI

Ze zadnjic smo rekli, da je zanimanje zanje v jeseniški občini veliko, verjetno celo preveliko. Elektronika se zdi našim mladincem zelo privlačna, vendar za nekatere od njih zmanjka prostora v šolah, kjer morajo zaradi prevelikega zanimanja vsako leto omejiti vpis. Bolje se godi tistim, ki se prijavijo za programa telekomunikacije in elektroenergetika.

GRADBENIŠTVO

Za to veliko in zelo razvejano družino poklicev moramo ponovno povedati, da dobi v naši občini najmanjši kos generacije. Samo pogledmo naše sedmošolce: 12 je takih, ki so na prvo mesto postavili enega od gradbeniških poklicev in tako bi dva od njih zidala, štirje risali in opravljali pripravo in kontrolo, ostalih šest pa bi bilo arhitektov. Komentar verjetno ni potreben, mladi pa bodo morali bolj spoznati svet dela in oceniti uresničljivost svojih načrtov.

TEKSTILNA STROKA

Proti koncu današnjega sestavka bomo omenili slabše možnosti za zaposlovanje žensk v jeseniški občini. To se gotovo zrcali v vsakoletnem velikem zanimanju za tekstilno stroko, kjer so nekateri tradicionalno »ženski« poklici. Ta industrija ima na Jesenicah razmeroma majhen, čeprav gospodarsko pomemben delež in zato moramo povedati, da je delež generacije, ki obsega šest odstotkov, prevelik v primerjavi s številom delovnih mest. Kar 20 šivilj in dve tekstilni tehničarki smo našli med letošnjimi sedmošolkami. To število se mora zmanjšati vsaj za dve tretjini. Starše še posebej opozarjam na to, da sprejme šola na šolanje več učencev, kot jim bomo lahko ponudili delovnih mest.

GOSTINSTVO IN TURIZEM

Ponavadi se v gostinsko šolo vključijo premajhna četa bodočih kuharjev in natakarjev. Izjema sta zadnji dve leti, ko se je nesorazmerje že kar lepo popravilo, vendar mimogrede povedano, s temi učenci nismo najbolj zadovoljni. Med njimi je namreč veliko preveč neuspešnih, ki drug za drugim zapuščajo šolo. Vendar je to problem, ki bi preveč razširil naše razmišljanje, saj smo se opredelili za primerjavo med željami in potrebami po novih šolanih delavcih. Naši sedmošolci bodo okupirali turistične programe, saj jih kar osem želi biti turistični vodič. To število je vsekakor zelo veliko in bodo učenci morali tudi v kak drug program. Šest kuharjev se nam obeta (to število se bo moralo podvojiti), med 367 sedmošolci pa ni nikogar, ki bi ga mikala strežba. Ze v prejšnji številki smo omenili, da sta gostinstvo in turizem dejavnosti, ki sta zelo pomembni za našo občino, danes do-

dice. Te bi se lahko, ob zmanjšanih stopnjah rasti zaposlovanja, izražale v povečanem številu nezaposlenih.

V počastitev letošnjega praznika ne odpiramo kakšnih pomembnih objektov; tudi ta, dokaj splošni pregled sedanjih družbenoekonomskih gibanj v naši občini je morda na prvi pogled nekoliko pesimističen. Menim, da je vsakršen pesimizem odveč. Smo v času velikih gospodarskih sprememb, ki morajo dati svoje pozitivne rezultate v prihodnjih letih. Naloge, ki so pred nami, niso lahke in zahtevajo vso potrebno odgovornost in resnost, vendar: tako kot so šli naši delavci, polni optimizma in vere v končno zmago, v boj v tistih najtežjih časih naše zgodovine, tako bomo tudi danes zmogli s skupnimi močmi obvladati probleme na gospodarskem področju.

Vsem delegatom in občanom naše občine čestitam ob prazniku 1. avgusta z željo, da bi z dobrim sodelovanjem in enotnostjo dosegli cilje, za katere smo se dogovorili v naše skupno in splošno dobro.

METALURGIJA

Manj kot dva odstotka sedmošolcev se je opredelilo za enega od poklicev v tej stroki. Metalurški obrati so srce železarskih Jesenic in gospodarski načrti naše občine so na tem področju zelo veliki. Nova sodobna jeklarina, ki bo prej ali slej zrastle na Jesenicah, bo vabila metalurge z velikim in sodobnim tehničnim znanjem. Da bo četa bodočih metalurгов v osmem razredu vsaj sedemkrat večja od današnje, nam kažejo izkušnje iz preteklih let. Vendar si želimo, da bodo naši bodoči metalurški res strokovnjaki, kar pa težko pričakujemo od takih, ki se v zadnjem trenutku usmerijo zaradi štipendij ali zato, ker drugje ni bilo zanje prostora.

DEKLETA ŠE VEDNO IZBIRAJO MED »ŽENSKIMI« POKLICI

169 sedmošolk je v zadnjem šolskem letu izbrala na las podobne poklice, kot tiste izpred 15, 20 ali 30 let. Kako naj razumemo, da v današnjem svetu burnega tehničnega in industrijskega razvoja želijo dekleta postati ali pedagoške ali zdravstvene delavke, šivilje, frizerke in prodajalke. V teh strokah in usmeritvah naštejemo skoraj 76 vseh naših sedmošolk. Kaj bi počelo vseh 13 frizerk, če bi se vse, ki to želijo, izsolale v tej šoli, kje bi bil prostor za 26 zdravstvenih delavk, 15 vzgojiteljic in 14 učiteljic, ko pa vemo, da se te dejavnosti po obsegu ne bodo pomembno krepile.

Fantje so se mnogo bolj porazdelili, čeprav jih je še vedno manj, kot bi bilo to potrebno, v trgovinski dejavnosti, v zdravstvu in v šolstvu. Niti ena od sedmošolk ni izbrala kovinarstva in elektrotehnike, ena sama pa metalurgijo. Nikjer v Sloveniji še niso zadovoljni s poklicnimi odločitvami deklet, tudi v tistih občinah ne, ki imajo mnogo bolj raznoliko gospodarsko strukturo; Jesenice imajo zelo neugodno, če jo presojamo z vidika ugodnosti za zaposlovanje žensk. To gotovo vpliva tudi na odločanje naših deklet, vendar se bodo morale pogumneje kot doslej odločati za poklice, kakršne terjajo gospodarske in negospodarske dejavnosti v jeseniški občini.

In na koncu še vabilo:

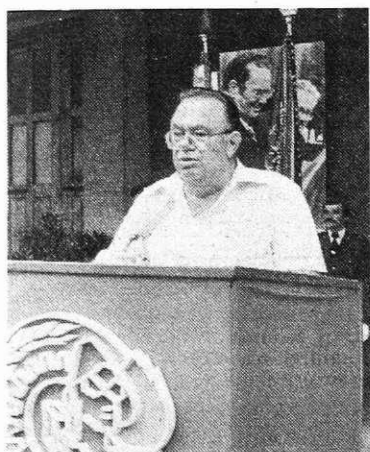
Usmerjeno izobraževanje izhaja iz predpostavke, da moramo zaposlovanje uskladiti z naravnim prirastkom, ki znaša za Slovenijo približno 30.000 delavcev, za Jesenice pa nekaj čez 600. Toliko mora biti prostora v raznih letnikih in iz kadrovske stiske proizvodnih dejavnosti izhaja v prejšnji številki omenjeno dejstvo, naj bi se 70 odstotkov učencev vpisalo v proizvodno usmeritev. Mladina, ki bo po osemletki šolanje nadaljevala, bo torej morala svoj lastni interes nujno usklajevati z družbenim. Vse tri sestavke z naslovom Kaj menijo sedmošolci o poklicih, smo napisali zato, da bi se učenci, predvsem pa starši, prepričali, da imajo zelo kratek čas na voljo, da bi se mladina in še posebej dekleta, odločala tako, kot terja naš gospodarski razvoj. Zato smo vam strokovni delavci v skupnostih za zaposlovanje na razpolago, da vam pomagamo s podatki, literaturo ali z nasvetom. Dobrodošli boste tudi v času šolskih počitnic! Francka Thaler

100 LET INDUSTRIJSKEGA GASILSKEGA DRUŠTVA IN 45 LET POKLICNE GASILSKE IN REŠEVALNE ČETE ŽELEZARNE

(Nadaljevanje s 1. strani)

s civilno zaščito in občani sposobni uspešno pomagati delovnim ljudem in občanom, kadarkoli in kjerkoli je to potrebno. Ideje, zaradi katerih je to naša prednost pred sto leti ustanavljalci gasilskega društva, so prisotne in živijo še danes. Vedno bolj se zavedamo, da smo poklicani in dolžni varovati človeška življenja, družbeno imovino in naše domove ter storiti vse, kar od nas pričakuje socialistična družba. Tako z optimizmom gledamo tudi v prihodnost. Še nadalje posodabljammo tehniko gašenja in reševanja, ki jo narekuje tako sodobna tehnologija kot tehnična opremljenost od gospodinjstev do organizacij združenega dela. Naša želja je, da bi sodelovanje vseh, ki smo vključeni v skrb za požarno varnost, ostalo tako pristno, kot je bilo do sedaj, saj le tako lahko pričakujemo še večje uspehe ob sprejetih vedno večjih obveznostih.

Pozdrav sekretarja za notranje zadeve Staneta Dolanca

Predsednik Sikošek se je v zaključku svojega govora zahvalil vsem, ki so kakorkoli pomagali pri izpolnjevanju požarnovarnostnih in reševalnih nalog. Še posebej se je zahvalil delavcem Železarne za vso do sedaj izkazano skrb in naklonjenost pri nabavljanju sodobne tehnične opreme in ostalih pripomočkov. Posebno zahvalo je izrekel tudi samoupravni interesni skupnosti za varstvo pred požari občine Jesenice, ki je od svoje ustanovitve leta 1976 pomagala pri nabavi sodobne gasilske in reševalne opreme. Zahvalil se je tudi vsem gasilcem za njihovo delo, trud in požrtvovalnost ter iskreno čestital k visokemu jubileju z željo, da bi uspešno delovali tudi v bodoče in bili zgled kasnejšim generacijam.

K visokemu jubileju je gasilec in reševalec čestital tudi predsednik častnega predsedstva jubilejnih prireditev, zvezni sekretar za notranje zadeve Stane Dolanec. V svojem krajšem nagovoru je predvsem poudaril pomen samozaščitne dejavnosti, zaščito družbene lastnine in premoženja ter premoženja občanov, kar je hkrati tudi varstvo samoupravnih odnosov. Doseči moramo, je dejal, da bo samozaščitno ponašanje lastnost slehernega našega državljana. Kajti ko gori, je škoda že tu, gasilske enote lahko le še preprečujejo večjo škodo. Omenil je, da so požari v Jugoslaviji lansko leto povzročili ogromno škodo in da je skoraj polovico požarov povzročil malomarni odnos in površnost. Zato moramo nenehno odstranjevati vzroke, ki vodijo do takih katastrof, ki so nam v preteklosti naredile neprecenljivo škodo. Zato se moramo samozaščitno čim bolj organizirati in nenehno dvigati samozaščitno kulturo med ljudmi. Ob sklepu svojega govora je zaželel gasilec, da bi prav v preventivnem delovanju imeli čim večje uspehe.

Po pripenjanju jubilejnih travok na gasilski prapor so razglasili prejemnike odlikovanj in priznanj.

Za dolgoletno in požrtvovalno delo so prejeli plaketo Gasilske zveze Slovenije gasilci - veterani: Edi Cenček, Jože Cebašek, Franc Dobravc, Božo Kero, Milan Mrak, Janez Pintar, inž. Dušan Sikošek, Franc Trampuš, Franc Tavčar in Vlast Zibrek.

Za nesebično in požrtvovalno delo za dosežene uspehe v gasilstvu so prejeli gasilska odlikovanja Gasilske zveze Slovenije in občinske gasilske veze, in sicer:

- republiška priznanja: gasilsko plamenico I. stopnje Janez Bohinc, gasilsko plamenico II. stopnje Ignac Glavič, gasilsko plamenico III. stopnje Alojz Mulič, Milan Hvala in Milan Nikolavčič;

- občinska priznanja: priznanje I. stopnje Slavko Ferčej in Jože Resnik, priznanje II. stopnje Jože Blatnik, Karl Jereb in dr. Branko Dražič.

- za desetletno delo v gasilski organizaciji so prejeli priznanja: inž. Franc Novak, Roman Klinar, Valentin Jeršin, Vilko Smolej, dr. Branko Dražič, dr. Jože Jensterle;

- za tridesetletno delo pa: Jože Blatnik, Ignac Glavič, Roman Erjavec, inž. Jože Novak in Jože Zajc.

Za dobro sodelovanje pri krepitvi požarne varnosti in humanosti ter posebne vloge na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite so prejeli zahvalo naslednji kolektivi: Komanda vojne pošte 1081 Radovljica, postaja milice Jesenice, SGP Gradbinec - TOZD Nizke gradnje Javornik, SGP Gradbinec - TOZD BZO Jesenice, GIP Gradiš - TOZD Jesenice, Samoupravna interesna skupnost za požarno varnost Jesenice, občinska gasilska zveza Jesenice, SOZD Slovenske železarne - svet za požarno varnost, komunalno podjetje Kovinar Jesenice, Železarna - delovna skupnost za ekonomiko, tehnično kontrolo in raziskave ter novogradnje, TOZD Hladna valjarna Bela, TOZD Profilarna, TOZD Valjarna žice in profilov, TOZD Remontne delavnice, TOZD Valjarna debele pločevine, TOZD Livarna, TOZD Plavž, TOZD Jeklarna, TOZD Remontne delavnice - gradbeni oddelki, TOZD Elektrode, TOZD Transport, TOZD Valjarna bluming-štel, TOZD Jeklovlek, TOZD Strojne delavnice, delovna skupnost za komercialne in finančne zadeve - nabavni oddelki, Tehnični muzej Železarne, Integral - TOZD Medkrajevni potniški promet, delavnice in turizem Jesenice, skupščina občine Jesenice - oddelki za ljudsko obrambo in sekretariat za notranje zadeve, republiški inšpektorat za požarno varnost, Izolirka - TOZD Jesenice, občinski štab civilne zaščite, ABC Pomurka TOZD Golica - TOZD Zarja Jesenice, Železarna - TOZD Energetika in občinski štab teritorialne obrambe.

Predsednik Dušan Sikošek je orisal 100-letni razvoj gasilstva v Železarni

Spominske plakete so prejeli: delavski svet Železarne, Gasilska brigada Beograd, Gasilsko društvo iz Beljaka (Avstrija), Gasilsko društvo iz Zabnic (Italija), Zavod za požarno varnost Kranj in gasilske enote železarn Ravne in Štore ter Plamena in Verige.

Vsi navzoči so si za tem ogledali nov prizidek gasilskega doma in prisostvovali tekmovalni v peteroboju, ki je zajemal štafetni tek z gasilnim orodjem, metanje zavite vrvi na

odrejeni cilj, prenašanje ponesrečenca skozi rov in prenašanje ponesrečenca po strmi lestvi. Petčlanske ekipe so se po zagrizenih bojih uvrstile takole: 1. ekipa železarne Štore 243 točk, 2. ekipa Plamena Kropa 227, 3. ekipa železarne Ravne 211, 4. ekipa Veriga Lesce 209 in 5. ekipa železarne Jesenice 195 točk.

Razglasitvi rezultatov in podelitvi priznanj je sledilo tovariško srečanje na izredno prijetnem prostoru za gasilskim domom.

V gasilskem domu naše železarne so uredili tudi izredno pregledno in kvalitetno razstavo gasilnih in reševalnih pripomočkov in nekaterih zgodovinskih eksponatov oziroma slik.

SLAVNOSTNA SEJA

V petek, 30. julija, na predvečer osrednje prireditve, je bila slavnostna seja organov industrijskega gasilskega društva in poklicne gasilne in reševalne čete Železarne, katere so se udeležili tudi številni gostje in vsi, ki so prejeli priznanja in odlikovanja.

V slavnostnem govoru, ki ga je imel član poslovodnega odbora Železarne Tone Varl, je govornik preletel stoletni razvoj tovarniških gasilcev prostovoljcev in 45-letni razvoj poklicne gasilne in reševalne čete Železarne, svoj govor pa je sklenil z naslednjimi besedami:

»Danes, ko praznujemo 100-letnico industrijskega gasilskega društva in 45-letnico poklicne gasilne in reševalne čete Železarne, ki sta se oblikovali in kalili v neštetihih gašenjih požarov, v številnih akcijah ob elementarnih in drugih nesrečah, v reševanju življenj, družbene in individualne imovine, ko so nemalokrat številni gasilci nesebično s svojim požrtvovalnim delom v ognju in plinu, v vodi in snegu izpostavljali svoja življenja, je prav, da se, ne samo sedanjim generacijam, temveč tudi pionirjem gasilstva - generacijam, ki jih ni več med nami, za nesebično in požrtvovalno delo zahvalimo. Ta zahvala nas tudi obvezuje, da s doseženim ne smemo biti zadovoljni. Družbenopolitična skupnost, samoupravni organi Železarne, delavci in občani pričakujejo, da zastavljeno delo pri razvijanju in krepitvi protipožarne varnosti v okviru civilne zaščite uspešno nadaljujemo.

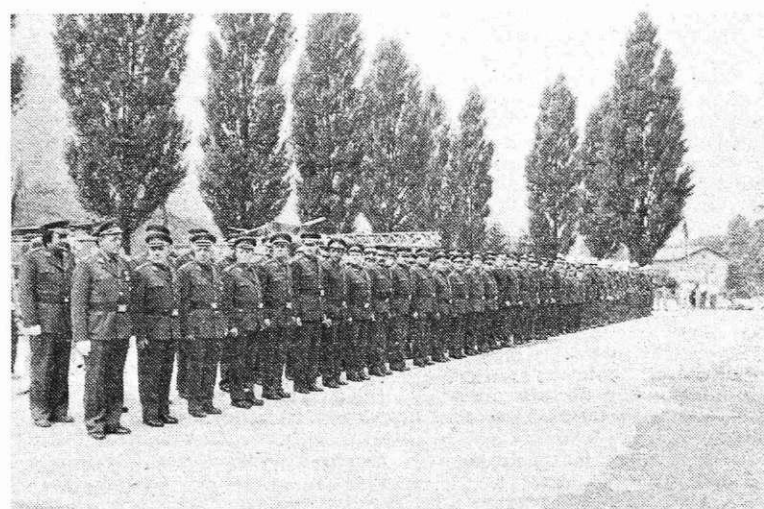
Potrebno je, da ponovno in ponovno ocenimo naše požarno-varnostne in preventivne programe dopolnjujemo s posebnim poudarkom na specifičnosti našega okolja, kot so težka industrija, karavanski predor, naravna bogastva, turizem in podobno. Te ocene in konkretni varnostni ukrepi morajo poseči v sleherni temeljno organizacijo in krajevno skupnost, do najmanjših naselij in večjih stanovanjskih objektov. Intenzivno bomo morali delati na podružbljanju požarnega varstva v okviru civilne zaščite. S pridobitvijo prizidka pri gasilskem domu smo pridobili tudi veliko učilnico, kjer je možno z bogatimi in modernimi tehničnimi pripomočki gasilske čete in občinskega štaba civilne zaščite organizirati in izvajati sistematično usposabljanje širokega kroga delavcev in občanov. Naš cilj mora biti, da s požarno varnostno dejavnostjo v okviru civilne zaščite prodremo v vsako temeljno organizacijo in krajevno skupnost ter do posameznih stanovanjskih objektov. Gasilski dom Železarne naj postane center naše občine za usposabljanje delovnih ljudi in občanov v vseh aktivnostih civilne zaščite.

Poklicna gasilska in reševalna četa mora nadaljevati s sedanjo usmeritvijo in se nenehno izpopolnjevati v znanju in tehnični opremljenosti. Zelo pomembno je, da se še naprej krepki medsebojno sodelovanje z organi za notranje zadeve, oddelkom za ljudsko obrambo, postajo milice, enotami JLA, še posebno z graničarji in z vsemi subjekti, ki lahko prispevajo h krepitvi požarne varnosti in družbene samozaščite v celoti.

Ob sklepu svojega govora je gasilec čestital k visokima jubilejema in jim zaželel, da tudi v naprej, tako kot doslej, dajejo pomemben delež pri krepitvi splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, pri krepitvi naše socialistične samoupravne Ti-tove jugoslavije.

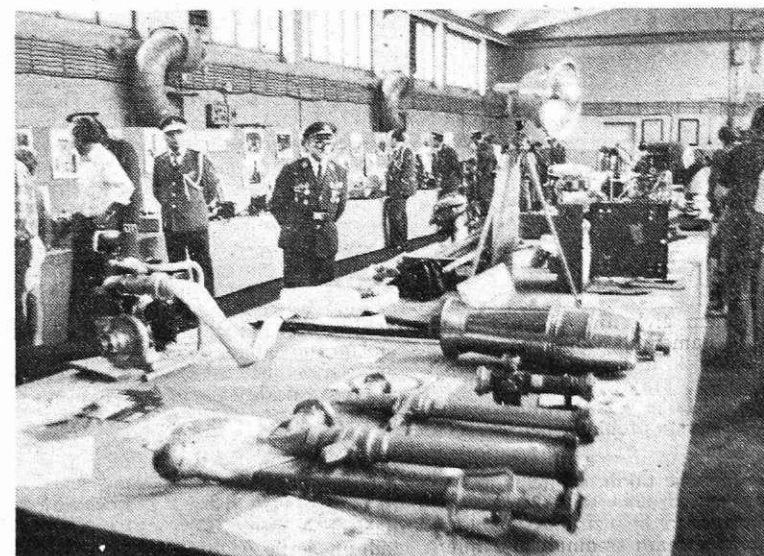
Gostje na proslavi (Foto I. Kučina)

Pred začetkom osrednje proslave (Foto I. Kučina)

Med slavnostno sejo (Foto I. Kučina)

Razstava v gasilskem domu Železarne (Foto I. Kučina)

POJAV DOMOBRANSTVA IN NJIHOVE PRVE POSTOJANKE NA GORENJSKEM

Odlomek iz knjige Kokrški odred

— obveščevalni center (OC) do tedanjega Gorenjskega odreda, izvešči OC Triglav;

— 2. skladišče ukinjenega Gorenjskega odreda in puškarski delavci B in C.

V štab odreda so bili imenovani: za komandanta poročnik Janko Prezelj-Stane, za politkomisarja Anton Kržišnik-Ljubo, za namestnika komandanta poročnik Jože Rebolj-Planinc, za pomočnika politkomisarja Janez Jerman-Bohinje, za načelnika štaba podporočnik Boris Globočnik-Damjan.

Poleg ožjega štaba je bil imenovan tudi širši štab z referenti, ki pa je bil v nastajanju.

Prvemu bataljonu je bil operativni sektor določen na področju Stola in Begunjske, in sicer med Jesenicami in Trzinom.

V njegovo poveljstvo so bili imenovani: za komandanta Vladimir Peraič-Planin, za politkomisarja Jože Lukežič, za namestnika komandanta Jože Košenina, za namestnika politkomisarja Savo Šifer-Kos.

Drugemu bataljonu je bil odrejen sektor med Trzinom in dalje pod Storiščem do Kravca in med Kamnikom.

V poveljstvo 2. bataljona so bili imenovani: za komandanta Velimir Svoboda, za politkomisarja Branko Djordjevič-Jure, za namestnika komandanta Anton Lakota-Marjan, za namestnika politkomisarja Svetko Kobal-Florjan.

Le tri dni zatem, 30. avgusta, je bil za v. d. komandanta 2. bataljona imenovan Stanislav Dobro-Karlo, ki je tedaj prišel iz ofirske šole, namesto premeščenega Branka Djordjeviča pa je bil za politkomisarja postavljen Peter Bratkovič-Zvonko.

V poveljstvo 2. minersko-sabotažne čete (poslej MSC) sta bila imenovana: za komandirja Franc Ribnikar-Lenart, za politkomisarja Anton Malec-Tonček.

Ob reorganizaciji je bilo v Kokrškem odredu 164 članov KP, 32 kandidatov in 78 skojevcev. Po enotah so bili razdeljeni takole:

— celica ožjega štaba odreda 5 članov KP;

— celica referentov v štabu 11 članov KP, 2 kandidata;

— v štabni patrulji 11 članov KP, 4 kandidati, 11 skojevcev;

— v 1. bataljonu 40 članov KP, 5 kandidatov, 20 skojevcev;

— v 2. bataljonu 54 članov KP, 7 kandidatov, 28 skojevcev;

— v MSC 7 članov KP, 2 kandidata, 15 skojevcev.

Drugi člani KP so bili razmeščeni po kurirskih postajah, po ambulantah, v tehniški in radijski ekipi in nekaj v delavnicah.

Se pravi, da sta bili partijska in skojevska organizacija v odredu številčno močni in sta se vedno nanašala. V njej je bilo tedaj organiziranih kar 45% borcev Kokrškega odreda. Že število skojevcev, ki je bilo neprestano v porastu, pove, da so v bojnih enotah prevladovali mladi ljudje.

Vendar pa je treba poudariti, da so bili to predvsem borci s krajšim

partijskim oziroma skojeuskim stažem. Partijski poročilo oblastnemu komiteju KP za Gorenjsko z dne 19.9.1944 navaja, da se je »vno partije v odredu precej dušnil... pogledi KP so postali jasnejši... Dalje ugotavlja, da je »KP prodrla do zadnje ustanove in kurirske stanice. Inicijator skoro vseh akcij in mobilizacij je bila KP in SKOJ. Funkcionarski kader pa je premalo borben in premalo aktiven. Partiji so, razen par izjem, vzgled in vzor nepartijcem... Predsednik do KP obstajajo pri novincih... Na koncu pa to precej obsežno poročilo tudi pravi, da je »politični nivo naših enot na precej nižji stopnji, da v enotah primanjkuje politkomisarskega kadra in da je vzgoja doslikrat zanemarjena. Zato so tudi prosili, da bi jim pošljali več literature, ki bi bila v pomoč politkomisarjem pri dvigovanju političnega nivoja enot in novega politkomisarskega kadra.

Kokrški odred je bil, tako kot poprej Gorenjski, partijsko vezan na oblastni komitej KP (OBKOM) za Gorenjsko. Odred je konec avgusta 1944 z vsemi pristabnimi oddelki in ustanovami, kamor so sodile tehnike, štiri kurirske postaje, tri ambulate, dve puškarski, dve čevljarški in ena krojaška delavnica štel 609 ljudi. V bataljoni je bilo po 100 do 130 borcev, v minerski četi pa od 40 do 45. Se vedno je bil preveč obremenjen z neborci.

Ob sestavljanju odreda ni bilo nobene formalnega zbora ali uradnega proglašenja. Zato borci tistih enot, ki so se dotlej v sestavi GO bojevale pod Stolom, Storiščem ali Kravcem in so ostale na istem terenu, niso dosti čutili reorganizacije. Za nekatere je delo še naprej teklo pod imenom GO, le postopoma pa pod novim imenom. To je med vojno in tudi po njej, vse do danes, marsikomu ostalo nejasno, poveljstva pa so poročila takoj začela pisati kot poročila Kokrškega odreda in njegovih enot.

Tako so zdaj te enote spet dobile ime tistega odreda, ki je bil prvič osnovan junija 1942. leta. Če prvič ni mogel delovati tako, kot je bilo zamišljeno, če se tedaj zaradi splošne sovražnikove premoči ni mogel razvijati naprej, se pač ni mogel zato, ker je okupator imel Gorenjsko za sestavni del rajha in je tako ni mogel prepustiti partijskemu nadzoru. Tedaj je bil tudi na vrhuncu svoje moči in je pod seboj imel skoraj vso Evropo. A tudi zdaj, po dobrem poldrugem letu, je okupator to ozemlje branil s občutnimi silami. Zato je bil tudi poleti 1944 to trd teren. Kokrški odred je imel nalogo, da veže nase sovražnikove sile, da uničuje industrijo in ovira promet, da doseže »absolutno kontrolo nad vsem tereno« ter da »poroča o vseh pojavih bele garde kakor tudi četnikov in deluje proti njim, kot je velevalo povelje štaba 9. korpusa z dne 9.9.1944. To septembrsko korpusno povelje je dokončno odredilo, da bodo na sektorju Gorenjske for-

mirani trije odredi: poleg Kokrškega in Škofjeloškega tudi Jeseniško-bohinjski odred. Ob splošnih nalogah so bile v povelju našteje tudi tri osnove:

- a) totalna mobilizacija,
- b) razkranjanje in uničevanje bele garde,
- c) utrjevanje vojske.

Po Karavankah in Kamniških planinah so zdaj spet hodili borci Kokrškega odreda. Toda zdaj jim je bilo namenjeno, da se bodo pod to zastavo borili do konca vojne. Kljub žrtvam novi Kokrški odred nikoli več ni bil tako prizadet, da bi njegovi borci spet morali sami na teren in tako kot njihovi predniki vzpostavljati nove organizacije OF. Res pa je, da so bile na jesen 1944. leta terenske organizacije v nekaterih okrajih kranjskega in kamniškega okrožja, kjer so se naglo širili domobranci, tako razredčene, da se odred ponekod ni mogel opreti nanje. Že v juniju je samo v kranjskem okrožju, predvsem v okrajih Naklo in v okolici Senčurja, padlo 21 aktivistov. V juliju in avgustu je tudi po drugih okrožjih belo-plavogardistični teror postajal vse hujši. V Kranju, na Kokrici, v Vogljah, v Kamniku, v Trzinu, v Mengšu, v Domžalah in po nekaterih vaseh je bilo vedno več aktivistov aretiranih. O razkroju domobranstva ni bilo mogoče govoriti, nasprotno domobranstvo se je naglo razvijalo in celo število dezertirjev iz partizanskih vrst je vsak dan naraščalo. Med njimi so bili taki, kot je bil Valentin Sajevic, ki je začel izdajati ljudi pod Storiščem, pa Jože Jereb-Stane s Praprotnje police, prej načelnik gospodarske komisije senčurskega okraja, ki je izdal terenski bunker, kjer so domobranci in Nemci napadli 14 speših političnih delavcev, izmed katerih so trije padli; dalje Janez Oselj iz Trboja, ki je postal poveljnik domobrancev v Smedniku, in še vrsta drugih. Tako so ljudje izgubljali zaupanje v zmago, bali so se domobranskega nasilja in tudi padali pod njihov vpliv; aktivisti so v takih krajih izginjali, v cerkijah in območju pa jih je domobranski teror zatrl.

Na srednjem in zahodnem sektorju odreda, predvsem v jeseniškem okrožju, je bilo glede domobranstva neprimerno bolj. Pod Storiščem so bile razmere zadovoljive, dosti boljše pa pod Dobro in Stolum, kjer so terenske organizacije obstale in se razvijale vse do konca vojne. Z njimi so odredne enote imele stalne stike in so od njih dobivale tudi primerno pomoč.

Štab odreda je s številnimi službami zdaj posloval kot višji in do podrobnosti organiziran vojaški štab, čeravno se je do konca vojne moral zadrževati v gozdovih. Tak uspešen začetek mu je omogočala predvsem razvejana organizacija ukinjenega Gorenjskega odreda, katerega poglobljeno dedič je postal. Vendar to še ni pomenilo, da je bilo njegovo snovanje že končano, kajti v drugem Kokrškem odredu so bili predvsem mladi, neizkušeni borci in tudi poveljniški kader je bil po partijskem stažu večinoma še zelo mlad.

V naslednjih mesecih je zato sledilo še veliko sprememb in dopolnjevanj. Najprej pa je bilo treba utrditi oba bataljona, kajti tedaj nista bila dovolj disciplinirana, zagnana in udarna; bojem z zagrizenimi domobranci take enote še niso bile kos.

(Se nadaljuje)

Zagrizeno so se gnali in počasi le napredovali. Zdravko je imel od radikalne metode za neplavalce na Osojskem jezeru za sprejemni izpit mačehovski razmerje do vode.

Tukaj ponovno zahteva šola in usoda od njega ves napor in še več! Neplavalci so se spopetli drug pred drugim bahali o svojem napredovanju. Ko pa so bilo še in še skupaj in se otepali neoprijemljive vode, ki prav pri njih kar ni hotela izpričati Arhimedovega zakona, se niso več sramovali in bali. Skupno so se trudili in se tako tudi tovariško zblíževali.

Zdravko je preletel zadnji vrstici kronologije o zavodnih dogodkih 1942/43:

29.6. Porazdelitev spričeval. Zaključna prireditve ... 30.6. Začetek počitnic. Odhod dijakov.

Na strani šest in sedem letnega poročila pa so bili navedeni zopet drugi datumi za celotno minulo šolsko leto pod naslovom:

»Kulturno delo učiteljskega Krainburga.«

Na zaključku je v oklepaju bilo navedeno, da je prireditve oblikovala »banspišar«, ki sta jo spopetka vodila hladni Dirce (folklor) in robati Anc (vokalno-instrumentalno skupino). Po božiču je zborovsko vodstvo prevzela mlada profesorica, a še skoraj dekle, študentka, ker je šel Anc k vojakom. Kaj je bilo v smislu nacionalsocialista Korošca v Krainburgu kulturno delo!?

Tako je zapisano:

1. do 4. oktober 1942: Tečaj narodopisja za učitelje in vzgojitelje, ki so postavljeni v Oberkrain. Vodstvo dr. Košir, Antesberga in Klančnik.

2.12. Oberkrainer kulturni večer v domu stranke v čast gaulajtarju dr. Fridrihu Rajnarju.

16.12. predbožična proslava pri rekonvalcentni kompaniji vermahta Krainburg.

17.12. Predbožična proslava za nemške einsackrefte v domu stranke.

VALENTIN POLANŠEK

36

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

2. do 5.1.1943: Tečaj narodopisja za učitelje in učiteljice iz plebiscitne cone na Koroškem pod vodstvom doktorja Koširja, Antesberga in Klančnika.

31.1. Proslava NSDAP k 30. januarju v domu stranke.

16.2. Oberkrainer kulturna ura pri zasedanju NSLB (nacionalsocialistična učiteljska zveza) v Veldeu (na Bledu).

18.2. Oberkrainer kulturna ura v kinodvorani v Radmannsdorfu (v Radovljici) ob navzočnosti krajslajtarja dr. Hohstajnarja in nemških einsackrefte.

23.2. Jutranja proslava NSDAP ob obletnici razglasitve strankinega programa.

7.4. Pozdrav RAD (Rajhsarba-jedinst) enote iz Vikitringa (Vetrinja) na adolf-hitler-trgu v Krainburgu.

14.4. Apel nemških einsackrefte ob drugi obletnici vključitve Oberkraina. Komemoracija za učiteljskim tovarišem partajgenosom Strmom.

19.4. Proslava NSDAP k firerjevemu rojstnemu dnevu.

20.4. Hajot apel ob uvedbi hajot-obveznosti za Oberkrain.

Navzoč firer področja havtppanfirer Rekar.

3.5. Pozdrav rajhsfirerja SS Himmler.

9.5. Večer za starše hajot-pan Krainburg.

23.5. Pozdrav rajhsfirerja SS Himmler.

9.5. Dan hajot v Krainburgu: jutranja proslava in mladinska filmska ura, vignetno slavje LBA (Lehrerbildungsanstalt) Wald an der Save (Gozd ob Savi).

5.6. Zasedanje orgcrupenlajterjev (krajevnih vodij nacionalsocialistične nemške delavske stranke) krajsov (okrajev) Klagenfurt in Krainburg.

9.6. Apel NSDAP članov, javni razglas NSDAP na Goetheplatzu.

21.6. Sprejem in predavanje nosilca viteškega križa poročnika Aksmana.

23.6. Pozdrav rajhsreferentke za BDM (Bunddeutscher Mädel - Zveza nemških deklet, organizacija hitlerjugend za večja dekleta) dr. Jutta Ridiga.

Tako!

Gole strankine - politične in ideološke zagrizene dejavnosti je štel Korošec direktor učiteljskega za kulturno delo ...?

Zdravko je ogledoval zapovrstjo te dejavnosti - samo toliko se je spomnil da gavljatarjev obisk, ker je bila vsa šola zunaj okoli in po hodnikih polna kaj čudnih dedcev. Takih uniform še ni videl. Rjavkasto-rumenkasto dviganje rok in sredi vsega je bil obraz z brazgotino.

Samo enkrat ga je dijak videl. Tistega, žigar ime je bral na tolikih plakatih. Nekaj je v nedorasli fantovi duši ob tem škrtnilo, bolelo je in samega sebe je doživljal kot nekaj tujega in strašno nevarnega. Drugi dijaki so bili še bolj iz sebe. Več je bilo takih, ki so prvič videli gavljatarja in štathaltarja na Koroško.

Erni višji hajot čin, je moral povedati važno:

— H gaulu Kernten spada tudi Oberkrain.

— Pomaloma bodo uresničili ta načrt. Čim bo dežela očiščena od banditov in se hajot in stranka usidrata ... je modroval Robert. Njegov oče je bil višji žandarmerijski kapo v bližini mesta in v mestu, kajti večkrat je prihajal obiskat svojega sina v dijaški dom. (se nadaljuje)

MIHA KLINAR

2

TANGENTE OB BOROVEM ROMANU »ODLOŽENI«

(IZPISI IZ DNEVNIKA)

Ne spominjam se več, ali je tednik TV-15 o odkritju te plošče zapisal kako besedo ali ne. Sicer pa za pesnike in pisatelje na tej plošči plošča ali pisanje o odkritju ni najbolj pomembno. Zanje bi bil pomemben v prvi vrsti izid njihove zapuščine v knjižnih izdajah. Teh pa v programih slovenskih knjižnih založb še vedno ni in človek komaj upa, da se bodo kdaj spomnile na te, v pozabo tako nevaležno s strani našega časa »odložene« slovenske poete.

O tem sem že večkrat razmišljal, včasih tudi z besom, s pravo sveto jezo, zlasti takrat, kadar sem zasledil, da so našim založbam mnogo bolj mar nekateri poetje z nasprotnega brega. Ko sem dobil v roke dve luksuzni vezani knjigi nekega takega pesnika in v literarno znanstveni spremni besedi bral (morda kot nekakšno opravičilo), da je bil »med vojno bolj za partizane« kakor za nasprotni breg, hkrati pa v isti knjigi (ta je izšla leta 1967), da je ta avtor vsa poveljna leta objavljaj svoje pesmi pod psevdonimom Franc Zoré v emigrantskem Meddobju v Buenos Airesu, nisem bil več prepričan, da je bil »bolj za partizane kakor za ure« na nasprotnem bregu, ker se je prav ta nasprotni breg moral leta 1945 premagati umakniti celo tja čez

Atlantik, kjer se njegov kulturni krog zbira okrog Meddobja, publikacije z značilnim naslovom. Nihče se ob izidu teh knjig ni spomnil, da bi pred njima morale iziti mnoge druge, knjige pisateljev in pesnikov, ki so bili pred vojno nasprotnega ali pa tudi enakega katoliškega prepričanja z omenjenim avtorjem, med vojno pa so bili ne samo napol, marveč popolnoma na strani za svobodo in pravičnejše življenje borečega se slovenskega ljudstva.

Toda zdaj k branju Borovih Odloženih, ki mi jih je pravkar prinesla hčerka z Jesenic, ker jih žena v blejski knjigarni ni dobila. Dve zajetni knjigi. Jih bom utegnil v šestih dnevih dovolj poglobljeno prebrati, da me ob predstavitvi Borovega romana med povabljenimi ne bo sram in da bom lahko odkrito povedal svoje mnenje, ki ga verjetno založba Obzorje pričakuje od povabljenih. Malce dvomim. Bojim se, da do srečanja z Borom v hotelu Toplice romana ne bom utegnil prebrati tako, kakor bi rad. Tudi srečanje z njim me malo skrbi, saj imam pred Borom že od marca sem slabo vest. Eh, Miha, Miha, velik nemarnež si. Kako se boš opravičil?

Odložene sem prebral. Svojemu dnevniku lahko zaupam, da sem Borov roman začel prebrati sprva kot moralno dolžnost do povabila založbe Obzorja in prav tako do Bora samega. Sklenil sem, da ga bom v tednu dni prebral, pa če bi ga moral prebrati vsak dan od jutra do pozne noči. Toda že po prvih prebranih straneh sem na »dolžnost«, na lastno prisilo do branja, docela pozabil. Roman me je zgrabil s svojo umetniško silo tako močno, da bi od sramu zardel, ko bi med branjem pomislil, da sem ga začel brati kot »dolžnost« povabljenca in človeka, ki mu je Bor s svojo pravo partizansko nesebičnostjo in s svojo kritično besedo, pa čeprav takrat samo v dveh pismih leta 1973 in 1974 bil v veliko moralno oporo. Zato zardevam zaradi tiste »dolžnosti«, s katero sem se lotil branja Odloženih, šele sedaj, ko sem roman — obe knjigi — brez oddiha prebral z velikim umetniškim užitek in občudovanjem od prve do zadnje strani.

Odloženi so veliko delo, velika umetniška stvaritev. Prvi del sem bral štiri dni in si izpisal dolgo vrsto aforizmov, od katerih je vsak zase že prava samostojna umetnina, enkratnem mojstrsko izdelan filigran, misel, ob kakšnih se rad ustavi sleherni estet,

sleherni človek, ki mu literarno delo ni zgolj zgodba z zapleti in razpleti usod, marveč tudi snov za razmišljanje o življenju, o človeku, družbi, svetu, o vsem, kar ga notranje bogati, pa tudi, kar ga boli in navdaja z zaskrbljenostjo, bojaznijo.

Tudi drugi del ni nič manj bogat takih misli, duhovitosti, včasih prav v stilu nekdanjih partizanskih hudomušnosti, čeprav niso postavljene v tisti čas. Sicer pa, kdaj ni slovenski človek težkih časov in svojih lastnih življenjskih težav premoval z dovipno hudomušnostjo. Tudi v tem je Bor mojster. To mojstrstvo veže že iz marsikatero njegove partizanske pesmi in ne samo iz množice njegovih povojnih epigramov, med katerimi so tudi taki, ki niso samo za enkratno rabo. Prav tako, kakor že prvega, bi tudi iz drugega dela Odloženih lahko izpisal vrsto takih samostojnih filigranskih mojstrov, a nisem utegnil. Za drugi del sem imel časa samo dva dni. Vsekakor se bom k temu mojstrsko napisanemu kritično realističnemu romanu še vračal. Mislim, da ne pretiravam, če že sedaj trdim, da so Borovi Odloženi mojstrovina. O tem sem toliko bolj prepričan, ker sem ga začel prebrati zaradi »dolžnosti«, torej z razpoloženjem, ki bi celo v dobro napisanem literarnem delu videlo manj dobro literarno delo, pa se mi je zgodilo, da me Odloženi niso izpustili iz rok ne zaradi »dolžnosti«, s katero sem jih začel brati, marveč zaradi svoje nadpovprečne umetniške kvalitete, zaradi aktualne tematike, tako pogumno in neprizanesljivo družbeno-kritične (ne vem, zakaj mi ob tem umetniškem delu prihaja na misel znani Titov splitski govor in še bolj Titovo pismo izpred desetletja?) in ševeda tudi zaradi poezije, položene v ta roman, ne samo v opise narave, marveč tudi v posamezne osebe, zlasti v donkihotskega profesorja Rakarja, njegovo hčerko Liz in Gregorja — v te tri glavne nosilce romana, edine, poleg Klare in nekaterih epizodnih oseb zares odložene v Odloženi.

Drugi glavni nosilci (Varl) in manj glavni (Vlasta itd.) žal v naši družbi še vedno niso odloženi, pač pa jih marsikje še vedno srečujemo in jih lahko delovni ljudje spoznavajo kot biro-teh-nokratske zaviralce razvoja naše samoupravne družbe, čeprav ne v romanu, ki sega v šestdeseta leta, pač pa še danes.

(se nadaljuje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Vsi trije zbori skupščine občine Radovljica so na 4 ločenih sejah 28. julija sprejeli dogovor o podeljevanju domicilov enotam in službam NOV in POS ter aktivistom OF in sklep o uporabi sredstev solidarnosti SR Slovenije za odpravo posledic naravne nesreče v občini Brežice. Sprejeli so sklep o preimenovanju šolskega centra Radovljica in soglasje k statutu srednje šole za gostinstvo in turizem Bled, kot se odslej imenuje šolski center, ki ima gostinstvo in ekonomsko šolo in dom učencev. Sprejeli so tudi sklepe o podelitvi občinskih priznanj posameznikom in organizacijam ob občinskem prazniku ter sklep o razrešitvi družbenega pravobranilca in imenovanju novega ter opravili še nekatera imenovanja delegatov. Zbor združenega dela in družbenopolitični zbor sta sprejela pobudo za uvedbo začasnih ukrepov družbenega varstva v TOZD TIO Lesce, zbora združenega dela in krajevnih skupnosti pa sta razen tega sprejela še osnutek odloka o komunalnih odpadkih na območju občine, odlok o registraciji in uporabi plovnih objektov in varnostnih ukrepov na Blejskem in Bohinjskem jezeru, osnutek odloka o spremembi odloka o komunalnih taksah v občini in ponovno obravnavala predlog družbenega dogovora o financiranju in izgradnji Muzeja revolucije v Begunjah.

Izvršni svet OS Radovljica je na 13. seji 20. julija sprejel sklep o začasnih ukrepih družbenega varstva v TOZD TIO delovne organizacije Veriga Lesce. Na predlog komiteja za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve je obravnaval ter potrdil osnutek zazidalnega načrta Center Lesce in osnutek zazidalnega načrta za stanovanjsko območje Zaloše v KS Podnart. Potrdili so tudi osnutek samoupravnega sporazuma o pridobivanju in razporejanju dohodka delovnih skupnosti in plan proračunskih odhodkov po mesecih v letu 1982. Obravnavali so tudi tekoče finančne zadeve, ki jih je predložila v razpravo in potrditev komisija za finance.

Predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Radovljica je na tretji seji 28. julija soglasalo s sklepom zbora združenega dela občinske skupščine Radovljica in pobudo delavcev, da se sprejme začasni ukrep družbenega varstva v TOZD TIO Lesce. Razpravljali so še o izvajanju dogovora in družbeni usmeritvi razporejanja dohodka v letu 1982 in se dogovorili o načinu in postopkih obravnavanja rezultatov gospodarjenja ob polletnih periodičnih obračunih v OZD in TOZD.

V razpravi o izvajanju in dograjevanju sistema socialne varnosti borcev in vojaških vojn invalidov so na seji predsedstva občinskega odbora ZZB NOV Radovljica ugotovili, da je v radovljiški občini stanje zadovoljivo. Občinska skupščina je namreč že lani sprejela ustrezen odlok o izvajanju teh pravic. Tudi zdravstveni dispanzerji za borce in invalide razmeroma dobro delujejo. Ponekod je nekaj težav z ostarelimi in bolnimi borci, za katere bo potrebno v bodoče zagotoviti obiske patronažne službe, zlasti na področju Bohinja.

Na Bledu sta se srečala na državnih razgovorih zvezni sekretar za notranje zadeve Stane Dolanc in minister za notranje zadeve republike Francije Gaston Defferre. Med bivanjem na Bledu sta si visoka gosta v spremstvu sodelavcev ogledala na domu pisatelja Toneta Svetine razstavo železnih plastik na prostem.

Ob dnevu vstaje slovenskega naroda, 22. julija, so na slavnostni seji republiškega odbora ZZB NOV Slovenije v Ljubljani podelili nagrade in priznanja. Med 85 nagrajenci iz Slovenije in zamejstva sta prejela priznanje – Plaketo ZZB NOV Jugoslavije za leto 1982, tudi Slavko Staroverski iz Radovljice in Filip Sitar s Srednje Dobrave.

Po novi odredbi izvršnega sveta skupščine občine Radovljica, ki jo je sprejel v juliju 1982, bodo morale vse delovne organizacije in skupnosti za posamezne proizvode in storitve redno pošiljati svoje cenike v potrditev skupnosti za cene občine Radovljica.

Na julijski seji je izvršni svet skupščine občine Radovljica sprejel predlog Turistične zveze občine Radovljica, da se za sofinanciranje programov s področja splošnih turističnih storitev, ki jih izvaja Turistična zveza Slovenije, odobri 5 % odvajanje turistične takse, nabrane v občini.

Na pobudo zborov delavcev v Verigi Lesce TOZD TIO in samoupravnih organov ostalih TOZD Verige je zbor združenega dela OS Radovljica na predlog izvršnega sveta sprejel sklep o sprejetju začasnih ukrepov družbenega varstva v TOZD TIO Lesce. Ta ukrep je sprejet zaradi neuresničenih planskih ciljev po srednjeročnem načrtu. Razen tega v TOZD niso dosegli obveznosti, sprejetih v samoupravnem sporazumu o temeljih plana delovne organizacije in v dogovoru o temeljih plana občine. Prav tako niso zagotovili pogojev za uresničevanje samoupravnega sporazuma o združitvi sredstev za skupne naložbe v tej TOZD. Po sklepu je odstavljen dosedanj individualni poslovodni organ TOZD in imenovan začasni individualni organ, ki bo poskrbel za izvajanje ukrepov družbenega varstva za čas enega leta.

V gospodarstvu radovljiške občine je bilo v I. tromesečju 1982 izplačano za osebne dohodke 526.258.000 din, kar je za 34 % več kot v istem obdobju lani. Glede na rast dohodka bi lahko osebni dohodki narasli le za 30 %. Dejansko pa so se osebni dohodki v prvih treh mesecih letos v primerjavi z lanskimi v masi povečali za 13, na zaposlenega pa za 12 %.

V prvih treh mesecih 1982 so se v negospodarstvu radovljiške občine v primerjavi z lanskim prvim četrtletjem povečali osebni dohodki v poprečju za 7,9, na zaposlenega pa 9,9 %. Letos so planirali rast osebnih dohodkov v negospodarstvu za 20 %, kar po dogovoru pomeni, da se v četrtletju lahko povečajo osebni dohodki zaposlenih v negospodarstvu le za 5 odstotkov. V prvem polletju je zato dovoljena rast osebnih dohodkov do 10 odstotkov, kar je usklajeno s planom za leto 1982.

Do izteka leta 1982 morajo vse delovne organizacije oz. skupnosti zagotoviti svojim delavcem organizirano prehrano med delom, so sklenili na predsedstvu občinskega sveta ZSS Radovljica. Če takšne prehrane ne bo možno zagotoviti, mora delovna organizacija oz. skupnost zaprositi za soglasje o načinu prehrane delavcev. Sočasno mora navesti program ukrepov in možnosti za rešitev tega problema.

Kot v mesecu maju so delavci Iskre Otoče tudi v juniju dosegli uspešne izide v proizvodnji. Skupna vrednost domače proizvodnje je dosežena 92 %, vključno s kooperacijo pa je skupna vrednost presežena in je znašala kar 105 % letnega plana. Za izvoz so izdelali svojih izdelkov v vrednosti 256.843 dolarjev, to pa je 109 % plana izvoza po letni dinamiki, sicer pa so v prvem polletju 1982 ustvarili 92 % izvoza po letni dinamiki.

V radovljiški občini so po sprejetih merilih izoblikovali predlog, da se opredeli za hribovsko območje 16 naselij v Bohinju in na območju KS Gorje, s 383 kmetijami s 1.364 ha

kmetijskih zemljišč in 2.255 ha gozdov. V višinsko območje pa so določili 11 naselij v KS Bohinjska Bela, Bohinjska Bistrica, Gorjuše in Gorje s skupaj 148 kmetijami, ki premorejo 705 ha kmetijskih zemljišč in 972 ha gozdov.

Kot v vseh delovnih organizacijah in skupnostih so tudi v Plamenu Kropa sprejeli spremembe in dopolnila srednjeročnega plana 1981–1985, ki jih bodo izvajali od letos do konca srednjeročnega obdobja. Zaradi spremenjenih in težjih pogojev gospodarjenja so v usmeritvi materialnih okvirov razvoja v Plamenu prvotno načrtovanih 10.500 ton vijačnih izdelkov do leta 1985 zmanjšali na 9.500 ton. Uvoz opreme bodo zmanjšali za polovico, izvoz na konvertibilno tržišče pa bodo povečali na 1,7 milijona dolarjev. Zaostreni pogoji gospodarjenja so primorali načrtovalce tudi k zmanjšanju zaposlenih od prvotno predvidenih 555 bo v letu 1985 zaposlenih le 545 delavcev. V izvajanju plana se bodo predvsem zanašali na lastne možnosti in izkoriščanje vseh notranjih rezerv, so zapisali v aneksu.

Od 23. julija do 29. avgusta je v galerijskih prostorih Sivčeve hiše v Radovljici na ogled zanimiva razstava Svecarska obrt, kjer so razstavljeni razni svecarski in voščeni izdelki, delo ljudskih svecarjev, rezbarjev in podobarjev. Razstavo je uredila strokovna delavka muzejev radovljiške občine Ida Gnilšak, gradivo pa so prispevali Dolenjski muzej iz Novega mesta, Pokrajinski muzej iz Ptuja, Slovenski etnografski muzej iz Ljubljane in zasebni svecarski obrtniki: Andrej Krbavčič iz Ljubljane, Ivan Murn iz Novega mesta, Jože Preskar iz Celja, Tone Stele iz Kamnika in Vandra Stržonac iz Vrhnike. Razstava bo gotovo pritegnila pozornost domačinov in turistov.

V prvem polletju 1982 so v vseh 14 knjižnicah v radovljiški občini izposodili 43.339 knjig, kar je 1.827 ali 5 % knjig manj kot v enakem obdobju lani. Več izposoje kot lani so imeli le v Radovljici, na Bledu, v Kropi, in Srednji Dobravi in v Spodnjih Gorjah. Preseneča precejšen izpad izposoje zlasti v Bohinjski Bistrici, v Mošnjah in v Podnartu.

Izšla je prva letošnja številka glasila mladinske delovne brigade Stane Žagar Radovljica, ki ima izrazito poučno informativni smoter. Brigadirje seznanja s likom narodnega heroja Staneta Žagarja, po katerem nosi ime njihova delovna brigada, z zgodovino in uspehi MDB Stane Žagar od ustanovitve leta 1977 dalje. Objavljena je himna Hej, Slovani, pesem Jugoslavija, Kozačko kolo, Legenda o Titu in še nekaj pesmi in parol, ki jih prepevajo brigadirji. V glasilu je zapisana tudi sestava vodstva letošnje MDB Stane Žagar.

Na mladinskem in absolutnem prvenstvu SR Slovenije v plavanju 23. in 24. julija v Kranju, kjer je nastopilo nad sto plavalcev in plavalk, je bila med najuspešnejšimi slovenskimi tekmovalkami članica Plavalnega kluba Radovljica Zdenka Maček. Prva mesta je osvojila na 200 m in 200 m kravl, drugo mesto na 200 m hrbtno, tretje mesto na 200 m prsno in četrto mesto na 400 m kravl. Dobro se je odrezala tudi moška štafeta, ki je na 4 x 200 m kravl zasedla četrto mesto. V skupni uvrstitvi so bili mladi člani PK Radovljica odlični tretji.

Na 20. članskem in 7. mladinskem slovenskem prvenstvu v padalstvu, ki je bilo julija v Rakičanu pri Murski Soboti, so premočno osvojili vsa prva mesta ekipno in posamično padalci ALC Lesce. Med člani je v vseh disciplinah postal republiški prvak član ALC Lesce Intihar, med mladinci pa Bogdan Jug. Leščani so sestavljali tudi slovensko reprezentanco, ki je nastopila na državnem prvenstvu na Reki.

V počastitev dneva vstaje slovenskega naroda je taborniški odred Dobre volje na praznik 22. julija organiziral še osmi tradicionalni tek okoli Bohinjskega jezera. Na 12 km dolgi progi je nastopilo 241 tekačev.

OBRAČUN POLLETNEGA DELA

Društvo upokojencev Jesenice je na svoji zadnji seji pregledalo opravljeno delo in ugotovilo, da je bil delovni program v prvi polovici leta dosežen.

Komisija za gospodarstvo je v sedanjih gospodarskih težavah številne potrebe reševala s prostovoljnimi delom ali s simboličnim plačilom storitev. Spomladi so z ureditvijo in čiščenjem okolice doma začeli že zgodaj, popravili so orgajo, prebelili zunanjo fasado in notranje prostore, preuredili skladišče, pri vhodu postavili nova železna vrata in kupili nekaj novih športnih rekvizitov. V drugi polovici leta načrtujejo zamenjavo odsluženega inventarja, še nekatera dela za zaščito družbene imovine in da bo dom imel čim lepši izgled.

Komisija za šport in rekreacijo je v glavnem izvedla polletni program, razen pri šahu se je malce zataknilo. Ekipa upokojencev v balinanju in kegljanju na asfaltu so dosegle zelo solidne rezultate. Ekipa kegljačev na asfaltu se je letos 8. aprila udeležila gorenjskega tekmovanja in zasedla prvo mesto.

Na kulturnem področju je bil najbolj prizadeven moški pevski zbor, ki je lansko leto praznoval 20-letnico delovanja. Zbor ne nastopa samo na društvenih prireditvah, temveč sodeluje tudi na krajevnih in občinskih proslavah. Letos se je pevski zbor že osmič udeležil pevskega zbora v Šentvidu pri Stični in pred kratkim srečanja pevskih zborov društev upokojencev Slovenije v Kamniku. Da bi k petju pritegnili še več članov in obogatili kulturno dejavnost nasploh, je društvo kupilo nov pianino in poskrbelo, da bo preurejena tudi aparatúra za ozvočenje.

Ker društvo posveča veliko skrb kulturnemu izobraževanju in razvedrilo svojih članov, so pred državnimi prazniki, pomembnejšimi obletnicami in drugimi dogodki in domu

kulturne prireditve z občasnim sodelovanjem članov gledališča Tone Čufar in drugih. Prireditve so vedno zelo dobro obiskane in večkrat prostorna dvorana v domu ne more sprejeti vseh obiskovalcev. Zlasti svečano je bilo praznovanje ob 8. marcu, ko so žene, ki delajo v krožku ročnih del, letos že četrto organizirale razstavo svojih izdelkov. Žene materialno ne obremenjujejo društva, ki jim za delo nudi le ustrezen prostor. Zbrane prostovoljne prispevke porabijo za nadaljnje izobraževanje in poučen izlet.

Izleti so sploh zelo priljubljena dejavnost društva. Letos v maju sta bila kar dva zanimiva izleta. Prvi v Izolu, kjer si je 100 članov ogledalo nov počitniški dom upokojencev in tehnični muzej Slovenije v Bistri. Drugega izleta se je udeležilo 150 članov, koso se srečali z upokojenci v pobratenih Trbovljah. Če bo jesensko vreme ugodno, sta na programu še dva izleta, in sicer:

- tridnevni izlet v Crikvenico, kjer bodo upokojenci v počitniškem domu Železarne deležni oskrbe pod ugodnimi pogoji,
- izlet v Ptuj, z ogledom muzeja, tamkajšnje vinske kleti in drugih zanimivosti.

V hladnejših mesecih bo komisija za kulturno dejavnost poskrbela za razvedrilo v domu, zato je v drugi polovici leta predvideno:

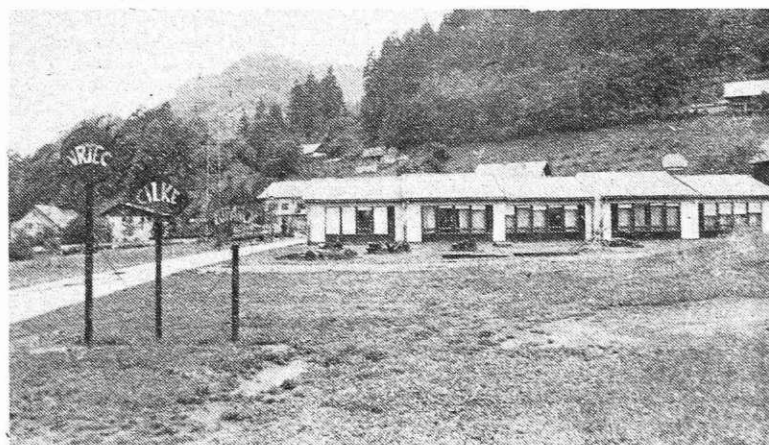
- predavanja s predvajanjem diapozitivov svetovnega popotnika Stanka Ravnika in ljubitelja gora Jaka Čopa,
- zabavni večer trobentača in humorista Franca Koširja,
- glasbeni koncert pod vodstvom Rada Kleča.

Tudi v tednu upokojenja je predvideno več prireditev na Jesenicah in

tudi drugod, kjer delujejo društva upokojencev, vendar program še ni podrobneje izdelan. V oktobru bo društvo organiziralo tradicionalno srečanje s pogostitvijo najstarejših članov, ki so dopolnili 80 in več let. Tiste, ki se ne bodo mogli odzvati vabilu, bo posebna ekipa obiskala na domu. Ob tej priliki ne bodo pozabili tistih, ki živijo v domu dr. Franca Berglja.

Društvo uspešno sodeluje tudi z družbenopolitičnimi in društvenimi organizacijami v svoji krajevni skupnosti, ki je v dneh od 10. do 15. julija proslavljalo svoj krajevni praznik. Društvo je ob tej slovesnosti prejelo javno zahvalo za pomoč pri izvedbi programa in posebno priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda za dolgoletno in uspešno sodelovanje.

Dejavnost društva pa pogosto ovirajo gospodarske težave. Viri financiranja so se zmanjšali, le Železarne Jesenice, ki ima nad društvom patronat, daje redno dotacijo po članih, ki so bili pred upokojitvijo v njej zaposleni. Društvo samo ne ustvarja dohodka, tudi članarina je minimalna, vse to pa ne zadošča za tako razvejano dejavnost in tako mora žal marsikatera akcija odpasti. Velika želja, da bi se v društvu včlanilo čim več upokojencev, je nenehno prisotna. Nekaj pa se je le premaknilo. Odkar deluje počitniški dom za upokojence v Izoli, se je marsikdo, ki je do sedaj stal obstrani, začel zanimati za društvo z željo, da bi postal član. Tudi društvena dejavnost je zelo razgibana in prav gotovo bo v organizirani društveni skupnosti vsakomur lepše. Društvo je v zadnjih mesecih pridobilo več kot sto članov, kar je tudi dokaz, da je delavno in da mu člani zaupajo.

Vzgojnovarstvena organizacija Cilke Zupančič na Koroški Beli (Foto I. Kučina)

BERA ČRNEGA RIBEZA JE BILA ZADOVOLJIVA

Okoli desetega julija so začeli z obiranjem črnega ribeza na gorjanskem območju. Obiranje je trajalo kar 14 dni. Letos so z obiranjem malo kasnili, ker je bila letošnja pomlad bolj suha in dokaj hladna. Kasneje je bilo mokrote dovolj in tudi soparnega vremena, kar črnemu ribezu posebno prija in se je to tudi pokazalo pri odkupu tega jagodičevja. Odkupovala ga je Kmetijska zadruga Bled v svojem skladišču v Zg. Gorjah. Odkupljenega je bilo 105 ton (lani 106 ton).

V preteklih letih so obiralci komaj čakali na začetek obiranja in so prihajali tudi od drugod (z Jesenic,

Bleda in še od kje). Letos pa ni bilo tako in obiralcev ni bilo na pretek, kajti za kilogram obranega jagodičevja so dobili le po 10 dinarjev; odkupna cena pa je bila 35 dinarjev. Pri tako nizki odkupni ceni tudi obiralci ne morejo kaj prida zaslužiti. Dejstvo je, da imajo od tega jagodičevja največ tisti, ki ga sploh ne vidijo. Po mnenju lastnikov nasadov bi morala biti odkupna cena vsaj 60 din, obiralci pa bi dobili eno tretjino od te vsote, to je 20 dinarjev za kg. Če ne bodo v bodoče uredili cen-ribeza, je nevarnost, da se bodo nasadi še krčili.

Jože Ambrožič

OBČINSKA PRIZNANJA »1. AVGUST« ZA LETO 1982

Na slavnostni seji vseh treh zborov Skupščine občine Jesenice v petek, 30. julija, so podelili tudi letošnja občinska priznanja »1. avgust«, ki so jih prejeli:

TOZD GLASBENA ŠOLA JESENICE VIZ JESENICE za uspehe, dosežene na področju glasbene vzgoje in izobraževanja mladine v občini in izven meja, kar je prispevalo k boljšemu sodelovanju z zamejskimi Slovenci, kot tudi k dvigu glasbene kulture v občini.

V letošnjo stoletnico glasbenega šolstva na Slovenskem se vključuje pomemben jubilej jeseniške glasbene šole, ki je v letošnjem šolskem letu praznovala svojo 35-letnico. Njen prvi začetek sega v šolsko leto 1946/47, ko je pričela sprva kot glasbeni tečaj; naslednje leto pa že kot državna glasbena šola. V tem obdobju je vzgojila mnogo glasbenikov in zborovodij, ki uspešno delujejo na glasbenem področju v občini, a tudi vrsto znanih in priznanih poklicnih glasbenikov in glasbenih pedagogov, ki delajo izven občine.

Kljub prostorskim in kadrovskim težavam, s katerimi se glasbena šola sooča od svojega nastanka dalje, je znala prisluhniti potrebam glasbene vzgoje v najširšem pomenu besede, saj je kulturno in javno dejavnost organizirala in izvajala v neposredni povezanosti s celotnim družbenim okoljem in posebej z vsemi organizacijami, društvi in drugimi institucijami, ki razvijajo zanimanje za glasbeno dogajanje in bogatijo kulturno življenje mladine, delovnih ljudi in občanov. Svoje kulturno poslanstvo je manifestirala v številnih javnih nastopih znotraj in zunaj občinskih meja.

V 35-letnem delovanju je vzgojila več kot 1.700 mladih za globlje dojetje, doživljanje in vrednotenje glasbe in njene govornice, ki sprošča in plemeniti človekov notranji jaz, pogotovo zanimanje in razumevanje družbenega pomena glasbene kulture in povezuje narode vsega sveta.

Znala je prisluhniti tudi potrebam glasbene vzgoje v osnovnih šolah, zlasti še v celodnevni, saj se s posebnimi oddelki preselila iz svojih prostorov v osnovne šole in se tako približala učencem, pa tudi z organizacijo in urnikom pouka glasbene vzgoje se je uspešno prilagodila celodnevni ritmu življenja in dela osnovnih šol, kot le malokatera glasbena šola v Sloveniji.

S svojo dejavnostjo sega tudi prek državnih meja. Redno sodeluje z zamejskimi Slovenci na avstrijskem Koroškem in v Kanalski dolini v Italiji, kjer glasbeno vzgaja našo zamejsko mladino in jo hkrati povezuje z matično domovino.

KONFERENCA OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA ŽELEZARNE JESENICE za izjemne uspehe, dosežene v dograjevanju samoupravljanja, kar je odločilno vplivalo tudi na razvoj samoupravnega sistema v občini.

V času obnove domovine, prvih petlet, izgradnje temeljev jugoslovanske črne metalurgije je prav železarna Jesenice odigrala vodilno vlogo pri izdelavi jekla, kot tudi v pogledu strokovne pomoči, saj je usposobila veliko kadra za železarno Zenico, Nikšič in Skopje. Tako pomemben delež železarne ne bi bil mogoč brez organizirane politične akcije sindikata železarne, ki je zvesto izpolnjevala politiko komunistične partije oziroma zveze komunistov.

Sindikat je bil v tem obdobju osrednji mobilizator in organizator tekmovanja za višjo proizvodnjo, produktivnost in kvaliteto. Bil je nosilec udarniškega in brigadirskega gibanja, ki je pomembno prispevalo k visokim rezultatom dela, za kar je prejel vrsto zveznih priznanj, od prehodnih zastav Zveze sindikatov Jugoslavije do posebnih materialnih priznanj zvezne vlade SFRJ.

Ze ob prvi pobudi tovaršarja Tita o delavskem samoupravljanju se je sindikalna organizacija železarne izjemno zavzela, da to pobudo v najkrajšem času uresniči. Tako je sindikat železarne že v februarju 1950 (pred sprejetjem zakona) organiziral delegatsko konferenco in izvolil prvi delavski svet. Ta revolucionarni korak uvršča jeseniške železarje tudi zgodovinsko med prve, ki so Titovo pobudo za delavsko samoupravljanje uresničili v svoji praksi. Razvoj samoupravljanja od izvolitve prvega delavskega sveta do danes, ob razvijanju visoke zavesti delavcev-samoupravljalcev, ki pomeni izjemno politično moč in zavest, si ne moremo razlagati brez dolgoletne stalne vloge sindikalne organizacije, ki jo je

s svojo politično vlogo zelo uspešno opravljal med svojim članstvom. Sindikalna organizacija je s svojim revolucionarnim delom pomembno vplivala na organiziranost in aktivnost delavstva v občini, širšem okolju in tudi v okviru SOZD Slovenske železarne.

V vseh preteklih obdobjih je bila sindikalna organizacija železarne predvsem politična sila pri osvoboditvi in mobilizaciji kolektiva za doseganje boljših poslovnih rezultatov in za napredek ter razvoj samoupravnih odnosov. To vlogo sindikat železarne uspešno izpolnjuje tudi v sedanjem času stabilizacije gospodarstva, v prizadevanju za višjo produktivnost, varčevanje, večjo delovno in tehnološko disciplino.

Vloga sindikalne organizacije železarne je bila v preteklem obdobju tudi izjemnega pomena na področju skrbi za družbeni standard, na področju delavskega oddiha ter pri organiziranju športne in kulturne aktivnosti, ki so dosegle zavidljive uspehe, pa vse do pobud za širjenje otroškega varstva in celodnevne ga šolanja otrok.

IVO ARZENŠEK za večletno uspešno in vidno delo pri razvoju gospodarstva, za aktivno družbenopolitično in samoupravno dejavnost v organih družbenopolitične skupnosti, v družbenopolitičnih organizacijah ter aktivno delo v društvih.

Ivo Arzenšek, rojen 7. julija 1915 v Mariboru, se je že v prvem letu NOB kot član SKOJ aktivno vključil v odporniško gibanje, zato je bil aretiran in zaprt. Julija 1944 je stopil v NOV, kjer je ostal vse do demobilizacije marca 1946. leta. Po diplomi na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo – oddelku za montanistiko, leta 1947 se je zaposlil v železarni Jesenice in ji ostal zvest praktično vse do upokojitve.

V tem obdobju je s svojim delom in opravljanjem najodgovornejših nalog v železarni dokazal izjemno sposobnost in predanost kolektivu tako v strokovnih kot poslovnih odločitvah. Svoje bogato strokovno znanje in delovne izkušnje je zavzel v odgovorno uveljavljanju pri vsakodnevni delu, svetovanju, koordiniranju ter prenašanju izkušenj na mlajše kadre. Njegova ustvarjalnost je zlasti prišla do izraza pri razreševanju najtežjih nalog ob razvijanju družbenoekonomskih odnosov v sistemu socialističnega samoupravnega združenega dela. V času zaposlitve v železarni je opravljal različne zadolžitve in naloge. V letih 1950–1955 je opravljal dela in naloge šefa valjarn. Leta 1955–1968 je bil pomočnik tehničnega direktorja oz. šefa proizvodnje železarne. Nato je prevzel dela pri organiziranju sektorja za ekonomiko, katerega vodja je bil nekaj let. Pred izvolitvijo za predsednika Skupščine občine Jesenice je opravljal opravila podpredsednika kolegiskega poslovnega organa, kjer je bil zadolžen za naloge na ekonomskem področju. Med nalogami, ki jih je opravljal, je vsekakor najpomembnejša naloga povezovanje železarne z drugimi delovnimi organizacijami na nivoju občine, republike in federacije. Svoje strokovno delo je dopolnjeval z aktivnim in uspešnim delom na družbenopolitičnem področju, kjer je opravljal najrazličnejše politične in družbene funkcije.

Med drugim je bil poslanec gospodarskega zbora SRS, dolgoletni predsednik občinskega odbora ŽRVS, predsednik AMD Jesenice, podpredsednik DIT, član tovarniškega komiteja ZKS železarne in predsednik raznih komisij in odborov v družbenopolitičnih organizacijah in družbenopolitičnih skupnostih.

Idejnopolično naravnost in aktivnost na najrazličnejših področjih in human odnos do človeka je združil v opravljanju družbene funkcije podpredsednika in nazadnje predsednika Skupščine občine Jesenice, kjer se je vsakodnevno dokazoval kot velik borec za uveljavljanje samoupravnih socialističnih odnosov pri razvoju gospodarstva, pri razvijanju medobčinskega sodelovanja pri nas in v zamejstvu. Njegovo delo je pomembno tudi zaradi tega, ker je zadnji dve funkciji opravljal v zaostrenih gospodarskih razmerah in v času uveljavljanja ter krepitve delegatskega skupščinskega sistema, kjer je njegov prispevek izredno pomemben in velik.

Pri tem se je v največji možni meri zavzemal za širše družbene interese, za negovanje tradicij NOB, utrjevanje bratstva in enotnosti in kar je najvažnejše, za uresničevanje z ustavo zapisanih skupnih interesov družbe, ki ji pripada.

FRANC TALER za večletno uspešno in vidno delo v družbenopolitičnih organizacijah, društvih in skupnostih ter za njegov prispevek, ki ga je dal pri uveljavljanju družbenopolitičnega in družbenoekonomskega sistema socialističnega samoupravljanja.

Franc Taler, rojen 8. novembra 1920 v Gorici v delavski družini, se je že v mladih letih zaposlil na Jesenicah, kjer so ga zatekla tudi vojna leta. V letu 1944 se je vključil v NOV. Bil je kurir na področju Karavank. Za svoja dejanja je dobil medaljo za hrabrost.

V letih 1946 in 1947 je delal kot tajnik in predsednik sindikata železarne Jesenice. Dela v sindikatih ni opustil vse do današnjih dni. Po vojni je diplomiral na ekonomski fakulteti v Zagrebu, v Beogradu pa dokončal študij na visoki sindikalni šoli. V letih 1948–1963 je delal v Beogradu kot sekretar centralnega odbora metalurgov, kemičarjev in rudarjev, bil pa je tudi član centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije. Delal je tudi v raznih odborih OLO Kranj in bil zvezni poslanec. Po vrnitvi v Slovenijo je prevzel delo v gospodarski zbornici okraja Ljubljana, istočasno pa je bil funkcionar-aktivist v republiškem odboru ekonomistov Slovenije. Leta 1968 je bil izvoljen za člana občinske konference ZKS Jesenice in člana medobčinskega sveta ZSS za Gorenjsko v Kranju, kjer je delal vse do leta 1972. V prvem delegatskem mandatu obdobju je bil izvoljen za predsednika skupščine telesno kulturne skupnosti. Še danes aktivno deluje v športnem društvu Jesenice.

Kot član delegacije krajevne skupnosti Sava je bil izvoljen za vodjo skupine delegatov za delegiranje v skupščino SR Slovenije. Prav na področju dela delegacije si je kot vodja prizadeval in tudi veliko prispeval, da je bilo delo uspešno. Bil je član družbenega sveta za plan in razvoj in član komisije za izvajanje zakona o združenem delu. Vse od ustanovitve kluba samoupravljalcev do danes je v njem prizadeven organizator, vodja posameznih delovnih skupin in iniciator doslednega izvajanja načela svobodne menjave dela. Od leta 1980 je tudi član občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije Jesenice, kjer vodi svet za dohodkovne odnose ter opravlja funkcijo podpredsednika občinskega sveta Zveze sindikatov Jesenice.

ZDRAVKA RAMUŠ za večletno uspešno in vidno delo na področju bančnega gospodarstva ter družbenopolitično delo v organih družbenopolitične skupnosti in krajevne skupnosti, ki je prispevalo k razvoju in uveljavitvi socialističnega samoupravljanja.

Zdravka Ramuš, rojena 4. januarja 1924 na Jesenicah, je bila že leta 1950 imenovana za direktorja podružnice Narodne banke na Jesenicah, pozneje pa službe družbenega knjigovodstva in jo ob vseh reorganizacijah uspešno vodila vse do upokojitve v letu 1979. Pri usklajevanju gospodarskih in finančnih tokov v občini je vedno zastopala napredne težnje. Pri strokovnih in poslovnih odločitvah se je pokazala njena sposobnost pravilne presoje gospodarskih in finančnih razmer in pravilnost odločitev, ki so bile v korist celotne občine in posameznih delovnih organizacij. Nešteto krat je z nasveti in operativnim reševanjem prispevala k ustreznim rešitvam in izhodom iz zapletenih gospodarskih in finančnih težav. V 30 letih aktivnega, prizadevnega, predvsem pa uspešnega delovanja je prek 20 let opravljala tudi pomembne naloge kot odbornik in v organih občinske skupščine, v svetu za gospodarstvo in finance, v davčni komisiji, v komisiji za prošnje in pritožbe in pri upravljanju rezervnega sklada in drugih področjih. Več let neposredno deluje v krajevni skupnosti. S svojim znanjem in zanesljivo družbeno orientacijo je pomembno sodelovala v organih krajevne skupnosti, v občini in v širšem merilu.

S svojo prizadevnostjo in odgovornim pristopom k izvrševanju posameznih nalog je veliko prispevala k uresničevanju skupnih interesov in potreb. Z aktivnim družbenopolitičnim in samoupravnim delovanjem je prispevala k uveljavljanju socialističnega samoupravljanja.

S skupne slikarske razstave likovnih del članov DOLIKA in RELIKA, ki je odprta v Delavskem domu na Jesenicah (Foto S. Kokač)

10. AVGUST – PRAZNIK KS PODMEŽAKLA

Letos praznujejo v krajevni skupnosti Podmežakla že tretjič svoj krajevni praznik – 10. avgust. Tokrat ga bodo praznovali skupaj z zdravstvenimi organizacijami v občini Jesenice, saj bodo praznovanje povežali tudi s 40-letnico ustanovitve partizanske bolnice na Mežakli.

Ko so se 1980. leta v krajevni skupnosti Podmežakla odločali (tudi na osnovi izvedenega anketiranja), kateri dan naj bi bil njihov praznik, so bili pred veliko dilemo. Marsikateri datum bi namreč lahko označili za krajevni praznik, saj so bili ljudje pod Mežaklo že pred 2. svetovno vojno in po njej ter še zlasti med NOB znani po svoji revolucionarni in napredni dejavnosti. Skupščina krajevne skupnosti se je na svojem zasedanju maja 1980 v skladu s priporočili predhodne razprave v družbenopolitičnih organizacijah odločila, da bo krajevni praznik 10. avgust. Takrat je bil namreč 1941. leta ustanovljen na področju te krajevne skupnosti okrožni odbor Osvobodilne fronte za območje današnjih občin Radovljica in Jesenice. Vendar pa so se tudi odločili, da bodo s tem dnevom označevali tudi spomin na vse borce in aktiviste ter internirance in druge žrtve fašističnega nasilja iz te krajevne skupnosti.

Praznovanje krajevnega praznika krajevne skupnosti Podmežakla bo trajalo letos več dni. Začelo se bo že jutri, v petek, 6. avgusta, ob 18. uri s slavnostno sejo samoupravnih in družbenopolitičnih organov krajevne skupnosti Podmežakla (v sejni sobi KS Podmežakla). Uro kasneje bo odkritje spominske plošče Janku Vilmanu, borcu za severno mejo, na Vilmanovi hiši (križišče pri »Hermanovem mostu«). Vilman je bil ob koncu 1. svetovne vojne vodja jeseniških borcev-prostovoljcev za slovensko Koroško. Odkritja se bodo udeležili poleg krajanov Podmežakle tudi borci za severno mejo iz občin Nova Gorica, Trzin, Radovljica in Jesenic ter predstavniki Zveze borcev-prostovoljcev za severno mejo iz Ljubljane.

Naslednji dan bo potekalo praznovanje ves dopoldan. Že jutraj ob 7. uri se bodo borci, mladinci in ostali občani iz krajevne skupnosti Podmežakla ter ostalih krajevnih skupnosti v občini Jesenice zbrali na strelišču ter odšli na tradicionalni pohod na Mežaklo. Ob 10. uri se bodo ustavili pri partizanski bolnici, kjer bo krajša spominska slovesnost ob 40-letnici ustanovitve partizan-

ske bolnice. Ta bolnica je bila zgrajena na Mežakli konec novembra in v začetku decembra 1942. leta in je takrat sprejela tudi prvega ranjenca. Postavili so jo na težko dostopnem in skritem kraju, tako da je sovražnik ni mogel opaziti tudi, če je bil v njeni neposredni bližini. Patronat nad to bolnico so prevzele zdravstvene organizacije: Zdravstveni dom, Obratna ambulanta in Splošna bolnica Jesenice.

Po slovesnosti ob partizanski bolnici se bodo odpravili še k spominskemu obeležju na Zakopih. Tudi tu bo kratka spominska slovesnost, po zaključku pa bo še tovariško srečanje. Spominsko obeležje je bilo odkrito lani v spomin padlim borcem na Mežakli. Letos naj bi skrbništvo nad spominskim obeležjem prevzelo Društvo šoferjev in avtomobilistikov Jesenice ter s tem pomagalo OO ZSMS Podmežakla. Dostop do tega kraja je možen tudi z avtomobilom, ker je Gozdno gospodarstvo Bled lani zgradilo cesto.

V nedeljo, 8. avgusta, se bo ob 7. uri začel turnir v tenisu, v torek, 10. avgusta, ob 16. uri pa še turnir v malem nogometu. Obe športni prireditvi bosta v športnem parku Podmežakla.

Samoupravni organi in družbenopolitične organizacije krajevne skupnosti vabijo vse krajanje Podmežakle, pa tudi ostale občane Jesenic, da se udeležijo prireditve ob praznovanju krajevnega praznika Podmežakla.

Nada DEJAK

SAMOPRISPEVKI V SR SLOVENIJI

Ob koncu preteklega leta je bilo v 60 občinah naše republike kar 483 samoprispevkov, med njimi 348 krajevnih in 47 občinskih. Večina med njimi (433) so bili razpisani za dobo petih let, po namenu pa jih je bilo kar 243 namenjenih za urejanje cest in mostov.

V jeseniški občini sta sedaj uvedena dva samoprispevka: eden je občinski – za dograditev šol na Koroški Beli in v Mojstrani, krajevni samoprispevek pa plačujejo v krajevni skupnosti Dvojce-Mojstrana.

V radovljski občini je bilo ob koncu preteklega leta 13 samoprispevkov, vsi v krajevnih skupnostih in za dobo petih let. Po namenu pa so različni: štirje za zdravstvene in telesno-kulturne objekte oz. družbene centre, trije za ureditev cest in mostov oz. za komunalno ureditev naselij, dva za vzgojno-raziskovalne organizacije in domove ter eden za ostale namene.

Ob koncu preteklega leta je bilo največ samoprispevkov uvedenih v občini Murska Sobota, in sicer 42, le eden je občinski, ostali so krajevni, vsi pa za dobo petih let.

Rk

KULTURNI KOLEDAR

V Mestni hiši v Kranju je na ogled stalna arheološka, kulturnozgodovinska in umetnostnozgodovinska zbirka ter stalna razstava del slovenskega kiparja Ljodeta Dolinarja. V drugem nadstropju iste stavbe si lahko ogledate stalno razstavo Ljudska umetnost na Gorenjskem.

V Prešernovi hiši sta odprta Prešernov spominski muzej in Jenkova soba. V galerijskih prostorih Prešernove hiše so na ogled slikarska dela, portreti in tihozitja Jožeta Krambergerja. V galerijskih prostorih mestne hiše se v okviru tradicionalne prireditve Likovna prizadevanja na Gorenjskem predstavljajo gorenjski slikarji, kiparji in grafiki novejši smeri.

V baročni stavbi na Tavčarjevi 43 je na ogled stalna zbirka Narodnoosvobodilna borba na Gorenjskem in republiška stalna zbirka Slovenka v revoluciji. V galerijskih prostorih si lahko ogledate razstavo Otroški avtoportret, delo učencev 6. razredov osnovne šole Simon Jenko iz Kranja.

Na prehodu med Titovim trgom in Tavčarjevo ulico je odprta stalna zbirka Kulturnozgodovinski spomeniki Kranja.

Razstave oz. zbirke so odprte vsak dan od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah od 10. do 12. ure, ob ponedeljkih so zaprte.

V kasarni Staneta Žagarja v Kranju je odprt muzej Prešernove brigade. Na Zg. Jezerskem si lahko ogledate poznoosrednjeveški restavrirani kulturni spomenik Jenkova kasarna, ki je opremljen z etnološkim gradivom.

Anton Vilman

A black and white portrait of a young man with dark, wavy hair, looking directly at the camera. He is wearing a dark-colored sweater over a light-colored collared shirt. The background is a textured, mottled gray.

A black and white portrait of a man with dark hair, wearing a dark suit jacket, a light-colored collared shirt, and a dark tie. He is looking slightly to the right of the camera with a neutral expression. The background is a textured, mottled grey.

Sodelavci

13

DOMICILI PARTIZANSKIM ENOTAM IN PROSTOVOLJCEM – BORCEM ZA SEVERNO MEJO 1918/1919 V JESENIŠKI OBČINI

Posebno pozornost je okupator polagal jeseniški železarni, zato mu ni bilo vseeno, ko so vsakodnevne sabotaže aktivistov OF onemogočale redno proizvodnjo. Okupator je poskušal onemogočiti delo OF tudi z organiziranjem črne roke. Pripadniki bele in modre garde, vključeni v to zahrbtno in morilsko organizacijo, so z umori aktivistov OF hoteli zavreti narodnoosvobodilno gibanje na območju jeseniškega okrožja. Varnostni obveščevalni službi je uspelo zavreti delo črne roke, nekatere vodilne pa je kaznovala tudi smrt.

Leto 1944 je bilo odločilno, saj je OF razširila svojo dejavnost v vsak zaselek in odbori SPZS (slovenska protifašistična ženska zveza), ZSM (zveza slovenske mladine), NZ (narodne zaščite) in gospodarske komisije so poleg odborov OF razširili svoj vpliv, da se je večina mobilizirancev v nemško vojsko vrnila in odšla v partizane. Zbirali so tudi hrano, obleko, obutev in sanitetne potrebščine. Zbrani denar se je dodeljeval družinam, katerih sorodniki so bili v partizanih, ali pa so z njim pomagali družinam zapornikov, internirancev in pregnancev v raznih izseljenjskih taboriščih v Nemčiji.

Leto 1944 je značilno po tem, da so bile izvedene volitve v krajevne narodnoosvobodilne odbore na območjih, kjer je bilo to mogoče. Delavska enotnost (DE) je vzpostavila odbore v vseh delovnih organizacijah in posebno veliko število odborov je bilo v jeseniški železarni.

Zadnje leto vojne je bilo pomembno za priprave za prevzem oblasti. Ob dokončnem izgonu okupatorja in domačih izdajalcev je bilo to delo še posebno odgovorno. OF in komunistična partija sta se naloge z vso zavzetostjo lotili in tako so v maju aktivisti OF lahko takoj ob umiku okupatorja vzpostavili oblast in tudi zaščitili važnejše gospodarske objekte pred uničenjem.

Skupščina občine Jesenice je 19. decembra 1981 ob prazniku krajevne skupnosti Dvojce-Mojstrana, skupaj z občinsko skupščino Radovljica, podelila aktivistom jeseniškega okrožja domicil. Sedež odbora je izmenično na Jesenicah in v Radovljici.

GORENSKO VOJNO PODROČJE

Gorensko vojno področje je bilo ustanovljeno v začetku avgusta 1944 z namenom, da mobilizira vse žive in materialne sile za operativne enote, ki so delovale na Gorenjskem. Za uspešnejše izpolnjevanje nalog je komanda gorenskega vojnega področja imenovala na Bledu, na Jesenicah, v Kranju, v Radovljici, v Škofji Loki in Trzinu komande mest ter v Kranjski gori in Zireh partizanske straže. Organiziran je bil tudi delavski bataljon, transportna četa in obveščevalne točke.

Gorensko vojno področje se je razvilo v močno vojsko in mobilizacijsko enoto. Poleg mobilizacije novih borcev za enote devetega korpusa je komanda skrbela tudi za dobavo hrane in različnega materiala narodnoosvobodilnim enotam, partizanskim bolnicam, ambulantam, tiskarnam in tehnikom.

Ob raznih večjih akcijah je gorensko vojno področje sodelovalo tudi s posameznimi partizanskimi enotami. Sodelovalo pa je tudi ob napadih na razne sovražne postojanke.

Ob zadnji sovražni ofenzivi marca 1945 je gorensko vojno področje utrpelo večje izgube. Na Poreznju, kamor se je področje takrat umaknilo, je padel Andrej Žvan-Boris, ki je bil kasneje proglašen za narodnega heroja.

Komanda gorenskega vojnega področja je s pomočjo komand mest sodelovala pri vzpostavitvi vojske in ljudske oblasti v vseh večjih krajih Gorenjske. Začetek in ustanovitev gorenskega vojnega področja je bila na škofjeloškem območju, in sicer predelno v Martin v rhu v Selški dolini.

Skupščina občine Jesenice je 28. junija 1968 podelila tri vojaški enoti domicil. Tudi vse ostale gorenske občine so to storile. Ima svojo bojno zastavo. Sedež odbora je v Škofji Loki.

KOROŠKE PARTIZANSKE ENOTE

Gorenske partizanske enote so že v letu 1942 vzpostavile stik z naprednim prebivalstvom na Koroškem. Zametki takih posegov so bili kasnej-

ši prvi odbori OF v Rožu, Ziljski dolini, pa tudi na vzhodnem Koroškem. Prek jeseniškega območja in nato preko Karavank so bile vzpostavljene leta 1943 prve vojaške in kurirske zveze s posameznimi skupinami aktivistov OF in Komunistične partije Avstrije in kasneje tudi z vojaškimi enotami, ki so od leta 1943 dalje redno operirale onstran Karavank, tja do Drave in tudi prek nje.

S pomočjo izredno prizadevnega in delavnega aktivista ter našega domačina Matija Verdника-Tomaža, ki je v tem času odgovarjal za koroško okrožje, je maja 1943 Gorenjski odred izvedel prvo vojaško akcijo v Bistrici v Rožu. Kasneje je na tem območju operiral prvi Zahodno-koroški odred.

Po zaslugi Matije Verdника-Tomaža je bilo spomladi leta 1943 na Koroškem že 20 odborov OF; v samem Beljaku in Celovcu pa so delovali posamezni zapniki. Kasneje je bil imenovan Pokrajinski komite KPS za Koroško, medtem ko sta bila do tega časa okrožni odbor OF in komite za Koroško povezana s Pokrajinskim komitejem KPS za Gorenjsko.

Tako kot na zahodnem delu je bilo narodnoosvobodilno gibanje vedno močnejše tudi na vzhodnem delu Koroške. Pomembno vlogo je odigral domačin in velik naprednjak Karel Prusnik-Gasper, ki se je posebno izkazal pri ustanavljanju narodnoosvobodilnih odborov. V veliko pomoč je bil pri razvijanju narodnoosvobodilnega gibanja Pavle Zavar-Matjaž, ki je postal v začetku leta 1944 sekretar Oblastnega komiteja za Koroško. Velika pozornost slovenskega političnega in vojskega vodstva osvobodilnemu gibanju na Koroškem je vplivala, da je bilo vojaških akcij vedno več; občasno pa so v posameznih akcijah sodelovale tudi partizanske enote z Gorenjske, Štajerske in v Kanalski dolini tudi s Primorske.

Zaradi velike povezanosti gorenskega in štajerskega prebivalstva vzdolj meje od zahoda do najvzhodnejšega dela, je na predlog občinskih odborov ZZB NOV Dravograd, Jesenice, Kranj, Mozirje, Radovljica, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Trzin in Škofja Loka, ki se je priključila nekoliko kasneje in osrednjega odbora koroških partizanov, skupščina občine Jesenice 28. julija 1967 podelila domicil koroškim partizanskim enotam. Enako so domicil podelile tudi navedene občine. Sedež osrednjega odbora je v Ljubljani. Za Gorenjsko je zadolžen poseben pododbor, ki ima sedež v Kranju; po občinah pa obstajajo še področni odbori. Enega od praporov hranimo v Tehničnem muzeju železarne Jesenice.

JESENIŠKO-BOHINJSKI ODRED

V Predjambi pri Postojni je bil 30. avgusta 1944 ustanovljen Jeseniško-bohinjski odred. Operativno območje mu je bilo določeno v zgornjem delu Gorenjske, vse do tromeje in bohinjskega kota. Ena prvih nalog je bila, da izvaja mobilizacijo na tem območju, kar mu je tudi uspelo, saj je do maja 1945 vključil v svoje enote več kot 1300 borcev. Ves čas svojega obstoja je izvajal številne diverzantske in sabotažne akcije.

Odred je imel stalne spopade, saj je bilo na tem postoru več kot 5000 nemških vojakov, orožnikov, esesovskih policistov, pripadnikov gestapa, obmejnih stražarjev, carnikov in protiletalske obrambe, poleg skupine raztrgancev – pomožnih policistov (domačinov). Odred je imel tudi nalogo zbirati hrano, ki jo je pošiljal partizanskim enotam na Primorsko.

V času svojega obstoja je uničil tri električne centrale, čez 3000 metrov železniške proge, 15 lokomotiv, 36 vagonov, 11 mostov in štiri sovražne bunkerje. V raznih spopadih je ubil več kot 200 sovražnih vojakov, čez 150 ranil in 120 zajel.

Odred je uspel osvoboditi Gornjo-bohinjsko dolino in spopadel se je z domobranci v Selški dolini. Nazadnje je vodil težke boje z umikajočim sovražnikom v marcu in aprilu v Gorenjsavski dolini. Ob zadnji nemški ofenzivi je sodeloval tudi s Kosovelovo in Tržaško brigado.

Četrtega aprila 1945 je uspešno zavril sovražnika, ki je nameraval vdreti v Gornjobohinjsko dolino in nazadnje je vodil boje za osvoboditev bohinjske doline. Po tem je odšel preko Pokljuke v Gorenjsavsko dolino, kjer mu je uspelo zajeti več kot tisoč umikajočih Nemcev. Skupno z borci četrte armade je osvobodil zgornji del savske doline in preganjal sovražnika preko Korenskega sedla.

Tu se je tudi končala njegova bojna pot. Po umiku jugoslovanske vojske s Koroške je bil 22. maja 1945 v Ljubljani razformiran.

Skupščina občine Jesenice je na predlog občinskih odborov ZZB NOV Jesenice in Radovljica tej enoti podelila 1. avgusta 1968 do-

OB PRAZNIKU OBČINE RADOVLJICA PARTIZANSKA IZNAJDLJIVOST

Petega avgusta mineva 41 let, odkar je bil po sklepu vojno revolucionarnega komiteja KPS za Gorenjsko ustanovljen na Vodiški planini na obronku Jelovice Cankarjev bataljon. Prvi borci tega bataljona, ki se je proslavil v znameniti dražgoški bitki, so bili domačini s kroparskega, škofjeloškega, blejskega, jeseniškega in bohinjskega območja. Med Cankarjevci so bili tudi trije udeleženci tega vznemirljivega dogodka na Sevalski planini: komandir čete Jaka Bernard, nekdanji gradbenik, doma s Koritnega pri Bledu in brata Jože in Tonček Dežman iz Lesc.

Jaka in Jože sta padla že med osvobodilno borbo, narodni heroj Anton Dežman-Tonček pa je umrl 1. junija 1977. leta. Njemu se imamo zahvaliti, da je iztrgana iz pozabe tudi ta najmanj znana dogodivščina iz prvih dni partizanstva po ustanovitvi Cankarjevega bataljona. Zgodba je vredna zapisa ne zgolj zaradi izjemne iznajdljivosti in hrabrosti naših prvoborcev, ki jo dogodek na Selški planini izpričuje, marveč tudi zato, ker razkriva okoliščine, v katerih so se nešteto krat znašli prvi partizani, čeprav je vse kazalo, da je položaj brezupen. Ta dogodek tudi potrjuje, da so bili naši borci že od začetka vstaje tesno povezani s prebivalstvom na Gorenjskem, kar je bilo dostikrat odločilno za uspešno kljubovanje okupatorju. Tudi primer skromne pastirice Milke Kraljeve s Sela pri Bledu kaže takšno razmerje, ki je odločilo srečen konec tega dogodka.

Stirinajst dni po ustanovitvi in takoj po ognjenem krstu, ki ga je Cankarjev bataljon prestal na Partizanskem vrhu, so se sredi avgusta 1941. leta čete razšle v razne smeri z določenimi borbenimi nalogami. Jeseniška četa se je odpravila na področje Karavank pod Stolom, Pokljuko je nadzirala Pokljuko in Mežakljo, Jelovska četa, ki ji je poveljeval komandir Jaka Bernard, pa je ostala na Jelovici. Razporejena je bila z enim vodom na pobočjih Dražgoške gore in Ratitovca, z drugim vodom pa na prostoru nad Bledom in Bohinjem v višini Taleža in Oblakove planine.

Bili so vroči avgustovski dnevi in Nemci so brezskrbno pohajkovali ob Blejskem jezeru, se hladili v njegovih bistrih vodah in komajda kaj razmišljali, da bi utegnili biti neke blizu kakšni uporniki. In prav tisto uro, ko se je komandir čete Jaka Bernard odpravil z dvema spremeljvalcema, bratoma Jožetom in Tončkom, na poizvedovanje k njihovi zanesljivi obveščevalki – majerici Milki Kraljevi, ki je pasla goveda na Selški planini, se je pomekalo z Bleda v isti smeri močna kolona kakih 300 policistov, pripadnikov 84. rezervnega policijskega bataljona z Bleda. Nekdo od izdajalcev je namreč javil gestapovskemu centru na Bled, da so na Jelovici ljudje blizu Martinčke opazili uporniške čete. Partizani – komandir in oba borca, niso niti slutili, da se bodo kmalu na Selški planini srečali z Nemci. Komandir je želel na vsak način preveriti, kakšen je položaj okoli žičnice v Soteski in kako je na Rotvarici. Prepričan je bil, da mu bo tudi tokrat le Milka lahko nudila zanesljive podatke.

Ustavili so se na robu gozda, ki je omejeval prostrane pašnike Selške planine. Pozorno so nekaj časa ogledovali okolico pastirskih koč. Razen krotkih krav, ki so se ob enakomernem bingljanju zvoncev pasle po položnih tratah, niso opazili nič sumljivega. Komandir Jaka je razporedil oba soborca izza gostega grmičevja, sam pa se je odpravil k Milki v koč. Tonček in Jože sta budno opazovala okolico pred sabo, pripravljena, da takoj opozorita svojega komandirja na nevarnost, če bi se kočam na planini približal kakšen neznanec.

Komaj je komandir Jaka vstopil v koč, so se z druge strani pašnikov, kot bi zrasi iz tal, pojavili Nemci. Okoli 50 mož v temnozelenih policijskih uniformah je začelo obkoljevati pastirske koč in staje. Skupina štirih vojakov z enim oficirjem je, kot bi vedela, da je v Milki koč partizan, krenila prav proti tej koč. Tonček in Jože sta v velikih skrbih nemoteno opazovala zelence, trdno prepričana, da za komandirja ni več pomoči. »Streljajva!« je pritaženo kričnil Jože ves iz sebe, zavedajoč se, da nimata nobene druge možnosti opozoriti svojega komandirja v koč.

Enako je podelila domicil tudi radovljiska občinska skupščina. Odbor ima svojo bojno zastavo. Sedež ima na Jesenicah.

31. DIVIZIJA NOV IN POS

31. divizija so sestavljale brigade: Gradnikova, Janka Premrla-Vojka in Franceta Prešerna. V teh brigadah je bilo čez 3000 borcev in bork. V sestavi divizije so bili tudi inženerski bataljon in bataljon za zvezo. Operativno območje je bila Gorenjska in Primorska.

Omenjene brigade oz. druge enote divizije so vključevale precejšnje

število borcev z jeseniškega območja. Brigade so uspešno vodile večje borbe. Celotna divizija, ki se je opirala na osvobodeno ozemlje na Cerklanskem, se je že kmalu po ustanovitvi usmerila proti Gorenjski. Njen namen in cilj je bil pregnati sovražnika iz postojank ob nekdanji jugoslovansko-italijanski meji ter v Poljanski in Selški dolini.

Prešernova in Vojkova brigada sta načrt tudi delno uresničili in pregnali sovražnika iz Zirov, Leskovic, Fužin, Davče in še nekaterih manjših postojank. Sovražniku je sicer delno uspelo zaustaviti načrtovani prodor, saj so njegove sile štele čez 20.000 vojakov. (SENADALJUJE)

stikali po omarah, policah, razmetavali pogače, se vzpeli na strehe, razbijali po podu in zidovih znotraj in zunaj. Vendar partizana ni bilo nikjer. Po več kot polurnem robanjenju je oficir besno zavpil na Milko in ostro ukazal, da pobere svoje stvari in naj gre z njimi. Vojaki so jo odpeljali k drugim skupinam, ki so medtem stikale po planšarskih kočah na planini. Oficir je ukazal podrejenim, da takoj aretirajo vse pastirje in pastirice, ki so bili ta čas na planini. Policisti, ki so se medtem brezdelno potikali okoli koč, so v nekaj minutah prignali na sredo planjave vse, ki so jih našli v kočah. Med njimi tudi starega sirarja Repinca in njegovega sina Ivana iz Bohinja. Vse so surovo zgolj skupaj in jih nato odpeljali v Begunje.

Tonček in Jože sta vse to opazovala z roba gozda. Počutila sta se kot na trnih, ker nista mogla ničesar storiti za uboge ujetnike. Nikakor pa jima ni šlo v glavo, da med njimi ni bilo komandirja Jaka, za katerega sta že ves čas v strahu trepetala. Čeprav nista vedela, kaj je z njim, sta še naprej vztrajala na opazovalnici in čakala na nadaljnji razplet dogodkov.

Šele po treh dolgih urah motovljenja po planini, ko so preiskali dobesedno vsak grm, so Nemci odpoiskali svoje straže in se zvrstili v kolono, ki je z jetniki vred krenila proti Rotvarici.

Brata Tonček in Jože sta zopet sproščeno zadihala. Prepričana sta bila, da je komandir ušel nevarnosti in da tiči neke blizu neposkodoval. Z dogovorjenim znakom – skovikanjem sove, sta enakomerno opozarjala na svojo prisotnost v želji, da bi komandir šel, da sta še vedno na mestu, kjer ju je pustil. V zgodnjem somraku, ki je zajel planino, se je Jaka iznenada priplazil iz koč. Vsi trije so se radostno objeli in nepopisno veselili srečnega snidenja. Zvesta tovariša Tonček in Jože se nista mogla načuditi pripovedovanju svojega komandirja, ki jima je moral na dolgo in široko pojasniti nenavadno doživetje v koči. Med pripovedovanjem si je ves čas brisal znoj izpod mokre srajce.

Takoj ko je izrinil Milko iz koč, je naglo skočil k velikemu štirikotnemu ognjišču, je pripovedoval. Skozi lino v koči je namreč opazil, da je povsem obkoljen od številnih policistov. Zato se je takoj odločil, da se skrije, ker bi bilo prebijanje obroča čisti nesmisel. Pogled se mu je zaustavil na ognjišču. Poskušal je odmakniti tram, ki je bil dovolj širok, v eni stranici ognjišča. S skoraj nadnaravno močjo, ko gre človeku za življenje, mu je uspelo premakniti tram. Brez oklevanja se je sprazil skozi odprtino, tik pod ognjišče, kjer je še tlela žerjavica. Tram je zopet pritisnil k sebi in nato občepel tako nerodno, da se ni mogel nikamor več premakniti. Le roke je imel svobodne. Za vsak slučaj je imel pripravljen pištolo. Odločil se je, da bi ubil Nemca in nato sebe. Tako je v neznozi vročini vztrajal vse dotlej, dokler Nemci niso odšli.

Milki, ki se je z oficirjem vrnila v koč, se je takoj zazdelo, da je Jaka moral pod ognjišče. Neopazno je stopila k stranici in s kolonom se bolj pritrdila bruno in nato nabrskala vejčja in smeti, ki so ležale ob ognjišču. Da bi izgledalo še bolj prepričljivo za Nemce, ki so besni pretresali koč, je nalašč naložila na žerjavico dračje in pristavila lonce vode. Jaku pod ognjiščem je postajalo vse bolj vroče. Pomislil je, zdaj pa zdaj ga bo konec. Ko je po neskončno dolgih treh urah zašlaskal odrešilo skovikanje, spoznavni znak svojih tovarišev, je vedel, da je rešen.

Jaka Bernard je doživel še marsikaj v svojih partizanskih časih, vendar do svoje junaške smrti 27. februarja 1942, ko je padel na Stirniku v Selški dolini, ni nikoli več zahajal v planinske in pastirske koč, predno se ni trdno prepričal, da bo lahko prišel tudi ven.

Istega leta 11. avgusta, je žrtvoval svoje življenje v boju z nadmočnim sovražnikom na Oblakovi planini tudi Jože Dežman, brat narodnega heroja Tončka, ki je ostal po vojni edina živa pričča tega nenavnega dogodka na Selški planini.

Jošt Rolc

OSNOVNI MATEM. POJEM

KEM. PRVINA (TL)

OBRDOJE VEK

POKLON

INDIKA INTKA

LOGAR TINE

PEVKA UKRAJEN

LJUBK. ŽE. IME

NEKON. SOLSKI ZAPOR

DIVJA TRTA

BREZ-IMENA OSEBA

PRAČE SEMITOV

AVSTRIJ. LITERAT

ŠESTI DEL

VIKINENKA TOČKA HRV. PEVKA (MILKA)

ODGLA-SITEV

NIANSA GL. MESTO ANGOLE

SREDNJE VEČENJA GL. PEVKA (TOŽICA)

MESTO V SRBIJI GL. MESTO JAPONSKE

MESTO V ITALIJI

ALENKA PINTERJE PRIPAD. ESENOV

PREKOP

IT. IME ZA VDEH

DVOČE-LNIK PREPROST PLUG

ZLATO JABOLKO

SELEN PREDU-JEM

NEMŠKO M. IME AKTINIZ

GLAVNO MESTO NEPALA

LETAL-STVO

NEHŠKI FILOZOF (ROMANUEL)

STARODAV NO LUDSTVO

SESTAVIL: RIBIŠKA RONNER

MREŽA

NAČIN KONJŠK. TEKA

PRITOK RENA V ŠVICI

BOKSAR LOUIS

JAMA Z ILOVICO

INTIHAR IN EKIPA ALC DRŽAVNI PRVAKI

Jubilejno 30. državno prvenstvo v padalskih skokih na reškem letališču na Grobnem potoku je bilo v dnevi od 22. do 27. julija v znamenju premoci leških padalcev. Bili so najmlajši tekmovalci, vendar tudi najboljši in so pobrali skoraj vsa odličja. Po slavi na republiškem prvenstvu je bilo pričakovati tudi na državnem prvenstvu lep uspeh, toda z dosežki so presenetili vse. Med štiridesetimi tekmovalci so Lesčani zasedli prvih pet mest, s čimer so se tudi uvrstili v državno reprezentanco, ki bo od 6. do 15. avgusta zastopala Jugoslavijo na svetovnem prvenstvu na Češkoslovaškem.

Najvišjo lovoriko državnega prvenstva je osvojil Dušan Intihar. To je že osmi naslov državnega prvaka za alpski letalski center v zadnjih desetih letih. Izreden uspeh sta z drugim in tretjim mestom dosegla leška mladina brata Iztok in Bogdan Jug. Najbolj je presenetil mlajši Bogdan, ki se ukvarja s padalstvom šele dobri dve leti. Benjamin Smid in Darko Svetina sta se razvrstila na četrto in peto mesto. Naslednji Lesčan Branko Mirt je bil osmi in s tem dopolnil uspeh prve petice. Tekmovanje na Grobnem potoku pa vseeno ni potekalo brez madeža. Že na začetku so se stvari zapletle zaradi pravilnika. Ta je dovoljeval nastop za ekipo tekmovalce samo klubskim ekipam, letalski zvezi Srbije in Makedonije pa sta poslali na tekmovalce republiški reprezentanti. Ker nesporazuma niso zgradili, sta dve ekipi Srbije in Makedonije zapustili državno prvenstvo, zaradi česar je bilo tekmovalcev okrajšano za 15 tekmovalcev, v ekipnem tekmovalstvu pa je nastopilo samo sedem ekip. Odgovornost za to nosi Leskova zveza Jugoslavije, ki je pravilnik spremenila brez predhodne razprave v republiških in pokrajinskih zvezah, izdan pa je bil le nekaj dni pred prvenstvom. Podobni spori se pojavljajo tudi na državnih prvenstvih drugih športnih panog, ker v Sloveniji zahtevamo nastop republiških selekcij, kar pa ni usklajeno z drugimi republikami in pokrajinami. Leški padalci to pot niso imeli težav, ker so lahko nastopili ali kot republiška reprezentanca ali kot klubska ekipa.

Tekmovalci so v skokih na cilj in v figurah z višine dva tisoč metrov. Prve štiri serije skokov na cilj so štele za disciplino skupinskih skokov in istočasno za dosežek posameznikov. Lesčani so pričeli izredno. Vsi so skočili v ničlo v prvi seriji, v preostalih treh pa so bili tudi najboljši in v štirih serijah, skupno šestnajst skokov, so skočili samo 59 centimetrov od cilja. Drugouvrščena ekipa Sarajeva je zabeležila že 3,61 metra, tretja pa je bila druga leška ekipa s 5,18 metrom. Med posamezniki je po štirih serijah vodil Darko Svetina s tremi centimetri pred Zagrebom. Pri četrtem skoku je bil najboljši Zagreban z desetimi pred Intiharjem z 20 in Svetino z 22 centimetri. Tako so bile razdeljene tudi kolajne v tej disciplini.

V disciplini figurativnih skokov z višine dva tisoč metrov so tekmovalci opravili štiri serije skokov. Lesčani so tu še bolj odstopali od ostalih kot pri skokih na cilj. V prvo osmerico se je med Lesčane uvrstil

na odlično tretje mesto samo Uroš Sumar iz Novega Sada. Zmagal je Iztok Jug pred Benjaminom Smidom. Intihar je bil četrty in si s tem zagotovil naslov državnega prvaka. Mlajši Bogdan Jug je figure izvedel nekoliko slabše kot na republiškem prvenstvu, vendar še vedno toliko dobro, da se je uvrstil na peto mesto, v skupni razvrstitvi pa je osvojil bronasto kolajno.

Letošnja državna reprezentanca je sestavljena iz članov samo enega kluba, kar je prvič do sedaj. Dolgoletno vzgrajeno delo Draga Buntiča z mladimi padalci se je tako dobro obrestovalo. Tudi velika finančna sredstva, ki so bila porabljena za opremo in treninge, so zdaj z dosežki opravičena. Sicer pa so jih padalci največ zaslužili sami s fizičnim delom v proizvodni dejavnosti Alpskega letalskega centra.

Reprezentanca se do odhoda na svetovno prvenstvo pripravila na letališču v Lescah pod vodstvom Draga Buntiča in Srečka Medvena. Člani reprezentance so: Dušan Intihar z Jesenice, zaposlen pri Transpudu na Jesenicah, brata Iztok in Bogdan Jug iz Radovljice, oboje učenca železarskega izobraževalnega centra na Jesenicah ter Benjamin Smid in Darko Svetina, oboje študenta iz Radovljice. Šesti član v rezervi je Uroš Sumar iz Novega Sada.

Z enakim tekmovalnim programom kot člani so na Reki tekmovali tudi članice. Nastopila je samo deveterica. Kvalitetna razlika pa je izredno velika. Samo prve tri, ki so si razdelile kolajne, obvladajo tekmovalni program, vendar še daleč od mednarodne kvalitete. Ženske državne reprezentance v sedanjem stanju praktično ne moremo sestaviti. Državna prvakinja je postala Slavica Lučič-Koprivica, ki je zmagala tudi v figurah, v skokih na cilj pa je državna prvakinja Radmila Dimić iz Sarajeva, ki je kar petkrat skočila v ničlo tako kot pri članih Intihar, žal pa je zelo slaba v figurah.

REZULTATI:
GRUPNI SKOKI NA CILJ s 1000 m (7 ekip): 1. ALC I 59 cm, 2. Sarajevo 361, 3. ALC II 518, 4. Zagreb 851, 5. Osijek 857, 6. Banja Luka 928, 7. Titograd 2.567.
SKOKI NA CILJ s 1000 m – posamezniki člani (40): 1. Zdravko Pirc (Zgb) 10 cm, 2. Dušan Intihar 20, 3. Darko Svetina 22, 4. Bogdan Jug 25, 5. Iztok Jug 49, 6. Jovica Mandić (Sar) 53, 7. Benjamin Smid 55, 8. Uroš Sumar (N. Sad) 62, 16. Branko Mirt (ALC) 165... ČLANICE: 1. Radmila Dimić (Sar) 97, 2. S. Lučič 737, 3. Nada Djidara (Zgb) 1211...

FIGURATIVNI SKOKI z 2000 m – ČLANI (40): Iztok Jug 32,1 sek., 2. B. Smid 32,8, 3. U. Sumar 33,1, 4. D. Intihar 33,5, 5. B. Jug 34, 6. B. Hraš 35, 7. D. Svetina 35,6, 8. B. Mirt 39,7, 9. V. Kuplenik 38,8, 10. Z. Pirc (Zgb) 39,4... ČLANICE (9): 1. S. Lučič – Koprivnica 43,3, 2. N. Djidara (Zgb) 55,4, 3. G. Kovarič (Zgb) 62,8.

KONČNA RAZVRSTITVE – ČLANI: 1. D. Intihar 20 neg. točk, 2. Iztok Jug 26, 3. B. Jug 41, 4. B. Smid 53, 5. D. Svetina 58, 6. U. Sumar 73, 7. Z. Pirc 101, 8. B. Mirt 320... ČLANICE: 1. Slavica Lučič – Koprivnica 5, 2. N. Djidara 13, 3. R. Dimić 17...

LM

70 LET NAŠE GRS V ROJSTNEM KRAJU — KRAJNSKI GORI (1912—1982)

Od leta 1815, v 167 letih, se je v naših gorah smrtno ponesrečilo že več kot šeststo domačin in tujih planincev, smučarjev in plezalcev. To je izredno velik krvni davek, ki zahteva od nas še večjo preventivno aktivnost in še bolj natančno vzgojo in šolanje več kot dva milijona ljubiteljev in obiskovalcev gora.

Neprevidnost, pomanjkanje znanja in podcenjevanje velikih nevarnosti gora botrujejo številnim lažim in težjim nesrečam na planinski poti ali plezalno-alpinističnem vzponu.

Zato hodimo v gore samo v družbi izkušenih gornikov, ki so sposobni pomagati, svetovati in po potrebi tudi reševati!

Pred dvostotno in več leti so zahajali v kamniško-savinjske gore, Karavanke in Julijske Alpe le redki razumni pod izkušenim in varnim vodstvom lovcev, pastirjev in gorskih vodnikov. Nesreče v planinskem svetu so bile izredno redke. Glas lepoti in veličini gora nad Bohinjem, v Dolini in drugje je vzbudil zanimanje in navdušenje tudi med svetovno znanimi popotniki iz daljnjega sveta. Število nesreč v našem planinskem svetu se je večalo iz leta v leto. Smrtno so se v naših gorah ponesrečili le tuji samohodci, ki niso bili seznanjeni z nevarnostmi in težavami v Triglavu in Grintavcih. Sovražno usmerjeni tuji so dvignili vik in krič, ko so postali dr. Holst iz Berlina, prof. Schmidt, Ivana Stein, Hans Lichtenacker, Kühnelt iz Beljaka, dr. Godel in številni drugi žrtve naših gor. To je žalilo ponos naših domačinov in vedno močnejše se je širila potreba po organizaciji gorske reševalne službe po vzoru drugih enakih organizacij v alpskem svetu (Švic, Italiji, Franciji in Avstriji), kjer so že več let, od leta 1884/1885 zelo uspešno delovale take in podobne službe.

Po letu 1906, ko je bila prvič preplezana 1250 visoka severna stena Triglava, so nesreče sredi naših sten, grebenov in vrhov skokovito naraščale do zastrašujočih števil. V veliki šteli in tudi v drugih predelih so se vrstile nesreče iz dneva v dan. Smrtno se je leta 1908 ponesrečil Karl Wagner in že naslednje leto (1909) tudi odlični Wilhelm Lass. Žrtvi pionirskega plezalnega športa sta postala tudi prof. dr. Josip Stojc na Stolu 1912 in dijak Petrič na grebenu Rinka-Skuta. Te nesreče so zahtevale, da je naša planinska organizacija odločno ukrepala.

Trije navdušeni gorniki: dr. Jernej Demšar iz Ljubljane, pravnik dr. Josip Stojc in zdravnik dr. Josip Tičar iz Kranjske gore so 16. junija 1912, pred sedemdesetimi leti, v Kranjski gori ustanovili našo prvo sekcijo GRS, v katero so se s srcem vključili številni najboljši in poštovni gorski vodniki iz Trente, Rateč, Kranjske gore, Dovjega in Mojastrane, ki so bili vajeni gora in so že leta 1906 uspešno opravili zahtevne izpite za gorske vodnike. Jedro te plemenite in nujno potrebne organizacije so pod skrbnim vodstvom Slovenskega planinskega društva predstavljal: J. J. Komac-Pav, Andrej Komac-Mota, Anton Tožbar-Spiš, Medved iz Trente, številni najboljši gorski vodniki iz Rateč, prednji in zadnji Kuriji, Janez Kavalar-Babnjak, Kopavnik in Kevalari. Domačinom iz Kranjske gore: Bobku, Rebenku, Korobidlu so se pridružili tudi odlični gorski vodniki iz Dovjega in Mojastrane, ki so že sedelovali leta 1908 in 1909 pri iskanju in reševanju Karla Wagnerja in Lasse v severni steni Triglava. Naši gorski vodniki so bili leta 1912 naši gorski reševalci, ki so

plemenito pomagali vsem, ki so bili v gorah potrebni pomoči. Pod izkušenim vodstvom dr. Tičarja, Stojca in Demšarja se je hitro vzgajalo in šolalo plemenito in pošteno plezalno jedro naših prvih reševalcev, ki so ob prvih dnu do danes prinesli iz sten, robov, grebenov in vrhov že več kot 600 smrtno ponesrečenih planincev, smučarjev in plezalcev. Zaradi hitrega razvoja množičnega planinstva in vzpona plezalnega športa in vrhunskega alpinizma je bila dobro organizirana gorska reševalna služba več kot nujno potrebna. Trenutno deluje v 16 postajah GRS pri Planinski zvezi Slovenije več kot 500 nesebičnih, poštenih in sposobnih reševalcev, ki so vsak čas, ponoči, podnevi, poleti in pozimi, pripravljeni odhiteti na pomoč.

26 gorskih reševalcev iz Rut in borovške vasi sedemdeset let rešuje vse ponesrečene v stenah Jalovca, Travnika, Mojstrove, Prisojnika, Razorja, Škratlce, Spika, Siroke peči in Kukove špice. Opravljajo težko in življenjsko nevarno delo. Med gorskimi reševalci iz štirih postaj GRS v naši občini in ostalih 16 postaj GRS v Sloveniji so kleni ljudje z veliko fizično kondicijo, plezalno-alpinističnim znanjem in velikimi moralnimi kvaliteta.

V petek, 30. julija, so gorski reševalci skupaj z organi milice, civilne zaštite in prebivalci borovške vasi in Rut slavili svoj veliki jubilej, katerega se je udeležil tudi zvezni sekretar za notranje zadeve Stane Dolanc in številni drugi predstavniki javnega in družbenopolitičnega življenja jeseniške občine in republike. Visok delovni in življenjski jubilej so združili s praznovanjem občinskega praznika Jesenice.

Pripravili so izredno bogato in lepo urejeno pregledno zgodovinsko razstavo iz življenja in dela gorskih reševalcev iz Rut in borovške vasi. Najbolj zaslužni posamezniki in sosednji postajam GRS, s katerimi tesno in uspešno sodelujejo, so izročili priznanja.

Uroš

Darko Svetina (maj 1982) — bronasta kolajna v skokih na cilj (Foto L. Mesarič)

Iztok Jug (maj 1982) je postal državni prvak v figurativnih skokih s časom 32,1 sekunde. Osvojil je srebrno kolajno v generalni razvrstitvi. (Foto L. Mesarič)

7. TURNIR V TENISU

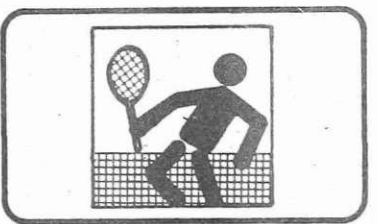
V nedeljo, 1. avgusta je bil odigran sedmi turnir v tenisu na igriščih v Podmežakli. Tokrat je sodelovalo deset največ tenisačev: kar 16 se jih je prijavilo.

Rezultati predtekmovalja: Gaser : Svetina 9:1, Valter : Gaspersič 1:9, Ogrin : Stravs 9:8, Klinar : Poljanšek 2:9, Jakšič : Komel 2:9, Zupan : Pleš 9:4, Hafner : Mitja Mišič 9:4, Dragojevič : Hladnik 9:7.

Četrtfinale: Gaser : Gaspersič 9:4, Ogrin : Poljanšek 9:7, Komel : Zupan 9:0, Hafner : Dragojevič 9:3.

Polfinale: Gaser : Ogrin 6:1, 6:0, Komel : Hafner 6:3, 6:3.

Finale: Gaser : Komel 0:6, 0:6 (bb). Zmagovalec sedmega turnirja je tako Komel, ki je osvojil 25 točk, 2. Gaser 20, 3. Hafner in Ogrin 10, 5. Gaspersič 8, 6. Zupan 6, 7. Dragojevič 4 in 8. Poljanšek 2 točki.

V skupnem seštevku še vedno vodi Gaser 120 točk, 2. Kavčič 90, 3. Bešič 55, 4. Hladnik 39, 5. Jakšič 33, 6. Stravs 31, 7. Poljanšek 30, 8. Komel 25, 9. mesto si z 22 točkami delijo: Klinar, Pesjak, Dragojevič, Hafner in Ogrin, 10. Miro Mišič 21, 11. Mitja Mišič 20, 12. Tišler 10, na 13. mestu so s po osmimi točkami: Pleš, Ramuš, Babič in Gaspersič, 14. Zupan 6 in 15. Felc 2 točkama.

Ob koncu tekmovalja je predstavnik pokrovitelja Skupštine občine Jesenice zmagovalcu izročil pokal, tekmovalcem pa se je zahvalil za udeležbo in jim čestital ob občinskem prazniku.

Naslednji, osmi turnir v tenisu bo v nedeljo, 8. avgusta, s pričetkom ob 7. uri. Pokrovitelj je KS Podmežakla.

J.G.

BALINARSKI TURNIR ŽENSKIH EKIP

Balinarski klub Jesenice je 22. julija pripravil in na balinišču v Krivčevem logu na Jesenicah uspešno izvedel balinarski turnir ženskih ekip, v katerih je sodelovalo po en moški. Turnir za prehodni pokal, ki ga je razpisalo športno društvo Jesenice prvič, so pripravili v počastitev dneva vstaje slovenskega naroda.

REZULTATI: Prva je bila četorka, v kateri so nastopili: Marija Brezovec, Meta Korošič, Nada Sprak in Bernard Svetlin. Na drugo mesto se je uvrstila ekipa: Vika Ambrožič, Danica Moroč, Slavka Robič in Asim Osmančević. Tretje mesto je zasedla skupina: Štefka Mrak, Mira Reškovec, Almina Ribarič in Viktor Eleršič.

Odločili so se, da se bodo mešane ekipe, v katerih bosta po dve članici in dva člana, udeležile tudi tekmovalja za Dugarjev memorial, ki bo septembra. Ženske ekipe se bodo udeležile tudi republiškega tekmovalja, ki bo v jeseni, predvidoma v Ljubljani. Vse ženske, ki sodelujejo v balinarskem klubu, so istočasno tudi zelo prizadevane članice sekcije za družbenopolitično aktivnost žensk pri KK SZDL Plavž, ki s klubom zelo intenzivno in uspešno sodeluje.

B.B.

POKAL MESTA JESENIC LJUBLJANSKI OLIMPIJI

Prvi avgust je praznik jeseniške občine in na Jesenicah se na ta dan odvijajo razna tekmovalna in druge prireditve. V počastitev tega praznika je v okviru športnega društva Jesenice planinski klub Jesenice organiziral že tradicionalno tekmovalje v plavanju za pokal mesta Jesenice. Tekmovanje je potekalo pod vodstvom predsednika PK Jesenice Stefana Nemca, sodelovali pa so ekipe iz sedmih klubov, in sicer: Olimpije Ljubljana, Radovljice, Rudarja Trbovlje, Triglava Kranj, Jesenice, VP 1098 Kranj in SSD Jesenice.

REZULTATI:
100 M PRSNO ČLANICE: 1. Nevenka Zebec, Olimpija — 1.35.82;

100 M PRSNO ČLANI (3): 1. Simon Pavliha, VP Kranj — 1.15.62, 2. Tadej Markelj, Radovljica — 1.28.33, 3. Robert Jan, Jesenice — 1.41.55.

50 M PRSNO PIONIRKE B (13 tek): 1. Vesna Fabijani, Rudar Trbovlje — 0.53.30, 2. Vesna Vidmar, Radovljica — 0.55.55, 3. Polona Ropret, SSD Jesenice — 0.57.89, itd.

50 M PRSNO PIONIRJI B (12): 1. Dušan Kondić, Rudar Trbovlje — 0.50.84, 2. Uroš Pogačnik, Jesenice — 0.51.79, 3. Primož Markelj, Radovljica — 0.56.10, itd.

100 M KRAVL PIONIRKE (16): 1. Ursula Majcen, Olimpija — 1.13.46, 2. Tanja Cilenšek, Radovljica — 1.15.10, 3. Nataša Oberč, Rudar — 1.15.79, itd.

100 M KRAVL PIONIRJI (26): 1. Igor Majcen, Olimpija — 1.05.00, 2. Aleš Rebec, Radovljica — 1.06.73, 3. Matic Drašler, Olimpija — 1.07.76, itd.

Jesenjani so se uvrstili: 20. Miha Dakekšobler 1.30.76, 21. Riko Mrzel 1.33.89, 23. Sandi Beguš 1.43.50, 24. Matija Ferjan 1.48.43.

100 M DELFIN ČLANICE: 1. Nevenka Zebec, Olimpija — 1.22.43.

100 M DELFIN ČLANI (3): 1. Draga Dolenc, Olimpija — 1.07.21, 2. Tomaž Cilenšek, Radovljica — 1.18.46, 3. Tadej Markelj, Radovljica — 1.26.96.

50 M KRAVL PIONIRKE B (14): 1. Vesna Fabijani, Rudar — 0.38.92, 2. Sonja Pusovnik, Rudar — 0.49.30, 3. Vesna Vidmar, Radovljica — 0.50.24, 4. Polona Ropret, SSDJ — 0.52.35.

ŠTIRIDNEVNI PLANINSKI TABOR PIONIRJEV MO PD JAVORNIK—KOROŠKA BELA

V sredo, 14. julija, smo se mladi planinci PD Javornik-Koroška Bela zbrali pred solto, da smo oddali pridržaj v društveni avto, mi pa smo se odpravili z avtobusom do Martuljke. Prtljaje je bilo precej, saj je bilo treba prenesti poleg svoje prtljage še vsa prehrana. Tovarišice so se odločile, da bomo ali po poti, ki pelje mimo prvega slapa. Pot je bila precej ozka, hladila pa nas je potok Martuljka. Hodili smo počasi in si ogledovali rože in videli tudi krmilnico. Pri slapu smo se ustavili in malo počivali. Nato smo se počasi vzpenjali po serpentinasti stezi, dokler nismo na vrhu zagledali klopiče. Tudi tu smo se malo ustavili, nato pa po četrtni ravni poti prišli do Maretovega doma. Ko smo najprej očistili, pomili vsa posoda in pripravili postelje za prenočitev. Po kosilu, ki nam je zelo prišlo, smo se igrali z žogo, nabirali gobe, jagode in borovnice. Sledilo je prvo predavanje o opremljenosti planinca. Ker nismo imeli razsvetljave, zunaj pa je začelo deževati, smo kar ob sveči sedeli v jedilnici in se igrali telefon, leti-leti..., si pravili razne prigode, nato pa ob 21. uri odšli spat.

ČETRTI, 16. JULIJA: Prebudili smo se v sončnem vremenu. Po zajtrku smo se odpravili na turo po Srce. Pot je bila nekaj časa ravna, potem pa je postajala vedno bolj strma. Med potjo nam je bilo zelo vroče. Kljub temu smo prišli do martuljskega bivaka še kar hitro. Malo smo počili, potem pa se na plažo kepali, drsali. Imeli smo lep razgled na Spik, Rigljo in v Framdane police. Okoli opoldneva smo se vrnili v koč. Najprej smo se umili v potoku, nato pa odšli na kosilo. Ko smo pospravili posodo, smo risali in pisali vtise z izleta. Tovarišica nam je predavala o prvi pomoči in s skupnimi močmi smo obvezali ranjenca in naredili nekaj praktičnih nosp. Po kosilu večerji smo se igrali.

PETEK, 16. JULIJA: Tudi ta dan je bil sončen. Še pred zajtrkom smo pripravili nahrbtnike za turo k drugemu slapu. Kmalu smo se odpravili na pot. Pot je bila precej položna, potem pa vedno bolj strma.

50 M KRAVL PIONIRJI B (12): 1. Dejan Bibič, Rudar — 0.37.56, 2. Dušan Kondić, Rudar — 0.40.60, 3. Uroš Pogačnik, Jesenice — 0.41.50.

100 M PRSNO PIONIRKE (15): 1. Ursula Majcen, Olimpija — 1.31.45, 2. Andreja Dolenc, Rudar — 1.33.20, 3. Lea Pogačnik, Radovljica — 1.35.20.

100 M PRSNO PIONIRJI (19): 1. Aleš Debec, Radovljica — 1.23.91, 2. Leon Bole, Olimpija — 1.24.96, 3. Stojan Jocič, Triglav — 1.27.13, 4. Miha Dakekšobler, Jesenice — 1.27.18, 16. Riko Mrzel 1.45.07, 17. Matija Ferjan 1.53.72, 18. Sandi Beguš 1.54.81 (vsi Jesenice).

100 M HRBTNO ČLANI (3): 1. Drago Dolenc, Olimpija — 1.15.27, 2. Tomaž Cilenšek, Radovljica — 1.16.44, 3. Robert Jan, Jesenice — 1.52.18.

100 M HRBTNO PIONIRKE (13): 1. Nataša Oberč, Rudar — 1.27.08, 2. Andreja Dolenc, Rudar — 1.28.53, 3. Srebra Milenkovič, Triglav — 1.30.44.

100 M HRBTNO PIONIRJI (16): 1. Matic Drašler, Olimpija — 1.19.60, 2. Jani Janc, Radovljica — 1.20.82, 3. Igor Majcen, Olimpija — 1.21.82.

100 M KRAVL ČLANICE: 1. Nevenka Zebec, Olimpija — 1.17.37.

100 M KRAVL ČLANI (5): 1. Tomaž Cilenšek, Radovljica — 1.00.63, 2. Drago Dolenc, Olimpija — 1.02.25, 3. Simon Pavliha, VP — 1.05.10, 4. Tadej Markelj, Radovljica — 1.11.13, 5. Robert Jan, Jesenice — 1.34.29.

VRSTNI RED EKIP: 1. Olimpija Ljubljana 144 točk, 2. Radovljica 140, 3. Rudar Trbovlje 102, 4. Triglav Kranj 54, 5. Jesenice 34, 6. VP 1098 Kranj 16, 7. SSD Jesenice 11 točk.

Največ točk 439 (100 m kralj) si je priboril Igor Majcen, Olimpija Ljubljana in postal najuspešnejši pionir, najuspešnejša pionirka pa je bila Ursula Majcen iz Olimpije (100 m prsno) z doseženi 454 točkami.

Tekmovanje je bilo dobro organizirano, saj je potekalo brez nepotrebnih komplikacij in je bilo hitro zaključeno. Alba Korošec

Na križišču poti Za Ak in k drugemu slapu smo si malo oddahnili. Naprej pa pot ni bila preveč prijetna za hojo, saj je bilo na poti dole korenin in kamenja. Malo pred slapom smo se prečkali brv in se povzpeli čisto blizu slapa ob jeklenici, čeprav že precej niha. Kmalu smo zapustili ta mrzel kraj in se vrnili k odcepu. Tam smo pomalicali, med vračanjem pa se »pasli« med borovnicami. V domu nas je že čakalo kosilo, potem pa spet pospravljanje posode. Na vrsti je bilo predavanje o gibanju v gorskem svetu. Proti večeru smo imeli prosto za zabavne igre.

SOBOTA, 17. JULIJA: Predzadnji dan tabora smo se na žalost prebudili v deževnem vremenu. Čakali smo mlada ekonoma, da sta nam prinesla sveži kruh iz doline. Z njima je prišel tudi tov. Krmelj, ki nam je razlagal o alpinističnem »orodju«. Ker je nehalo deževati, smo odšli na jaso, kjer nam je na veliki skali pokazal, kako se zabija kline, skrbi za lastno varnost in kako se pleza. Potem smo se tudi sami spustili po skali po vrvi. Ker je bilo do kosila še dosti časa, smo kartali, se lovili in dominali. Tudi po kosilu smo se zabavali, nato pa odšli na krajsi izlet k spomeniku partizana in alpinista Mirana Cizija. Lep je bil pogled na Martuljke. Srednji vrh in še proti Kranjski gori. Pripravili smo drva za taborni ogenj, ki je zagorel po večerji, ob njem pa smo veselo prepevali.

NEDELJA, 18. JULIJA: Še pred zajtrkom nas je obiskal tov. Caf. Počakal je, da smo pojedli, nato pa nas odpeljal na jaso. Tam nam je pripovedoval, kako se orientiramo v naravi (po drevesih, rastlin, mravljiščih, vetru, oblakih, uri ipd.), o nevarnostih v gorah. Naučil nas je tudi novo planinsko pesem. Na žalost je kmalu začelo deževati, zato smo se drenjali v koči in pospravljali prtljago. Tako po kosilu smo odšli v dolino, ker ni kazalo, da bo dež ponehal. Prtljago je spet odpeljal avto, mi pa smo se z avtobusom odpravili domov polni lepih doživetij.

Romana Markelj

KOŠARKARSKA PRAVILA

3

CAS IGRE

Igra se sestavlja iz dveh polčasov po 20 minut; vmes je odmor, ki traja deset minut. Če krajavne razmere zahtevajo, lahko organizator tekme odmor med polčasoma podaljša na 15 minut. S to odločitvijo morajo biti seznanjeni vsi zainteresirani pred začetkom tekme. Na turnirjih, ki trajajo več dni, morajo biti s to odločitvijo seznanjeni najkasneje do konca prvega dne turnirja.

ZAČETEK IGRE

Igra se prične, ko prvi sodnik izvede sodniški met med dva nasprotna igralca v srednjem krogu. Isti postopek sledi na začetku drugega polčasa in na začetku vsakega morebitnega podaljška. GOSTUJOČE MOŠTVO IZBERE KOŠ V PRVEM POLČASU; na nevturalnih igriščih moštvi za koša zadržata. V drugem polčasu moštvi zamenjata koša.

Igra se more pričeti, če enega moštva ni na igrišču s petimi igralci, pripravljenimi za igro. ČE 15 MINUT PO ČASU, KI JE PREDVIDEN ZA ZAČETEK TEKME, ENO MOŠTVO NI PRISOTNO, SE DRUGO MOŠTVO PROGLASI ZA ZMAGOVALCA BREZ BORBE.

SODNIŠKI MET

Sodniški met je, ko vrže sodnik žogo v zrak med dva nasprotna igralca. Pri sodniškem metu stoji igralec, ki skače, v tisti polovici kroga, ki je bliže njunemu košu, in sicer z eno nogo blizu središča črte, ki je med njima. Sodnik vrže žogo navzgor v ravnini, ki je pravokotna na bočni črti, med igralca tako visoko, da je nobeden od njiju ne more doseči s skokom, in to tako, da pade med njiju. Žoge se lahko dotakne eden ali oboja igralca šele potem, ko je dosegla najvišjo točko. Če pade žoga na tla, ne da bi se je dotaknil vsaj en skakalec, mora sodnik dati žogo ponovno v igro na istem mestu.

Nobeden od skakalcev ne sme odbiti žoge, dokler ta ne doseže svoje najvišje točke, niti ne sme zapustiti svojega mesta, dokler žoga